

T.C.
DOKUZ EYLÜL ÜNİVERSİTESİ
GÜZEL SANATLAR ENSTİTÜSÜ
MÜZİK BİLİMLERİ ANABİLİM DALI

MÜZİK BEĞENİSİNDE KÜLTÜREL SERMAYE
VE
KÜLTÜREL ELİTİZM: KIBRIS ÖRNEĞİ
DOKTORA TEZİ

Hazırlayan
Umut ALBAYRAK

Danışman
Prof. Dr. M. Fırat KUTLUK

İZMİR / 2015

YEMİN METNİ

Doktora Tezi olarak sunduğum “**Müzik Beğenisinde Kültürel Sermaye ve Kültürel Elitizm: Kıbrıs Örneği**” adlı çalışmanın, tarafımdan, bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı düşecek bir yardıma başvurmaksızın yazıldığını ve yararlandığım eserlerin bibliyografyada gösterilenlerden oluştuğunu, bunlara atıf yapılarak yararlanılmış olduğunu belirtir ve bunu onurumla doğrularım.

18 / 08 / 2015

UMUT ALBAYRAK

İmza

TUTANAK

Dokuz Eylül Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü'nün 18/08/2015 tarih ve 16..... sayılı toplantısında oluşturulan jüri, Lisanüstü Öğretim Yönetmeliği'nin 35.....maddesine göre Müzik Bilimleri Anabilim Dalı Doktora öğrencisi Umut ALBAYRAK'ın "Müzik Beğenisinde Kültürel Sermaye ve Kültürel Elitizm: Kıbrıs Örneği" konulu tezi incelenmiş ve aday 9/9/15 tarihinde, saat 13'30 da jüri önünde tez savunmasına alınmıştır.

Adayın kişisel çalışmaya dayanan tezini savunmasından sonra 90 dakikalık süre içinde gerek tez konusu, gerekse tezin dayanağı olan anabilim dallarından jüri üyelerine sorulan sorulara verdiği cevaplar değerlendirilerek tezin 60 sorulu.....olduğuna oy birliği ile karar verildi.

BAŞKAN

Prof.Dr. Firat KUTLU

Prof.Dr. Cihan İSİKHAN
ÜYE

Doç.Dr. F. Reyhan ALTINAY
ÜYE

Yrd.Doc. Giler AKINCI
ÜYE

Yrd.Doc.Dr. Ceren SAYGI
ÜYE

YÜKSEKÖĞRETİM KURULU DOKÜMANTASYON MERKEZİ TEZ VERİ FORMU

Tez No: Konu Kodu: Üniversite Kodu:
Not: Bu bölüm merkezimiz tarafından doldurulacaktır.

Tez Yazarının

Soyadı: Albayrak

Adı: Umut

Tezin Türkçe Adı: Müzik Beğenisinde Kültürel Sermaye ve
Kültürel Elitizm: Kıbrıs Örneği

Tezin Yabancı Dildeki Adı: Cultural Capital and Cultural Elitism in
Music Preference: Cyprus Example

Tezin Yapıldığı

Üniversitesi: D.E.Ü.

Enstitü: G.S.E.

Yıl: 2015

Diğer Kuruluşlar:

Tezin Türü:

Yüksek Lisans:

☐

Dili: Türkçe

Doktora:

☒

Sayfa Sayısı: 98

Tıpta Uzmanlık:

☐

Referans Sayısı: 75

Sanatta Yeterlilik:

☐

Tez Danışmanının

Unvanı: Prof. Dr.

Adı: Fırat

Soyadı: KUTLUK

Türkçe Anahtar Kelimeler:

- 1- Kültürel Sermaye
- 2- Kültürel Elitizm
- 3- Müzik Beğenisi
- 4- Kültürel Çalışmalar
- 5- Kıbrıs

Tarih: 18/08/2015

İngilizce Anahtar Kelimeler:

- 1- Cultural Capital
- 2- Cultural Elitism
- 3- Music Preference
- 4- Cultural Studies
- 5- Cyprus

İmza:

Tezimin Erişim Sayfasında Yayınlanmasını İstiyorum

Evet ☒ Hayır ☐

ÖZET

Bu tez çalışmasında Kıbrıs örneğinden yola çıkarak insanların müzik beğenisinin şekillenişinde “Kültürel Sermaye” ve “Kültürel Elitizm” kavramlarının etki boyutu, iki toplum özelinde ve ortaklıkları gözetilerek incelenmiş, çıkan sonuçlar bu kavramlar ışığında değerlendirilmiştir.

Üç bölümden oluşan çalışmanın birinci bölümünde müzik ve müzik beğenisi üzerinde durularak, müziğin insan hayatındaki işlevlerine ve müzik beğenisi, sosyal sınıf, beğeni, eğitim ilişkisine değinilmektedir.

Çalışmanın ikinci bölümünde, Bourdieu’nun kültürel sermaye kavramını anlayabilmek için sosyolojisine değinilmiş, alan, habitus, oyun, sermaye türleri, kültürel sermaye ve kültürel elitizm kavramlarını açıklamaya yönelik literatür araştırması yapılmıştır.

Üçüncü bölümde ise Kıbrıs adasının genelini kapsayan ve 120 Kıbrıslı Türk ve 102 Kıbrıslı Rumla yüz yüze gerçekleştirilen görüşmelere ve bu görüşmelerin sonuçlarına yer verilmektedir. Araştırmada ayrıca görüşmelerden önce yapılan pilot çalışmaya da değinilmektedir. Kapalı ve açık uçlu sorulardan oluşan görüşme formları Kıbrıslı Türkler için Türkçe, Kıbrıslı Rumlar için ise İngilizce olarak hazırlanmıştır. Çalışmada çıkan sonuçlar kültürel sermaye ve kültürel elitizm kavramlarıyla bağlantılanarak yorumlanmış ve iki toplum arasında ortak bir etki boyutu olduğu görülmüştür.

ABSTRACT

In this thesis, based on the Cyprus example, the effect of “Cultural Capital” and “Cultural Elitism” concepts have been examined in shaping people’s music preferences considering two different societies and the similarities inbetween and the results have been evaluated in the lights of these concepts.

In the first part of the three part consisting thesis, with an emphasis on music and music preference, it is referred to music appreciation and music functions in human life, social class, preference, education relations.

In the second part of the study, Bourdieu’s sociology have been mentioned in order to understand his cultural capital concept and also literature search have been made to explain field, habitus, game, types of capital, cultural capital and cultural elitism concepts.

Third part covers the face to face interviews that was conducted through the whole island with 120 Turkish Cypriots and 102 Greek Cypriots and also covers the results of these conducts. Research also describes the pilot study that was conducted prior to the interviews. Interview forms consisting of closed and open-ended questions were given in Turkish to Turkish Cypriots and in English to Greek Cypriots. The results were evaluated and reviewed in relation to cultural capital and cultural elitism concepts and two communitites have shown to have a mutual size in effect.

ÖNSÖZ

Aldığım eğitimin ve gerçekleştirdiğim çalışmaların, ülkemizin müzik yaşamına katkı sağlaması ve kendine yer bulması her zaman önceliğim olmuştur. Bu sebeple doktora tezimde Kıbrıs Türk ve Kıbrıs Rum toplumlarıyla ilgili bir çalışma yapmak istedim. Çocukluğumdan beri kültürleriyle, yaşam biçimleriyle birbirine bu kadar yakın olan ama bilinçli politikalar ve savaşlar sebebiyle de birbirinden bu kadar uzak tutulmaya çalışılan bu iki toplumun yaşadıklarını araştırmaya değer görmüşümdür. Kırk yıllık bir kopukluk süreci yaşayan ve bugün yeniden birleşmenin ihtimallerinin filizlendiği bu iki toplum arasındaki ilişki, gün ışığına çıkıp bilimsel olarak da aydınlatılmayı bekleyen birçok veri sunmaktadır. Çalışmamın her aşamasında her iki toplumun da yardımseverlikleri ve çalışmaya katkı koyma heyecanları benim için ayrı bir değere sahiptir.

Tezimin her aşamasında yanımda olan ve çalışmanın bugünkü şeklini almasında deneyimlerini ve katkılarını esirgemeyen danışmanım Prof. Dr. M. Fırat KUTLUK'a; destekleri ve katkılarından dolayı Doç. Reyhan ALTINAY'a ve Yrd. Doç. Çiler AKINCI'ya; çalışma boyunca yardımları ve katkıları için Aslı GALİOĞLU'na, Seray KORTAN ERÇİN'e, Selden YAĞCIOĞLU'na, Pelin NALBANTOĞLU'na; çalışmanın Güney Kıbrıs ayağında bize her konuda yardımcı olan Antigoni KYRIAKIDOU'ya, Dr. Andreas CHRYSANTHOU'ya ve Nenad BOGDANOVIC'e; uzun ve yorucu olan bu yolda her adımda maddi ve manevi destekleriyle yanımda olan sevgili annem Alev ALBAYRAK'a ve babam Arif ALBAYRAK'a, sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Umut ALBAYRAK

İÇİNDEKİLER

MÜZİK BEĞENİSİNDE KÜLTÜREL SERMAYE VE KÜLTÜREL ELİTİZM: KIBRIS ÖRNEĞİ

YEMİN METNİ	ii
TUTANAK.....	iii
YÜKSEKÖĞRETİM KURULU DOKÜMANTASYON MERKEZİ TEZ VERİ FORMU.....	iv
ÖZET.....	v
ABSTRACT	vi
ÖNSÖZ.....	vii
İÇİNDEKİLER	viii
TABLolar LİSTESİ.....	xiii
GRAFİK LİSTESİ	xv
GİRİŞ	1

1. BÖLÜM

MÜZİK VE MÜZİK BEĞENİSİ

1.1 Müzik ve İnsan İlişkisi	3
1.2 Müzik Beğenisi.....	5
1.3 Sosyal Sınıf, Beğeni ve Eğitim İlişkisi.....	9
1.3.1 Estetik Beğenilerin Hiyerarşisi.....	11

2. BÖLÜM

KÜLTÜREL SERMAYE VE KÜLTÜREL ELİTİZM

2.1	Pierre Bourdieu Sosyolojisi	13
2.1.1	Alan-Oyun-Habitus	14
2.1.2	Bourdieu'nun Sermaye Kavramı ve Sermaye Türleri.....	17
2.1.2.1	Ekonomik Sermaye	19
2.1.2.2	Toplumsal (Sosyal) Sermaye	19
2.1.2.3	Simgesel Sermaye	20
2.1.2.4	Kültürel Sermaye	21
2.1.3	Sermayeler Arası Dönüşüm	25
2.1.4	Bourdieu'ya Eleştiriler	26
2.2	Beğeni – Sınıf- Kültürel Sermaye İlişkisi	28
2.2.1	Sanatın Ticari Hal Alması.....	31
2.2.2	Kültürel Omnivorluk.....	32
2.3	Kültürel Elitizm.....	32
2.3.1	Kültürel Elitizm ve Türkiye	35

3. BÖLÜM

YÖNTEM, ARAŞTIRMA SONUÇLARI VE BULGULARIN YORUMLANMASI

3.1	Araştırmanın Amacı.....	38
3.2	Yöntem	39
3.3	Pilot Çalışma	39
3.3.1	Pilot Çalışma Sonuçları.....	40
3.3.1.1	Pilot Çalışma Katılımcılarının Bilgileri	40

3.3.1.2 Pilot Çalışma Katılımcılarının Yaş Aralıkları.....	41
3.3.1.3 Doğum ve Yaşam Yerleri.....	41
3.3.1.4 Zorunlu İç Göç	41
3.3.1.5 Pilot Çalışma Katılımcılarının Meslekleri	42
3.3.1.6 Pilot Çalışma Katılımcılarının Eğitim Durumu	42
3.3.1.7 Pilot Çalışma Katılımcılarının Ekonomik Durumu.....	42
3.3.1.8 Pilot Çalışma Katılımcılarının Müzikle İlişkisi	43
3.3.1.9 Pilot Çalışma Katılımcılarının Müzik Tercihini Etkileyen Faktörler	43
3.3.1.10 Müzik Eğitimi	44
3.3.1.11 En Çok Sevilen Müzik Türünün Temel Özelliği	44
3.3.1.12 Klasik Müzik Beğeni Sıralaması.....	45
3.3.1.13 Klasik Müzik Eğitimi Almanın Avantajları	45
3.3.1.14 Çalgı Çalma Ayrıcalık Sağlar Mı?	46
3.3.1.15 Müzik Türleri ve Sınıf Temsiliyeti	46
3.3.1.16 Royal School of Music.....	47
3.3.1.17 1974 Öncesi ve Sonrasındaki Kültürel Değişim	48
3.3.1.18 Taşıma Nüfus	49
3.3.1.19 Türklerin ve Rumların Müzik Beğenilerinde Ortaklık	49
3.3.1.20 Dil.....	50
3.3.1.21 Profesyonel- Sosyal İşbirliği	50
3.3.1.22 2003 Sonrasında İki Toplumdaki Müzikal Etkileşimler.....	51
3.3.1.23 Müzik Türleri ve Dinleyici Profilleri	51
3.3.1.23.1 Kıbrıs Folk Müzik İçin Görüşler	51
3.3.1.23.2 Klasik Müzik İçin Görüşler	52
3.3.1.23.3 Arabesk Müzik İçin Görüşler	52

3.3.1.23.4 Türk Sanat Müziği İçin Görüşler.....	53
3.3.1.23.5 Yunan Halk Müziği İçin Görüşler.....	53
3.3.1.23.6 Pop Müzik İçin Görüşler	54
3.4 Görüşmeler ve Sonuçları	54
3.4.1 Sonuçlar	55
3.4.1.1 Katılımcı Bilgileri	55
3.4.1.2 Katılımcıların Yaş Aralıkları.....	55
3.4.1.3 Doğum ve Yaşam Yerleri.....	56
3.4.1.4 Zorunlu İç Göç	56
3.4.1.5 Meslek	57
3.4.1.6 Eğitim Durumu.....	59
3.4.1.7 Ekonomik Durum.....	61
3.4.1.8 Dil.....	63
3.4.1.9 Profesyonel-Sosyal İşbirliği.....	64
3.4.1.10 Müzikle İlişki	64
3.4.1.11 Müzik Tercihini Etkileyen Faktörler.....	65
3.4.1.12 Müzik Eğitimi	66
3.4.1.13 Sevilen Müzik Türleri	68
3.4.1.14 Klasik Müzik Sıralaması	70
3.4.1.15 Klasik Müzik Eğitimi Almanın Avantajları	70
3.4.1.16 Çalgı Çalma Ayrıcalık Sağlar mı?	71
3.4.1.17 Royal Schools of Music	72
3.4.1.18 1974 Öncesi ve Sonrasındaki Kültürel Değişim	73
3.4.1.19 Taşıma Nüfus	74
3.4.1.20 Türklerin ve Rumların Müzik Beğenilerinde Ortaklık.....	76

3.4.1.21 2003 Sonrasında İki Toplumdaki Müzikal Etkileşimler	77
3.4.1.22 Klasik Müzik Dinleyicileri Profili.....	78
SONUÇ.....	80
EKLER.....	84
EK-1. Çalışma Türkçe Soruları	84
EK-2. Çalışma İngilizce Soruları	87
KAYNAKÇA	90
ÖZGEÇMİŞ	

TABLÖLER LİSTESİ

Tablo 1. Kültürel alanlarda sermaye ve sosyal yapının operasyonel model şekilleri. ...	18
Tablo 2. Pilot çalışma katılımcılarının yaş aralıkları.....	41
Tablo 3. Pilot çalışma katılımcılarının meslekleri.....	42
Tablo 4. Pilot çalışma katılımcılarının eğitim durumu.....	42
Tablo 5. Pilot çalışma katılımcılarının ekonomik durumu.....	42
Tablo 6. Pilot çalışma katılımcılarının müzikle ilişkisi.....	43
Tablo 7. Pilot çalışma katılımcılarının müzik tercihlerini etkileyen faktörler.	43
Tablo 8. Ailede müzik eğitimi alma oranı.....	44
Tablo 9. Klasik müzik beğeni sıralaması.	45
Tablo 10. Royal School of Music sınavlarına katılım.....	47
Tablo 11. 1974 öncesi ve sonrasındaki kültürel değişim.	48
Tablo 12. Diğer toplumun dilini bilme.....	50
Tablo 13. Diğer toplumla profesyonel-sosyal işbirliği.....	50
Tablo 14. Kıbrıs folk müzik için görüşler.	51
Tablo 15. Klasik müzik için görüşler.	52
Tablo 16. Arabesk müzik için görüşler.	52
Tablo 17. Türk sanat müziği için görüşler.	53
Tablo 18. Yunan halk müziği için görüşler.....	53
Tablo 19. Pop müzik için görüşler.	54
Tablo 20. Görüşmeye katılan katılımcılar hakkında bilgiler.....	55
Tablo 21. Görüşmeye katılan katılımcıların yaş aralıkları.....	55
Tablo 22. Zorunlu iç göç yaşayan ve yaşamayan katılımcı sayısı.	57
Tablo 23. Görüşmeye katılan katılımcıların meslekleri.	58

Tablo 24. Görüşmeye katılan katılımcıların eğitim durumları.....	59
Tablo 25. Görüşmeye katılan katılımcıların ekonomik durumları.....	62
Tablo 26. Diğer toplumun dilini bilme.....	63
Tablo 27. Diğer toplumla profesyonel-sosyal işbirliği.....	64
Tablo 28. Katılımcıların müzikle ilişkisi.....	64
Tablo 29. Katılımcıların müzik tercihlerini etkileyen faktörler.....	65
Tablo 30. Ailede müzik eğitimi.....	66
Tablo 31. En sevilen müzik türü.....	68
Tablo 32. Klasik müzik beğeni sıralaması.....	70
Tablo 33. Klasik müzik eğitimi avantaj sağlar mı?.....	70
Tablo 34. Belli bir tür üzerinde çalgı çalma ayrıcalık sağlar mı?.....	71
Tablo 35. Royal Schools of Music sınavları katılım.....	72
Tablo 36. 1974 öncesi ve sonrasındaki kültürel değişim.....	73
Tablo 37. Taşıma nüfus kültürel değişikliğe sebep oldu mu?.....	74
Tablo 38. Türklerin ve Rumların ortak müzik beğenileri.....	76
Tablo 39. 2003 sonrasında iki toplumdaki müzikal etkileşimler.....	77
Tablo 40. Klasik müzik dinleyicileri profili.....	79

GRAFİK LİSTESİ

Grafik 1. Ekonomik durum.	62
---------------------------------------	----

GİRİŞ

Bu doktora tezinde Kıbrıs örneğinden yola çıkarak, insanların müzik beğenisinin şekillenişinde, kültürel sermaye ve kültürel elitizm kavramlarının etkisi incelenmek istenmiş ve çıkan sonuçların bu kavramlar ışığında açıklanıp açıklanamayacağı sorusuna yanıt aranmıştır. Çalışma, kültürel sermaye ve kültürel elitizm kavramlarına yönelik literatür incelemesi ve Kıbrıs'ta yaşayan iki toplumun müzik beğenileri üzerinde belirtilen kavramların etkili olup olmadığını anlamamıza yarayacak görüşmeleri içerir.

Çalışmada incelenen Türk ve Rum toplumları, ortak bir tarihsel geçmişe ve kültürel yapıya sahip olsalar da savaş sonrası bu iki toplum;

- Kırk yıllık kopukluk süreciyle birlikte garantörlere (Türkiye-Yunanistan-İngiltere) yakınlık,
- Savaş ve sonrasındaki iletişim kopukluğu süresince farklı ekonomik ve devlet politikaları,
- Güney Kıbrıs'ın tek başına Avrupa Birliği üyeliği ama buna karşılık kırk yıldır Kuzey Kıbrıs'a uygulanan izolasyonlar,

neticesinde bazı değişimler içine girmiştir. Bunların müzik yaşamına etkileri de olmuştur.

Bugün gelinen noktada, toplumların yaşayış biçimlerinde benzerlikler ve farklılıklar mevcuttur. Ancak 2003 yılında sınır kapılarının karşılıklı geçişlere yeniden açılması, iki toplumun tekrar iletişim kurmaya başlaması, teknolojik gelişmeler, seyahat kolaylığı, yeni kültürlerle tanışıp dünyadaki kültür ve müzik yaşantısının yakından takip edilebilmesi gibi sebepler, adadaki iki toplumun müzik beğenilerinin şekillenmesinde ve müziği anlamlandırmalarında etkili olmuştur.

Bourdieu'nun “kültürel sermaye” kavramı, çalışmanın kuramsal çerçevesinin oluşumunda önemli yer tutar. Adadaki iki toplumun değerlendirilmesinde bu kavramın çeşitli noktalarda kullanabilir olduğu görülmüştür. Özellikle iki toplumun yüksek eğitim seviyesi aynı zamanda müzik eğitime verdikleri önem ve klasik müziğe bakış açıları, kültürel sermaye kavramının iki toplumla da bağlantılanmasında öne çıkan başlıklar olmuştur.

Bourdieu'nun kültürel sermaye kavramını daha detaylı anlamak ve çalışmamız ile örtüşen noktaları ortaya koymak amacıyla kavram üzerine yapılmış pek çok çalışma incelenmiş ve literatür taraması yapılmış; kavramın daha iyi anlaşılabilmesi ve eksiklerinin görebilmesi adına hem olumlu, hem de eksik yönlerine değinen eleştiriler de incelenmiştir. Ayrıca Bourdieu'nun geliştirdiği ve belirtilen kavramla bağlantılı olan sermaye türlerine, alan, oyun, habitus gibi kavramlarına, yani Bourdieu sosyolojisine de değinilmiştir.

Çalışmada iki toplumla ilgili veriler yüzyüze yapılan görüşmelerle toplanmıştır. Pilot çalışma için 10 Türk ve 10 Rum ile yapılan görüşmeler sonucunda, sorularda gerekli değişiklikler yapılmış ve değerlendirmede kullanılan 120 Türk ve 102 Rum'la gerçekleştirilen görüşme soruları son halini almıştır. Pilot çalışmada ve görüşmelerde alınan sonuçların benzerliği, çalışmanın veri toplama yönünden tutarlılığına işaret etmektedir. Adanın her bölgesinde, yaş, eğitim, gelir, meslek, cinsiyet ayrımı gözetmeksizin yapılan görüşmelerde, katılımcılarda aranan özellikler adada yaşamaları ve sadece vatandaşlık yoluyla değil, köken olarak da Kıbrıs'ın yerlisi olmalarıydı. Bu sayede ada kültürünün müzik beğenisinin doğru ölçülmesinde etkili olabilecek tüm veriler, hem katılımcılar, hem de iki toplum için eşit etkide olmuştur.

1. BÖLÜM

MÜZİK VE MÜZİK BEĞENİSİ

1.1 Müzik ve İnsan İlişkisi

Müzik, insanlar için çok farklı anlamlar içermektedir. Müzik estetik değerlerin yanında, sosyal hayatın şekillenmesinde, ülkelerin kültürel değerlerinin yayılmasında, güç odaklarının iktidar mücadelesinde sıkça başvurulan güçlü bir silah olarak yerini alır. Dünyadaki örnekler incelendiğinde, müziğin toplumlararası uzlaşmada ve çatışmadaki rolü görülebilmekte ve pekçok sorunlu coğrafya için kültürel bir çözüm alanı olarak müzik incelenebilmektedir. Kendini ifade aracı olarak ortaya çıkan müzik, insanların, dolayısıyla da toplumların amaçladıkları noktaya gelmekte kullandıkları bir güçtür. Çünkü müzik sayesinde verilmek istenen mesajlar, etkili ve kolay bir şekilde geniş topluluklara iletilir. Topluluklar arasında iletişim kurup, varolan sorunun çözümü için harekete geçmeleri sağlanır. Müzik tek başına çatışmanın, uzlaşmanın, sosyal sınıflar, toplumlar, uluslar arasında yaratılmak istenen bilinçli farklılıkların şekillenmesini sağlayamasa da, farkındalık yaratarak süreçlere etkili bir araç olarak önemli katkılar sağlar. Toplumlararası iletişim ve diyalog yolları arasında ilk sırada bulunan müzik, kendisini amaca uygun şekillendiren müzisyenlere de ihtiyaç duyar.

Müziğin ona verdiğimiz farklı anlamlarını da gösteren pek çok bireysel, toplumsal, antropolojik, sosyolojik, psikolojik, kültürel işlevleri vardır. Müziğin işlevlerine yönelik yapılan açıklamalar, ele alınan kişisel, sosyal ya da kültürel bağlama göre farklı tanımlama ve kategorilere işaret eder (Şenel, 2013: 23). Bu başlıklar altında birçok alt işlev de yer alır. Bunlardan bazıları duygusal ifade, estetik zevk, eğlence, iletişim, sembolik temsil, fiziksel tepki, sosyal standartlara uyumu zorlama, sosyal kurumları ve dini ritüelleri onaylama, kültürün sürekliliğine katkıda bulunma ve dengesini koruma, toplumun bütünlüğüne katkıda bulunma gibi işlevler olarak sıralanabilir.

İnsan ve toplumların yaşamında müziğe farklı işlevler, görevler, anlamlar, tanımlamalar yüklendiği görülür. Müzik, bireyin gerek sosyal yaşamında, gerek bireysel kimliğinin oluşumunda, gerekse çevreyle ilişkisinde özellikle de kurulmak istenilen ilişkiler ağına katkılarıyla önemli bir etki gücüne sahiptir. Araştırmacıların yaptığı tanımlamalar da bunu ortaya koyar.

DeNora müziğin insan hayatındaki önemine değinirken onun etki alanlarını, görevlerini de tarif eder ve sosyal hayatta, toplumsal organizasyonlarda insanların bilinçli ya da bilinçsiz şekilde nasıl davranıp, nasıl hareket edeceklerini belirleyebileceğini söyler. Aynı zamanda müzik politikanın gerektirdiği alanlara girebilme açısından da önemli bir etkiye sahiptir ve politik bir çizgisi de vardır (2000: 17).

Müzik, insan hayatında pek çok görev üstlenir, ihtiyaç karşılar. Bunların arasında insanların kendi görüşlerini öne çıkarıp desteklenmesini sağlamak ve sosyal-fiziksel çevrelerini şekillendirmek sayılabilir. Müzik her zaman sosyal eylemlerin odağı olmasa da, önemli bir etki alanına sahiptir. Farklı müzikler, farklı kişiler için aynı amaca hizmet edebilir (Rentfrow ve Gosling, 2003: 1237).

Bireylerin kimliklerini yaratma ve yaygınlaştırma süreçlerinde müzik önemli bir rol üstlenir. Çevreyle kurulan ilişkiler ve bunun sürekliliği müziğin sosyal işlevini gösterir. Bir aidiyet sağlanmak istenen gruba dâhil olabilme ve bu statüyü devam ettirme gayreti içinde yapılan davranışlar, müzik tercihleri olarak da kendini gösterir (Hargreaves ve North, 1999: 79–80).

Kişinin doğumdan itibaren iletişim içinde olduğu aile, arkadaş, öğretmen gibi çevreler ve etkenler, onun müziği koyduğu değer çizgisini ve müzik beğenisinin şekillenmesini etkiler. Müziği anlamlandıran, ona kendimiz, çevremiz ya da toplum tarafından yüklenen anlamlardır.

“Ayhan Erol’a (2002) göre müzik, toplumsal etkileşimle var olan ve insanlar tarafından insanlar için yapılan öğrenilmiş bir davranıştır. Dolayısıyla kendi için, her zaman onu üretecek, destekleyecek ve onun için ne olup olmadığına karar verecek insanlara gereksinim duyar. J. Blacking’e (1995) göre, müzik, toplumsal olarak kabul edilen kalıplar içinde oluşan sestir ve müzik yapma öğrenilmiş bir davranıştır. Merriam’a (1964) göre, müzik kültürel olarak anlam yüklü sesler içinde kalıplaşan bir etkinlikler, düşünceler bütünüdür” (Kaplan, 2008: 20).

Bireyin sosyalleşme sürecinde yaşadıkları, müzik beğenisinin oluşumuna etki edebilmektedir. Birey, içinde olduğu sosyal, kültürel, ekonomik çevreden ve onların getirdiği etkilerden etkilenmektedir. Sosyalleşme süreciyle toplumun  yesi olan birey, en yakını olan aileden başlayıp giderek genişleyen bir çemberde toplumun ve ulusun parçası olacaktır (Kağıt başı, 1998: 245). Bu süreç içinde de deneyimleriyle orantılı bir müzik beğenisi geliştirebilecektir.

1.2 Müzik Beğenisi

Müzik beğenisini etkileyen pek çok faktör olduğu bilinir. Bunları ölçümlemek ve ona etki eden kültürel, sosyo ekonomik, çevresel etkenleri saptamak adına pek çok çalışma yapılmış ve bu çalışmalarda katılımcıların müziklere ve türlerine verdikleri tepkiler, değişken yapılar göstermiştir. Bu müzik beğenisinin tanımlanmasını zorlaştıran bir durumdur. Karşıcı, *“Müzik Beğenisinde Kültürel Etkenler: Bir fMRI çalışması”* başlıklı doktora tezinde bu sıkıntıya değinir. Çalışmadaki katılımcıların müzik beğenilerini şekillendiren ölçütlerin, ses güzelliği, ezgi güzelliği, entonasyon, şarkı sözleri, müziğin hafızada canlandırdıkları, insana anımsattıkları, müzik kaydının ustalığı,  algılama, performans ustalığı, seslendiricinin kimliği ve sosyal yaşamdaki duruşu, müzik dinlenen ortam, eğitim, aile, sosyal  evre, kültürel kimlik gibi çeşitlilik göstermesi buna bir kanıt niteliğindedir (2007: 23).

Bourdieu *Distinction*'da müzik beğenisi ve toplumsal sınıflar arasındaki ilişkiye değinir ve müzik beğenisinin, sınıfsal kimliğin önemli bir işareti olduğu sonucuna ulaşır. Bourdieu'nun Fransız kültür ve sınıf yapısını inceleyen çalışmasında müzik beğenisinin sınıfsal yapısı, katılımcıların eğitim düzeyleriyle bağlantılı olarak, J.S.Bach'ın “*İyi-Yedirilmiş Klavye*” (defter ve eser adı belirtilmemiş), George Gershwin'in “*Rhapsody in Blue*” ve Johann Strauss'un “*Mavi Tuna*” eserleri üzerinden yorumlanır. Bu üç örneğe ait sınıfsal beğenileri Bourdieu “meşru beğeni”, “orta-sınıf beğeni” ve “popüler beğeni” olarak adlandırır. Çalışmada, müziklerin popülerlik düzeyiyle beğenilerin sınıfsal düzeyinin bağlantılı olduğu sonucuna varılır. Popüler olan eser “*Mavi Tuna*” vals, işçi sınıfı beğenisini yansıtırken, orta derece popüler olan “*Rhapsody in Blue*” orta sınıf beğenileri, daha az popüler olan “*İyi-Yedirilmiş Klavye*”  st-sınıf beğenilerini yansıtır (1996: 16). Müzik beğenisi ve toplumsal sınıf üzerine yapılan pek çok çalışma vardır. İngiliz gençlerinin popüler müzik beğenileri  zerine Murdoch ve Phelps tarafından 1973 yılında yayınlanan çalışmada da benzer bir sonuç çıkar ve popüler olan müzikler işçi sınıftan gençlerin beğenilerini işaret ederken, orta sınıf gençlerin bu müzikleri dinlemediği sonucuna varılır. Yeni Zelanda'da yapılan benzer bir çalışmada işçi sınıfı ve alt-orta sınıftan gençlerin benzer beğenilerle heavy-metal, punk ve reggae'yi, daha üst sınıftan gençlerin ise jazz, folk ve blues'u tercih ettikleri ortaya çıkar (Shuker, 1998: 52-53'ten aktaran Gedik, 2007: 7).

İmik, müzik beğenisine etki eden faktörlerden yaş ve eğitime vurgu yapar. Yaptığı çalışmada müzik beğenisinin yaşa göre de değişim gösterdiğini, genç yaş gruplarının daha popüler ve görsel ögelere dayalı müzikler tercih ederken, ileri yetişkin bireylerin daha geleneksel müzikleri tercih ettiğini ortaya koyar. Eğitim seviyesi yüksek bireylerin beğenilerinde, eserlerin sanatsal değeri üzerinde yoğunlaştığını, eğitim seviyesi düşük bireylerin ise popüler tercihler ve sözlerle ilişki içinde olduğunu belirtir (2007: 58).

Yukarıda da belirtildiği gibi yapılan pekçok araştırma sonucunda müzik beğenisini etkileyen faktörlerin çeşitliliği ortaya konur. Bu faktörlerin bazıları, beğeni üzerinde mutlak bir hâkimiyet kurar ve beğenin sadece estetik ya da kişisel açıdan

değerlendirilmesinin önüne geçerek daha büyük bir amacın ve gücün şekillenışı için kullanılabilmesini sağlar. Bourdiue ve Middleton aynı “beğeni” kavramını kullanırlar. Haz, değer ve ideoloji ilişkisi çerçevesinde ele alınan kavramı Middleton (1997) şöyle özetler: *“Beğeni, egemen sınıf ve egemen kültür alanında verilen mücadelenin en yaşamsal öğelerinden biridir. Müzik beğenilerimizi özgürce seçmeyiz ve bu beğeniler deneyimimizi basit bir biçimde yansıtmaz. Öznelerin belirli müziksel hazlara katılımı süreç içinde oluşur ve aslında bu oluşumun kendisi özelliğin inşasının bir parçasıdır”* (1997: 249’dan aktaran Gedik, 2007: 9).

Kişilerin müzik tercihleri, beğenileri incelendiği zaman bunun rastlantısal olmadığı, bu tercihlerin oluşmasını sağlayan sosyal, psikolojik ya da kişisel etkenlerin olduğu görülür. Bu etkenler değiştikçe beğeniler, tercihler de değişir. Bu değişikliği anlamak için tercihi oluşturan etkenlerin ve tercih sürecinin anlaşılması gerekir (Şenel, 2013: 31). Müzik tercihlerini oluşturan etkenlerin incelendiği birçok çalışma vardır. Kişilikle alakalı olarak değerlendirilen değişkenlerden en çok dikkat çeken, bireyin içe dönük (introvert) ya da dışadönük (extrovert) olmasıdır. (Şenel, 2013: 47).

Boer ve diğerlerine göre, müzik tercihleri ve değer yönlendirmesi bağlantılıdır. Muhafazakâr değerleri reddeden, değer değişimine açık kişiler rock ve punk; açıklık yanlısı ve kendini geliştirmeye açık olanlar hip-hop, uluslararası pop, popüler müzik; kendilerini başkalarından üstün görenler caz ve klasik müzikleri tercih etmektedir (2011: 1160). North ve Hargreaves ise klasik müzik dinleyen kişilerin muhafazakâr, rap ve heavy rock gibi türlerin dinleyenlerinin liberal olduklarını ifade eder (2008: 116). *“Psikologlar halkın eğilimlerinden, farklılaşan müzik tercihlerine bakarak kişiliği değerlendirmede, kişinin ifade ettiği müzik tercihlerini kullanmaktadırlar”* (Şenel, 2013: 48). Bu da müzik tercihlerinin bireyler hakkında önemli bilgiler vermesinin bir göstergesidir. Erdal’ın *“Müzik Türlerinin Tercih Edilmesinde Kişilik Özellikleri ve Beğeni İlişkisi”* başlıklı doktora tezi sonucunda kişilik özellikleri yönünden Türk müziği ve klasik müzik dinleyicilerinin benzerlik taşıdıkları, buna karşı rock müzik dinleyicilerinin kişilik özelliklerinin farklılıklar gösterdiği sonucuna ulaşılmıştır.

Sonuçlar Erdal'ın müzik tercihinde kişilik özellikleri ve müzik türü ilişkisi arasında bağıntılar olabileceği varsayımını doğrular (2009: 42).

Hargreaves (1987), sosyal yapı-müzik zevki ilişkisini açıklarken bazı yaklaşımlar ortaya koyar. Bunlardan biri müzik zevkinin bireyin müzikal standartlara uyumu ile bağlantısıdır.

“Farklı sanatsal çalışmalar farklı değerler ve farklı sosyal grup nitelikleri ile ilişkili olup bireyler ait oldukları gruba göre bu değerlere uyum sağlarlar. Örneğin yüksek sanat formları yüksek sosyoekonomik durum ile ilişkili olduğu gibi, müzik tercihleri ergenler için moda, giyim, saç stilleri, tv şovları gibi sevip sevmedikleri şeylerden oluşan bir ağın bütünleştirici bir parçasıdır...” (1987: 182'den aktaran Şenel, 2013: 64).

Hargreaves'in yaklaşımlarından bir diğeri de, farklı sosyal sınıf grupları arasında kaynaklar üzerinde hâkimiyet ve kontrol kurmak için yapılan çekişmedir. Bu görüş farklı müzik formlarının meşrulaştırılmasıyla da yakından ilişkilidir.

“Hâkim olan üst-orta sınıf grupları kültürel ve sosyal hiyerarşi içinde kendi göreceli konumlarını korumak ve ilerletmek için insanların sanat eğitime ulaşımını düzenler ve sanat çalışmalarının çeşitliliğine aşinalık kazandırmaya çalışırlar. Dimaggio ve Useem'e göre yüksek kültür, yoğun bir şekilde üst orta sınıftan dinleyiciler tarafından tüketilir. Ancak buradaki en önemli etken gelir ya da meslek değil eğitim seviyesidir” (1987:183'ten aktaran Şenel, 2013: 64).

Müzik tercihlerinden yola çıkarak insanlar, kendilerinin ya da başkalarıyla alakalı belirli gruplamaların parçası olurlar. Sosyal kimlik teorisi bunu destekler. Grup kimliği algısı ve başka gruplara karşı olma tavrı, grubun ilgili olduğu müzik türüyle etkileşim halindedir (Rentfrow, McDonald ve Oldmeadow, 2009: 330). Bireyler parçası oldukları grupları, diğer gruplarla karşılaştırarak ve kendi gruplarını destekleyen görüşler ortaya koyarak aslında kendi yapılarını güçlendirirler. Benzer müzik zevklerine sahip kişiler, benzer değer yargılarında buluşarak birbirlerine yakınlık hissederler.

“*Müzik bağı modeli*” bu düşünceyi temel alır (Boer vd., 2011: 1161–1163). Kişi yaptığı müzik tercihiyle belli bir grubun parçası olurken, aynı zamanda bu grubun hayattaki duruşuyla da paralel bir noktada yerini alır.

1.3 Sosyal Sınıf, Beğeni ve Eğitim İlişkisi

Sosyal sınıf, en genel anlamda benzer ekonomik gücü olan ve bunun sonucunda yaşam biçimleri benzerlikler gösteren insanların oluşturduğu topluluklar olarak adlandırılır. İlkel yaşam biçimleri haricinde tarihte her dönemde karşılaşılan “efendi- köle”, “burjuva- işçi”, gibi çeşitli şekillerde ortaya çıkmış bir olgu olan sosyal sınıflar incelendiğinde, benzer sosyal sınıftaki bireylerin müziksel beğenilerinin de ortak noktalar taşıdığı görülür (Sağır ve İmik, 2008: 275). Sosyal statünün belirlenişinde ekonomik durum, meslek, eğitim, mensubu olunan aile bağları etkili bir rol üstlenir. Hayatı yaşayış biçimi, içinde bulunulan sosyal çevre ve bu çevreye uyum için yapılan tüm davranış biçimleri, kişilerin beğenileri ile paralellik gösterir. Bu sebeple kişinin yaşayış şekli, beğenileri, sosyal ve ekonomik durumu hakkında veriler sunar. Müzik zevkleri ve sosyal sınıflar arasında yapılan ilişki açıklamaları sosyoekonomik statü ve meslek kategorilerine atıfta bulunur.

Sosyal yapı ve müzik zevkleri birbirlerini karşılıklı olarak etkiler. Russell, bu ikili arasındaki ilişkiyi iki noktada incelemek gerektiğini savunur. Bu noktalardan birincisi, sosyal katmanlaşmanın müzik zevki farklılıklarını yarattığı; ikincisi ise, müzik zevklerinin sosyal katmanlaşmayı belirleyen birçok faktörden birisi olduğu görüşüdür. Sosyal grupların farklılıklarını ortaya koyma çabaları, müziğin değişik zevk kültürlerini biçimlendiren farklı yapılara ayrılmasına sebep olmuştur. Müzik zevklerinin farklılaşması, grupların oluşumuna olanak verirken, gruplar arası ayrımı da güçlendirir (1997: 149). Sosyal sınıf ve müzik tercihleri arasındaki ilişki pek çok araştırmacı tarafından ortaya konmuştur. Belli müzik türleri belli sosyal sınıfları temsil etmektedir. Örneğin iyi eğitim almış, üst sınıf mensubu kişiler genellikle yüksek kültürle eşleştirilen klasik müzik, opera tarzı müzikleri tercih ederken, eğitim seviyesi düşük, işçi sınıfından

kişiler daha alt sosyal sınıflarla eşleştirilen country, dini içerikli müzikler tercih ederler (Rentfrow ve Gosling, 2007: 308). Türler ve sosyal sınıf ilişkisini içeren çalışmaların sonuçları incelendiğinde şu şekilde bir genelleme ortaya çıkar. Buna göre ekonomik olarak güçlü, entellektüel öğeler klasik müzik ve opera; medeni yaşam öğeleri caz müzik; muhafazakâr, düşük kültür değerleri country müzik; otorite karşıtlığı pop müzik; entelektüel olmayan yaşam biçimi liste popu ile bağdaştırılabilir (North ve Hargreaves, 2007: 494).

Eğitimin sosyal gruplar arası ayrıştırıcı yapısı vardır. İyi eğitilmiş kişilerin, iyi müzikler dinlediğine dair var olan yaygın bir kanı mevcuttur. Ancak müzik ve müziğin kullanım biçimlerine verilen önem, sosyal gruplar arasında benzerdir. Oransay, tarih boyunca pek çok düşünürün, bir ülkede müziğe bakarak o ülkedeki insanların yaşayışları ve yönetilişleri hakkında bilgi sahibi olunduğunu söyler. Dolayısıyla müzik eğitimi ile bireyler ve toplum eğitilebilir (1988: 18). Müziğin bireyler ve onlarla bağlantılı olarak toplumlarla arasındaki bu önemli bağ, hayatın her alanında kendini gösterir. Yaşanılan bölge, folklorik özellikler, eğitim, sosyal çevre, medya ve müzik teknolojisi ile olan etkileşimler, birey müzik arasındaki ilişkiyi sürekli şekillendirir. Bu etkenlerin de katkısıyla yeni müziklerle tanışan kişi onları besteleyen, seslendiren, tasarlayan kişiler tarafından da etkilenmekte ve beğenileri çeşitlenmektedir (Çevik, Cafoğlu ve Sağer, 2002: 471).

Müzik, tarih boyunca bir sosyal konum belirteci olarak düşünülmüş, hatta insanların sosyal statülerine göre müzik zevklerinin gelişmesi için çaba sarf edilmiştir. Sosyal statünün bireylerin müzik beğenisinde etkili olduğu, benzer sosyal grubun içindeki kişilerin çevresiyle isteyerek ya da istemeyerek benzer davranışlar sergilediği kanıtlanmıştır. Sosyal sınıf ve beğeni arasındaki bu sınıf ayrımlarının, doğru eğitim politikalarıyla azalabilmesi mümkündür. Böylece toplumun tüm kesimlerinin nitelikli bir müzik kültürüne sahip olması sağlanabilir (Sağır ve İmik, 2008: 275–290).

1.3.1 Estetik Beğenilerin Hiyerarşisi

Değişen yaşam koşulları ve konjonktürle bağlantılı olarak kitlelerin tüketim tercihleri ve beğenileri değişiklik gösterir, bu değişiklikler farklı hiyerarşik oluşumlar ortaya çıkarır. Yetenek ve eğitim kalitesinin birleşimi ortaya çıkan performans üzerinde etkilidir. Bu da bir işi yapmak için gerekli yeterliliklere sahip olan bir kişinin, eğitimle en yüksek verimi kazanabileceği anlamına gelir. Bourdieu performans ve eğitsel sermaye ilişkinin, eğitim sistemiyle kültürel sermaye içinde korunduğunu söyler. Farklı toplumsal tabakalardaki insanlar farklı sermaye türlerine sahiplerdir. Sahip olunan bu sermaye türleri ve içinde bulunulan tabakanın eylemleri kendi içlerinde eş zamanlı hareket eder (1996: 14–16). Popüler, elit, orta karar zevkler ile bağlantılı oldukları toplumsal sınıflar arasında hiyerarşik bir ayrım kurulabilir (Sam, 2007: 78–79). Bourdieuya göre üst sınıf (özgürlük ve lüks hazzı) ve işçi sınıfı (popüler estetik) olarak iki tür beğeni vardır. Bourdieu, bu estetik biçimleri, Kant'ın estetik teorisi bağlamında, toplumdaki ekonomik ve kültürel hâkimiyet özelliği taşıyan öğelerle karşılaştırarak inceler ve Kant'ın soyut olan estetik anlayışını eleştirir (1996: 41–42).

Bourdieu, üst sınıfların sanat için sanat felsefesiyle örtüşen özgürlük ve lüks hazzı ile ilgili beğenilerini, işlev ve içeriğin üzerine yerleştirir. Bu sınıfların beğenileri, sınıflar arası ayırmda baş aktörlerden olan ekonomik yeterlilikle bağlantılı olarak sıradan ve gündelik olandan ayrıştırılır. Beğeniler estetik anlamlarla yüceltilip, farklılaştırılmaya çalışılır. Maddi zorunluluklarla korunan bu ayrım sürdükçe, lüks hazzı, işlevi biçimsele, gündeliği estetiğe ve maddiliği sembolîğe dönüştürmeyi sürdürür. Bu bakış, hâkim sınıflara özgü görülmeye ve toplum içinde kabul edilmeye devam eder. Bunun tam tersinde olan, işçi sınıfının ürettiği popüler beğeniler, bir zorunluluğun beğenisi olarak karşımıza çıkar. Ekonomik zorluk yaşayan işçi sınıfı, sanatı ve beğenilerini gerçeklikle bağdaştırır. Üst sınıfın rahat koşullardaki yaşam ortamıyla, işçi sınıfının ekonomik yönden sıkıntılı yaşamının karşı karşıya geldiği beğeni çatışmaları, bir anlamda kültürel ve sembolik sermaye üzerindeki çatışmalardır (Turner, 1991: 515–517). Bourdieu, sınıfların estetik beğenilerinin, sadece sanatta değil, giyim, yeme alışkanlıkları, yaşam şekillerinde de etkiler ürettiğini söyler.

Sınıfların arasındaki estetik beğeniler farkı, sınıflandırmaların derinleşmesine de olanak verir. İtibar kazanmak isteyen kişiler, ne yedikleri, ne giydikleri, ne dinledikleriyle kendi sınıfsal yapısını ortaya koymaya çalışır ve kültürel tercihleriyle toplumsal ayrılmışmayı meşru kılarlar (1996: 177–178).

2. BÖLÜM

KÜLTÜREL SERMAYE VE KÜLTÜREL ELİTİZM

Bourdieu'nun “kültürel sermaye” kavramı, çalışmanın kuramsal çerçevesinin oluşumunda önemli yer tutar. Adadaki iki toplumun müzik beğenilerinin değerlendirilmesinde, kavramın çeşitli noktalarda ada özelindeki örneklerle uyduğu görülür. Bu tez çalışmasında, kültürel sermaye kavramını daha iyi anlamamıza ve artı-eksi yönlerini ortaya koymamıza yarayacak incelenen çalışmalar ve literatür taramalarından çıkan ortak sonuç; Bourdieu'nun tanımını anlamak için, önce onun belirtilen kavramla bağlantılı olan sosyolojisini anlamak gerektiğidir. Bu sebeple Bourdieu sosyolojisinin ana hatlarını oluşturan alan, oyun, habitus, sermaye türleri konularına da değinmemiz gerekir.

2.1 Pierre Bourdieu Sosyolojisi

Bourdieu, metodoloji ve kuramın iç içe geçmiş bir süreç olduğunu vurgular. Kavramlarla pragmatik bir ilişki kurarak, onları sorunları çözmede kullandığı aletlerden oluşan “bir alet kutusu” (Wittgenstein) olarak görür (Bourdieu ve Wacquant, 2014: 35). Bu sebeple, yaptığı saha araştırmalarında oluşturduğu bu kavramlar, sosyal bilimlerin her alanında iş görür durumdadır. Bourdieu, teorinin pratikte de iş görür olması gerektiğini vurgular. Oluşturduğu “habitus”, “alan”, “oyun” “sermaye” gibi kavramlar kendisinden önce birçok kuramın eksik kaldığı yerleri tamamlamaktadır (Özsöz, 2007: 20). *“Bourdieu’nün habitus, sembolik şiddet, kültürel sermaye ve alan gibi temel kavramları tek başına kullanışlı kavramlar olsalar bile, en büyük teorik önemlerini karşılıklı ilişkilerinden alırlar”* (Calhoun, 2014: 122). Bourdieu, kavramların incelenen olgu ve olaylara göre açıklayıcılığının değişebileceğini, bu sebeple genel geçer kabul edilemeyecekleri gibi, dışlanamayacaklarını da vurgular. Özsöz ve Baran, Bourdieu sosyolojisini şöyle tanımlarlar:

“Bourdieu sosyolojisi, toplumsal aktörlerin sürekli olarak rasyonel ve ekonomik çıkarlara göre hareket ettiklerini savunan rasyonel eylem kuramına karşı, aktörlerin içkin bir pratik mantığa,

sezgiye ve de bedensel yatkınlığa göre hareket ettiklerini savunan, bu bakımdan da toplumsal dünyada beden ile pratiklerin mantığına önem veren bir sosyoloji olarak bilinmektedir” (2011: 3–4).

Bourdieu’nun kavramları kendinden öncekilerin eksik kaldığı noktalarda işe yarar yapıdadır. Günümüzde sınıflar arasındaki keskin çizgilerin esneklik kazanmasıyla, sınıf açıklamalarına dayanan kuramlarla toplum analizi yapabilmek zor hale gelmiştir. Bourdieu’nun sermaye kavramı, bugünkü toplum yapılarını incelemede daha çok iş yapar hale gelmiştir. Bu nedenle Bourdieu’nun sermaye, alan ve habitus kavramları, günümüz karmaşık toplumlarının sınıf yapısını anlamak bakımından önem taşımaktadır. Bourdieu, mevkiler arası ilişkilerden oluşup, güce göre şekillenen alanlar belirler. Gücün dağılımı sermaye dağılımına göre şekillenir. Sermayeler ekonomik (ekonomik kaynaklar), toplumsal (toplum içindeki ilişkiler), kültürel (eğitim yoluyla öğrenilmiş kabuller, davranış kalıpları), simgesel (tüm sermaye türlerinden izler taşıyan simgesel değerler) olarak çeşitlere ayrılır. Bu dinamikler aracılığıyla şekillenen sistemin yeniden üretimini sağlayan dinamik ise habitustur (Özsöz ve Baran, 2011: 15).

Bourdieu, çizdiği kuramsal çerçevesiyle, salt birey ya da yapıya odaklanan ve etkenlerden birini edilgen konuma koyan makro ve mikro kuramlardan ayrılır. Bourdieu metodolojisi, klasik nesnelliğin kesin ifadelerinden kaçınılmasına imkân tanır (D’andrea ve Robbins, 2000: 227).

2.1.1 Alan-Oyun-Habitus

Oyun, alan, habitus, sermaye kavramları günümüz toplumlarının çoklu sınıf yapısını inceleme konusunda aydınlatıcıdır (Özsöz ve Baran, 2011: 16). Bourdieu kendi kavramlarının anlaşılır olması için oyun metaforunu geliştirir. Oyun alanda oynanır, yani mücadelenin yaşandığı yerdir ve oyuncuların bu oyundan elde edeceği kazançlar söz konusudur. Bu kazançlar *illusion* kavramıdır. Oyun stratejiktir. Her oyuncu oyuna dâhil olarak, onu oynamaya değer bulur ve sorgulamadan alanın kurallarını (*doxası*) kabul etmiş olur (2006: 405). Oyuncunun elindeki kozlar sermaye kavramıdır. Bunlar

ekonomik, kültürel, toplumsal diye üç temel başlıkta toplanır. İçinde bulunduğu şartlar ışığında farklı önemler kazanan bu temel sermaye tipleri, pratikte simgesel sermayeyi oluşturur. Sermayelerin toplamı, oyuncunun elindeki kozlar olur. Kişiler sermayelerine göre alandaki güç ağırlıklarıyla, kazanma şanslarını belirlerler. Farklı oyunlarda kozlar, farklı işlevlere sahip olur. Sermayeler farklı alanlarda farklı işlevler görür (Özsöz ve Baran, 2011: 6). Oyunun sonucuna gidilirken kullanılan yollar ve sahip olunan davranışlar, karşılaşılan olaylar neticesinde bireylerin bir yatkinliklar bütünü oluşturmalarına sebep olur. Bireyin “kim olsa aynı şeyi yapardı” mantığına girmesini sağlayan bu yatkinliklar bütünü habitustur (Bourdieu ve Wacquant, 2014: 82). Başka bir ifadeyle oyun sırasında oyuncuların geliştirdikleri stratejiler habitustur. Alan, varlığını sürdürmek için habitusu şekillendirir. Alan ve habitus birbirlerine ihtiyaç duyarlar.

Alan, kendi kurallarını içine girene kabul ettiren bir yapıdır. Olunmak ya da yapılmak istenen şey ne ise, o alanla alakalı gerekli sermayelere sahip olunup, gerekli habituslar başlangıç kabul edilmelidir (Wacquant, 2014: 63). Alanda sınırlar o alanın mantığına göre belirlenir ve başkalarını dışlama üstüne kururlur. Herhangi bir yerde yazmasa da soyut bir aidiyet tanımı dayatılır. Toplumsal alanda verilen mücadeleler, sosyal alanlar içinde etkiler oluşturur. Bu alanlar, mücadeleler için belirleyici etkiler taşırlar, eğilimlerine yön verirler. Bu eğilimler, içinde olunan oyunun temel hukukunu oluştururlar ve oyunun yapısının içinde olan varsayımlara bağlıdırlar (Bourdieu, 2005: 45).

Bireyi şekillendirirken aynı zamanda bireyin eylemleriyle şekillendirilen karşılıklılık durumunu Bourdieu “habitus” olarak tanımlar. Habitus, alan kavramını tamamlar. Habitus sayesinde birey değişik olasılıklar karşısında çözüm üretebilir hale gelir (2014: 27). Habitus, bireyin yaşadığı toplumsal yapıda karşılaştığı durumlara uyum sağlayabilmek için bedensel ve pratik mantığa dayalı olarak geliştirdiği yatkinliklar bütünü olmanın yanında, toplumsal düzende kişinin yerine uygun hale gelmesi için psikolojik ve biyolojik hazırlık sağlar (Calhoun, 2014: 104). Bireyin aniden gelişen gereklilikler yüzünden girdiği sıkıntılı durumlardan, yaş, cinsiyet, hiyerarşik konum gibi sosyal yapıda sahip olduğu konumunu da gözeterek bir çıkış yolu bulmasına

yarayan yapıdır (Bourdieu, 2002: 558). Habitus geçmişten gelerek geleceğe uzanır ve kişinin sosyal sınıfının belirlenmesinde etkilidir. *“Habitus, toplumsal yapılarla toplumsal pratikler arasındaki bağı oluşturan edinilmiş düşünce, davranış ve beğeni kalıplarıdır”* (Marshall, 1999: 291). *“Toplumsal yapının içselleştirilmesi ve yaratıcı tepkiler geliştirme becerisidir”* (Calhoun, 2015: 75).

Bourdieu’nün ‘habitus’u bir oyundaki her oyuncunun bir sonraki hareketi, bir sonraki oyunu, bir sonraki vuruşu sezgileriyle kavrama kapasitedir. Kişi bir habitusla doğmaz. Habitus alışkanlıklar sonucunda edinilen zihinsel ve fiziksel tanınan bir yapıdır. En iyisini yapmaya olan uğraşımızdaki deneyimler, toplumdaki eşitsizliği kabullenmemize sebep olur (Calhoun, 2014: 79). Calhoun habitusu şöyle tanımlar:

“Çocuklukta yetişkin rollerine hazırlanırız. Büyürken bizden bir mesleğe sahip olmamız gerektiğini öğrenmemiz istenir. Düzgün oturmamız ve sorulduğunda yanıt vermemiz istenir. Ailelerimizin kiliseye (ebeveynlere bağlı olarak, para veya şöhrete) saygı duyduklarını görürüz. Neyin onaylanıp onaylanmadığına, neyin ise yarayıp yaramadığına bakarak, kendimize özgü yeni eylem biçimleri, yaşantılarımızdaki oyunlarla ilgili karakteristik bir davranış biçimi geliştiririz. Kendine güveni veya utangaçlığı öğreniriz. Her iki örnekte de, sosyalleşme sürecinin gücü, büyük ölçüde bedensel olarak, basitçe kim olduğumuzun, dünyada nasıl var olduğumuzun bir parçası olarak yaşanır. Bu duygu habitustur” (2014:103).

Bourdieu (1990) ise habitusu şöyle açıklar:

“Kolektif tarihin ürünleri olan nesnel yapılara uygun ve gerekli şeylerin aşılması ve içselleştirilmesiyle üretilen, (bu nesnel yapıların işleyiş koşulunu oluşturan) uzun ömürlü, adapte eğilimler biçiminde yeniden-üretilen, aktörler kurumlar içinde nesnellesmiş tarihi paylaşırlarken inşa edilen habitus, kurumların yaşamasını, onları pratik olarak içselleştirmeyi ve (böylece ölü sözcükler durumundan çıkartarak, içlerinde tortulaşmış anlamı yeniden canlandırarak, ancak aynı zamanda bu yeniden canlandırmanın gerektirdiği revizyonlar ve dönüşümleri empoze ederek) onları aktif halde tutmayı mümkün kılan şeydir” (1990: 57’den aktaran Calhoun, 2014: 104–105).

İlk ve en eski olduğu için en kalıcı yatkinlıklardan kazanılan habitus, aile içerisinde kurulur. Aileler sosyal evrende bir yere sahiptirler. İçselleştirilen özellikler ailelerin konumlarıyla bağlantılı niteliklerdir. Birey farklı sosyal koşullarla ilişki kurdukça farklı yatkinlıklar kazanır ve elde olan birincil habituslarına (aileden öğrenilen önceki yatkinlıklar) yeni deneyimler eklemeye şartlanır. Aile habitusunu, okul habitusu, onu da diğerleri takip eder. *“Gerçekten en eskilerin, en yenilerin kazanımını şartlandırması doğruysa, her yeni kazanım, yeni ve beklenmedik durumlara bağlı gerekliliklere uygun olarak katılmayı, uymayı sürdüren tek bir habitus biçimindeki bütüne entegre olur”* (Ünal, 2013: 109).

2.1.2 Bourdieu’nun Sermaye Kavramı ve Sermaye Türleri

Sermaye, toplumun önemli görüp, işe yarar ve değerli kabul edebildiği, onun için uğraş verilen, bireye avantajlar katan değerler bütünüdür (Bourdieu ve Wacquant, 1992: 101).

“Bir iktidar formu olarak sermaye, habitus gibi birey ile toplum arasında bir bağ kurar. Toplum, sermaye dağılımındaki farklılaşma sonucunda yapılandırılmıştır. Diğer taraftan birey, sermayesini mümkün olduğunca arttırma derdindedir. Bireyin sahip olduğu sermaye türü ve miktarı yaşam kalitesini ve geleceğini belirler. Bireylerin biriktirdiği sermaye aynı zamanda sınıf ayrımlarını yeniden üretir” (Postone, Lipuma ve Calhoun, 1993: 5’ten aktaran Kaya, 2005: 5–6).

Bourdieu’nun sermaye kavramında farklı sermaye türlerinden bahsetmek mümkün olsa da, özellikle dikkat çeken ve sermaye kavramını oluşturan üç temel sermaye türü bulunur. Toplumsal iktidarı ve toplumsal eşitsizliği belirleyen sermayeler, ekonomik, kültürel ve toplumsal (sosyal) sermayedir. Buradaki sermaye kavramı, günlük hayatta ekonomide kullanılan anlamından daha geniş veriler içerir. Bu kavram maddi ve maddi olmayan tüm biçimleri kapsayacak şekilde geliştirilmiştir. Bourdieu *The Forms of Capital*’de temel sermaye türlerine açıklık getirir. Bourdieu’ya göre sermayeler alanda etkin olabilmek için işlev gördüğü alana göre değişiklik gösterecek

ve dönüşümünün değeri değişebilecek şekilde üç asli biçimde açıklanabilir. Ekonomik sermaye, doğrudan paraya dönüştürülebilir ve mülkiyet hakları biçiminde kurumsallaştırılabilir. Kültürel sermaye, belirli şartlarda ekonomik sermayeye dönüştürülebilir ve eğitsel vasıflar biçiminde kurumsallaştırılabilir. Yine belirli şartlarda ekonomik sermayeye dönüştürülebilen toplumsal (sosyal) sermaye ise, toplumsal bağlardan (yükümlülüklerden) oluşmaktadır (2011: 82).

Bourdieu'nun birbirini ve sosyal statüleri farklı şekilde etkileyen üç sermaye biçimi, sosyal sınıflar arası farklılıkların kaynaklarındandır. Sahip olunan sermayenin hacim ve yapısı, bireyin toplumdaki yerini belirler. Sermaye hacmi, çoktan aza doğru ifade edilirken, yapısı ise kültürel ve ekonomik sermaye arasında değişir. Sermayeler birbirlerine dönüşebileceği gibi, yeni nesillere aktararak devamlılık sağlamaktadır. (Silva ve Edwards, 2004: 2). Toplumsal sermaye, ekonomik sermaye ve kültürel sermaye ürettikleri yapısal modellerle farklılıklarını ortaya koyarlar. Örneğin toplumsal sermaye, ekonomik ve kültürel sermayeden hiyerarşi yönünden farklılık ortaya koyarken, ekonomik sermayeyi kültürel sermayeden ayırmalarıyla farklı tutabiliriz (Anheier, Gerhards ve Romo, 1995: 866). Ekonomik sermayede para; toplumsal (sosyal) sermayede sosyal ilişkiler ve bağlar; kültürel sermayede ise prestij ön plana çıkar. Aşağıdaki tabloda sermaye türleri ve temel özellikleri belirtilmiştir.

Tablo 1. Kültürel alanlarda sermaye ve sosyal yapının operasyonel model şekilleri.

AN OPERATIONAL MODEL OF FORMS OF CAPITAL AND SOCIAL STRUCTURE IN CULTURAL FIELDS

Form of Capital	Basic Distinction	Major Currency	Degree of Segmentation	Degree of Hierarchy	Indicators
Economic	Monetary success versus failure	Money	Weak	Strong	Economic status
Social	Member versus nonmember	Social contacts and connections	Strong	Weak	Membership
Cultural	Recognition versus indifference	Prestige	Strong	Strong	Reputation, education
Symbolic cultural	Art versus nonart	Legitimation	Strong	Strong	Genre hierarchies

(Anheier, Gerhards ve Romo, 1995: 867).

Bireylerin sahip olduğu sermaye türlerindeki farklı seviyeler, toplumsal hiyerarşide alacağı yerle bağlantılıdır. Bourdieu, *Distinction* (1996) yapıtında bunu açıklar. Bir sanayici ve bir öğretmen kültürel ve ekonomik olarak karşılaştırıldığında, öğretmenlerin ekonomik olarak sanayiciye göre daha az ekonomik sermayeye sahip olmaları beklenir. Ancak buna karşılık kültürel sermaye açısından daha fazla birikime sahip olabilirler. Farklı şekilde kullanılan kaynaklar sonucu, farklı sosyal statülerde yer alırlar (Silva ve Edwards, 2004: 3).

2.1.2.1 Ekonomik Sermaye

Ekonomik sermaye, ekonomik kaynaklarla bağlantılı, onlara sahip olmakla alakalıdır. Bourdieu'nun Marx'tan alıntıladdığı bu sermaye türü, sahip olunan mülk ve kazancı ifade ederken, ekonomi dışı değerlerle de bağlantılı olup, ekonomik olanın olmayanla ilişkisini ortaya koyar (Göker, 2014: 282). Bourdieu'nun ekonomik sermaye kavramında, bireyin sahip olduğu kazanç ve mallara dikkat çekilirken, Marx'ın sermaye sınıfı, ekonomik olarak üretim araçlarını elinde tutanlarla ilişkilidir. Bourdieu'ya göre sınıfı açıklamak için yalnızca ekonomik sermaye yeterli değildir, diğer sermaye türlerine de bakmak gerekir (Özsöz ve Baran, 2011: 12).

2.1.2.2 Toplumsal (Sosyal) Sermaye

Bireyin içinde olduğu alanda kurduğu ilişkiler, bağlantılar, mensubu olunan gruplar ve bunlarla bağlantılı olarak sahip olduğu yükümlülük ve ayrıcalıklar bütünü toplumsal sermayeyle bağlantılıdır (Göker, 2014: 283). Bireyin toplumsal konumu üzerinde de etkili olan sosyal ilişkiler ve bağlantılar, aynı zamanda kültürel sermayelerini de şekillendirebilecek etkilere sahiptir. Bireyin kurduğu ilişkiler ağı, onun kültürel ve sosyal yaşamındaki davranış ve beğenilerinde değişiklikler yaratabilir. Toplumsal sermaye ekonomik sermayeye dönüşebilen ve seçkin olmakla bağdaştırılarak kurumsallaşan bir sermaye türüdür (Kip, 2010: 25).

2.1.2.3 Simgesel Sermaye

Bourdieu'nun üç temel sermaye türü olsa da, onlarla ilişki içinde pek çok sermaye türünden bahsedilebilir. Çalışmalarında bahsettiği ve değinilmesi gereken bir sermaye türü de simgesel sermayedir. Diğer sermayelerle yakın ilişkileri olan bu sermaye türü, tüm sermaye türlerini içinde barındıran ve bir alanda hâkim, söz sahibi olabilmek için geçerli hale gelen sermaye türüdür. Gösterge değeri olan soyut bir durumdur. Diplomalar, koleksiyonculuk simgesel sermayeye örnektir (Özsöz ve Baran, 2011: 12).

Yönetimler, mevcut düzenin sürekliliğinin sağlanması için fiziksel şiddet içermeyen baskılar uygulama yoluna giderler, bu baskıları Bourdieu simgesel şiddet olarak tanımlar. Simgesel şiddette hükmeden ve hükmedilen arasında gönüllü bir sömürü ilişkisi vardır. Yönetimin baskı araçları olan sermayeler de, simgesel sermayenin oluşumunu sağlar (Bourdieu ve Wacquant, 2014: 166). Simgesel şiddette, egemen olan ve boyun eğen arasındaki ilişki sevgi, şefkat, aşk ilişkisine dönebilir (Bourdieu, 2015: 180). Birey, hedeflenen amaçlara ulaşabilmek adına sahip olduğu sermayeleri kullanır. Böylece kendisine simgesel şiddet uygulanmasının yardımcısı olur.

Simgesel sermaye, bilgi ve kabul görmeye dayalı bir sermayedir. Algılanması ve kabul görmesi sağlanarak, sihirli bir güç gibi simgesel alanda aktif olan zenginlik, fiziki güç vb. özelliklerdir (2015: 180). *“Simgesel sermayede karşılıklılık söz konusudur. Bu karşılıklılık simgesel sermayenin şiddete dönüşmesi noktasında da farklılıklar doğurur; diğer bir ifade ile simgesel şiddetin boyutunu da belirler. Çünkü iktidar bu yolla sürekli karşıtlıklar dayatarak simgesel şiddeti teşvik eder”* (Özsöz ve Baran, 2011: 14–15).

2.1.2.4 Kültürel Sermaye

Kültürel sermaye, en genel açıdan eğitimle elde edilen birikimler toplamıdır. Bourdieu, kültürel sermayeyi okullarda eğitimle kazanılan ve diplomalarla objektif bir görünüm kazandırılan “okul sermayesi” ve doğal olarak, aileden kazanılan nitelikleri belirten “miras ya da kalıtım yoluyla gecen kültür sermayesi” olmak üzere ikiye ayırarak inceler. Hangi yolla olursa olsun ikisi de entellektüel niteliklerin toplamına karşılık gelir (1979: 3-6’dan aktaran Ünal, 2013: 110). Kültürel sermayeyi bilgi sermayesi olarak adlandırabiliriz. Alanın kontrolünü elinde bulunduran gruplar, eğitimi kullanarak bireyler ve daha geniş çerçevede aileler üzerinde etki kurabilmektedir (Bourdieu ve Wacquant, 2014: 108). Aileler kendi ailelerinden öğrendiklerini çocuklarına aktararak deneyimledikleri bu sisteme çocuklarını da dâhil ederler ve sistemin sürekliliğini sağlarlar. Bu nesiller boyu süren bir döngü olarak yoluna devam eder.

Bourdieu’ya göre kültürel sermayenin çeşitli boyutları vardır. Bunlar;

- Güzel sanatlara ve kültüre ilişkin nesnel bilgi
- Kültürel beğeniler ve tercihler
- Biçimsel nitelikler (örn. üniversite derecesi, müzik eğitimi)
- Kültürel beceriler ve teknik ustalık (örn. bir çalgı kullanma yetisi)
- Zevk sahibi olma, “iyi” ve “kötü” arasında ayırım yapma yetisi

olarak sıralanabilir (Smith, 2007: 189).

Kültürel sermaye geniş bir toplumsal yapıda işleyen bir güçtür ve güzel sanatlar, tıp, hukuk, sanayi, siyaset vb. toplumsal yaşama ilişkin bilgi alanlarına ihtiyaç duyar. Bu alanlarda iktidar ve statü için mücadele edilir. Bireyler bu alanlarda başarılı olmak için gerekli kültürel sermaye biçimlerinin kazanılması ve sürdürülmesinde kendi habitusları tarafından yardım alırlar veya bunlar tarafından engellenirler (Smith, 2007: 192).

Bourdieu, kültürel sermayeyi, daha geniş bir habitusun bir boyutu ve bu nedenle ona sahip olanların toplumsal konumlarını yansıtan bir olgu olarak görür.

“Bourdieu ‘Distinction’ yapıtında neyin iyi ya da kötü beğeniye ilişkin olduğu konusunda evrensel, nesnel ölçütler temelinde estetik yargıların yapılabileceğine ilişkin felsefi fikre saldırır. Aksine beğenin toplumsal olarak belirlendiğini gösterir. Bourdieu, ‘beğeni toplumsal olarak belirlenir’ fikri ve yaptığı alan araştırmasıyla Fransız toplumu içindeki belli sınıfların ve mesleki grupların müzikte, sanatta, beslenmede vb. özgün beğenilere sahip olma eğiliminde olduklarını ortaya koymuştur. Bu, Bourdieu’nun, beğenin ancak tek göstergesi olan kültürel sermayeyi toplumsal konumun biçimlendirdiği yönündeki görüşünü doğrular” (Smith, 2007: 190).

Kültürel sermaye, bireylerin sahip oldukları kültürel donanımlarla belirlenen sınıflar arası eşitsizliklerde, ilişkileri düzenleyen sürecin önemli aktörlerinden biridir. Bireyin sahip olduğu kültürel donanımlar kültürel sermayeyle bağlantılı olarak üç maddede sıralanabilir. Bunlar;

- Bedenselleşmiş: Kişiyi özgü olarak çocukluktan bu yana öğrenilmiş dil ve yazma alışkanlıkları ile bedenin kullanım tarzı.
- Nesneleşmiş: Kitap, resim, sanat ve bilim eseri gibi özel kültürel hüner gerektiren nesneler.
- Kurumsallaşmış: Eğitim Kurumu aracılığıyla yaratılan eşitsizlik ve hiyerarşi, yayınlanan eserler, makaleler, dokümanlar, resmi belgelerdir (Göker, 2014: 282–283).

Bourdieu’nun kültürel sermaye kuramı, kazanımının uzun bir süreye yayılması ve bireyin kişiliğiyle derinlemesine bir bağ kurması yönünden diğer sermaye türlerinden farklılık ortaya koyar. Böylece toplumsal devingenliğe karşı bir engel olarak varlık gösterir. İktidarı elinde tutmak isteyen sınıflar, bunun için sermayeler arası dönüşümler

gerçekleştirirler. Ekonomik sermaye ve akademik sermaye arasındaki bu dönüşüm 1960’larda Fransız toplumundaki burjuvanın kendi gücünü, yapısını, konumunu devam ettirebilmesi için önemli ve hayati bir hamledir (Bourdieu ve Passeron 2014: 113).

Elizabeth B. Silva (2006), kültürel sermayeyi şöyle tanımlar:

“Kültürel sermaye, modern toplumlarda farklı kültürel beğeniler, bilgiler ve yeteneklere göre oluşan sosyal gruplarda önemli bir rol oynamaktadır. Bourdieu, kültürel sermayeyi, sosyal ve ekonomik sermayelerle birleşen bir sosyal avantaj kaynağı olarak açıklamaktadır. Sermayenin ister sahip olunan, ister zamanla kazanılan şeklindeki tanımlamasında, Marksist teorideki gibi detaylı bir sosyal ilişki ortaya koymamaktadır. Bu bağlamda, kültürel sermayenin mantığı kültürel ürünlerin özerklik seviyesine dayanmaktadır. Buna bağlı olarak kültürel pratiklerin birçoğu kültürel sermaye süreçleriyle bağlantılı olmayabilir” (2006’dan aktaran 2009’dan aktaran Kip, 2010: 29).

Marshall, Bourdieu’nun, okullarda başarılı olmak için gerekli olan kültürel ve dilsel becerilerin oluşturduğu kültürel sermayeye, orta sınıf ailelerin çocuklarının sahip olduklarını, ancak işçi sınıfı kökenli çocukların, içeriği zenginlerin denetiminde olan bu becerileri, okullar aracılığıyla öğrenemeyeceklerini savunduğunu söyler. Toplumun her kesimine eşit yaklaşması gereken okulların, sosyokültürel becerileri, doğal bir yetenek eksikliğinden kaynaklanan doğal bir farklılık olarak göstererek, hiyerarşik olarak statü kazanma amacıyla ekonomik eşitsizlikleri haklı kılmaya çalıştıklarını söyler (1999: 448).

Bourdieu’ya göre eğitim sistemi kültürel sermayeyle işbirliği halindedir ve onu destekleyen ana damarlardandır. Bu sebeple okullar, kültürel sermayenin kazanılmasına değil, desteklenmesine yarayan kurumlardır. Okullar, kültürel sermayeyi miras yoluyla alan kişileri (seçkin), bu sermayeye sahip olmayanlardan ayırır. Kültürel sermayeler toplumsal farklılıklara neden olur. Yetenek farkları ise toplumsal farklılıklara sıkı sıkıya bağlıdır ve devamlılıklarını sağlar (2015: 37–39). *“Okullar, belli bir zümrenin çıkarlarını koruma ve belli bir kurumun hedeflerini özerkleştirme kisvesi altında*

doğrudan ve dolaylı etkileriyle toplumsal düzenin sürdürülmesine katkıda bulunurlar” (Bourdieu ve Passeron, 2015: 244). Toplumda var olan eşitsizliklerin beslediği hiyerarşik yapılar, okullar vasıtasıyla akademik yapıda da hayat bularak kendi kendini meşrulaştırmanın yanında devamlılıklarını da sağlarlar.

Sermayeler arası rekabetler günlük yaşamın farklı alanlarında kendini gösterir. Eğitim kariyerleri gibi kültürel kaynaklar, modern toplumlarda farklılık yaratan bir detay olmuş durumdadır. Bourdieu’ya göre sosyal yaşamın dinamiği çatışmalardır. İktidarı elde etmek için yapılan bu çatışmalar maddi ve sembolik kaynaklar üstünden yapılır. Özellikle ekonomik ve kültürel sermaye arasındaki çatışmalar, iktidar mücadelelerinin belirlenişinde önemli bir yere sahiptir. Hiyerarşik baskınlıkta para, mal gibi ekonomik sermaye ürünleri, kültür, eğitim gibi kültürel sermaye ürünlerinden daha fazla baskın pozisyonundadır (Kaya, 2014: 417). Kültürel sermayesi yüksek bir birey, yeterli ekonomik sermayeye sahip değilse, iktidarı şekillendirme gücü, bulunduğu sınıfta ekonomik gücü fazla olan kişilere göre daha azdır (Calhoun, 2014: 113–114).

Ekonomik alanın ön planda olduğu yerde ekonomik sermaye baskındır ve karşısında da kültürel sermaye etrafında toplanmış sanatsal alan vardır. Bir üniversite ve yönetimi örnek olarak alındığında; yönetim ekonomik alana, üniversite ise sanatsal alana yakındır. Sanatsal ve bilimsel alan ekonomi ve politikaya çok fazla bağımlı değildir. Ancak hukuki alan politik alanla daha yakın ilişkiler içindedir ve bu sebeple sanatsal alana göre daha az otonomdur. *“Alanlar kendi içinde bağlantı ve değişimler yaparak kendi simgesel sistemlerini kurabilirler. Kültürel alanlar, ekonomik ve politik otoriteden otonom kazanma derecelerine göre farklılık arz ederler”* (Kaya, 2005: 30).

Bourdieu’ya göre, orta sınıf aileler çocuklarına aktardıkları kültürel sermayeyle sistemin yeniden üretimini sağlarlar ve böylece konumlarını korurlar. Bir alanda başarılı olmak için gerekli olan simgesel sermaye, onu belirleyen hâkim sınıfın pratikleri sonucunda kazanılır. Bu noktada sistem, örneğin eğitim sistemi, hâkim sınıf lehine

çalışır. Bu sayede meşru bir zemin kazanan pratikler, yeniden üretimi sürekli kılar. Eğitim sistemi, simgesel şiddetin kendini gösterdiği ve bireylerin habituslarını şekillendiren bir etkiye sahiptir. Birey, ailesinden devraldığı habitusla ve eğitim sürecinde öğrendikleriyle geleceğini şekillendirir. Bir döngünün parçası olarak ailesinden ve aldığı eğitim sisteminden edindiği habitusu, kendi çocuklarına aktararak sürecin devamlılığına katkı koyar (Özsöz, 2009: 38).

“Özel durumların da işe dâhil olmasıyla uzun vadede habitus dönüşümler yaşayabilir, ancak kısa vadede bir sonraki nesle aktarılan habitus çok büyük değişiklikler yaratmaz. İyi eğitim alamayan veya hiç eğitim görememiş olan bireyler, hâkim sınıf pratiklerine ve genel geçer simgesel sermayeye sahip olamayacağı için, ekonomik anlamda da her zaman ikincil konumda kalacaklardır. Böylelikle kültürel sermayeyi hâkim sınıf lehinde şekillendiren eğitim, ekonomik alanın (doğal olarak ekonomik sermayenin) belirlenmesine de katkı sağlamış olur” (Özsöz, Baran, 2011: 13–14).

Bourdieu ve Wacquant, alanların belli sermaye türleri ve hacimleri etrafında yapılaşmış mekânlar olduğunu belirtirler (1992: 82). Alanların aktörleri hükmedebildikleri sermayelerin türleri ve hacmiyle doğru orantılı olarak o alanda pozisyon kazanırlar. Kazanılan bu pozisyonun devamlılığı ve pozisyonun yükselmesi o alanlarda sürekli mücadeleleri gerekli kılar (Kaya, 2005: 36).

2.1.3 Sermayeler Arası Dönüşüm

Sermayeler kuşaklar arası yeniden üretilirler. Sermayelerin birbirlerine dönüşümleri de bu sürecin bir parçasıdır. Ekonomik olarak güçlü kişiler sahip oldukları ekonomik sermayenin yardımıyla çocuklarını pahalı, kaliteli okullara yollayarak parayı kültürel sermayeye dönüştürme yolunu seçerler. Böylece sermaye bu yolla aktarılıp potansiyel olarak yeni, ekonomik bir biçim kazanabilir. Sermayeler arası dönüşümü Calhoun şöyle açıklar:

“Sermaye biçimlerindeki farklılıklar ve onların dönüştürülme dinamikleri analizi Bourdieu’nün teorisinin en özgün ve önemli özelliklerinden biridir. Terim, hem farklı alanlardaki mücadeleleri kazananların biriktirdikleri özel kaynak türlerini, hem de bu kaynakları birbirine dönüştürmeyi sağlayan (para ve prestij gibi) daha genel sermaye biçimlerini anlatır. Hem başarılı hukukçular hem de başarılı yazarlar, başarılarını hayat standartlarını yükseltmeye ve çocukları için fırsatlara dönüştürmeye çalışırlar. Onların bunu yapabilmek için kendi girişim alanlarına özgü sermayeyi başka sermaye biçimlerine dönüştürmeleri gerekir. Aileler, maddî sahipliğin (ekonomik sermaye) yanı sıra, çocuklarını yetiştirme ve evliliklerini plânlama biçimleriyle bağlantı ağlarının (toplumsal sermaye) genişletebilir ve prestijlerini (kültürel sermaye) artırabilirler. Her bir örnekte, birikim her kuşakta yeniden üretilmek zorundadır, aksi takdirde yok olur” (2014: 106).

2.1.4 Bourdieu’ya Eleştiriler

Pierre Bourdieu, daha önce de belirtildiği gibi özellikle kültürel çalışmalarıyla önemli bir yer tutmaktadır. Smith, Bourdieu’nun kuramsal tartışmalar içinde önemli bazı noktalar ortaya koyduğunu şu maddelerle özetler:

- Kültürel sermaye ve habitus hakkındaki fikirleri, kültürün biçimi ve yapısına ilişkin heyecan verici bir bakış sunar.
- Bourdieu, hem bireysel hem de kurumsal sonuçların belirleminde kültürün ve kültürel mücadelelerin özerk rolüne işaret eder.
- Çalışmaları kültür ve fail arasındaki ilişkiyi güçlü bir biçimde kurumsallaştırabilmektedir (2007: 194).

Bourdieu’nun kavramları sosyal bilimlerde geniş bir alanında iş görür durumda olsa da, Bourdieu’nun yaklaşımlarında belli noktalarında eksiklikler olduğunu savunan bazı eleştiriler de mevcuttur. Ghassan Hage ve David McCrone, Bourdieu’ya, değişen ve hergün daha da etkileşim içinde olan dünyada, kültürel sermaye kavramına yaklaşıırken ulusların kendi özelliklerine, kendilerine has yapılarına da yer vermek gerektiği yönünde bir eleştiri getirmişlerdir (Hage, 1998: 21; McCrone, 2005: 79).

Bir başka eleştiri, Bourdieu'nun yaş faktörünü değerlendirmeye katmamasıdır. Savage ve diğerleri, Bourdieu'nun araştırmaları kapsamında değerlendirmeye aldığı müzik türlerinin, ağırlıklı olarak orta yaşa hitap eden türler olmasını ve çalışmalarında yaş faktörünün değerlendirilmemesini eleştirirler (2005: 5). Benzer bir eleştiri de Tony Bennett, Michael Emmison ve John Frow'tan gelir. Avustralya'da beğeni ve kültürel tüketim ile ilgili incelemelerinde Bourdieu'nun *Distinction* yapıtını yineleyen araştırmacılar, beğeni ölçümlemesinde sınıf haricinde yaş, cinsiyet gibi değişkenlerin daha iyi sonuçlar verdiğini ortaya koymuşlardır. Yapılan bu araştırmada “yüksek” ve “aşağı” kültür beğenileri arasındaki çizgilerin Bourdieu'nun savunduğundan daha esnek olduğunu bulmuşlardır. Yüksek toplumsal statüden insanlar beğenilerini sınırlamayıp klasik müzik ve popüler müzikleri dinleyebilmekteydiler (Bennett, Emmison ve Frow, 1999: 10). Yüksek statü beğeni çeşitliliği konusunda benzer bir çalışma da Peterson ve Simkus tarafından yapılmıştır. Çalışma sonuçlarında düşük statü grubundaki dinleyicilerin, belli başlı müzikleri dinledikleri ve farklı müzik türlerine bu sınıftan çok farklı tepkiler verdikleri görülmüştür. Buna karşılık yüksek statü grubundaki dinleyicilerin ise, dinledikleri türlerde çeşitlilik olduğu ve grubun üyelerinin çoğunluğunun her çeşit müziğe uygun bir beğeni sağlayabildikleri sonucuna varmışlardır (1992: 246).

Bourdieu'ya bir başka eleştiri de Michele Lamont tarafından yapılır. Lamont'un (1992) eleştirileri şöyledir:

“Bourdieu içinde yaşadığı entellektüel çevrede yaygın olan kültür ile ilgili genelleme yapmaya çalışırken kendi yaşam deneyimlerini kuramına yansıtır ve Bourdieu sağlam, rekabetçi ve kapalı ayırım sistemlerinin bir imgesiyle çalışır. Oysa gerekli olanın açık, değişken ve içe nüfuz edici semiyotik ve toplumsal alanları ve insanların kendilerini farklı toplumsal bağlamlarda yer alanlara göre nasıl konumlandıklarını ampirik olarak sorgulayacak bir modeldir” (1992: 183'ten aktaran Smith, 2007: 196).

Bourdieu'ya yöneltilen eleştiriler, haklılık payı içermektedirler. Bu sebeple kendi disiplinimiz açısından da aynı hataları yapmamak önem taşımaktadır. Gerek alt

kültür, gerekse alan çalışmalarında benzer yanlışlara düşmeden, önceki örneklerin eksik ve hatalı yönlerini görüp, yeni çalışmalarda bunları tekrarlamamak önemlidir. Böylece yapılan her çalışma, kendi denetleme mekanizmasıyla hata payını azaltarak, yeni araştırmalar için daha sağlıklı ve güvenli veriler sunacaktır. Bu araştırmada, Bourdieu'nun kültürel sermaye kavramı çok önemli bir yer tutmaktadır. Bu kavram pek çok noktada iş görür niteliktedir. Ancak Bourdieu'ya yöneltilen eleştiriler dikkate alınarak, daha doğru sonuçlara varılmak istenmektedir. Bu sebeple, araştırmada incelenen Türk ve Rum toplumlarının özelliklerine, kendilerine has yapılarına yer verilmiştir. Görüşmelerde adadaki özel durumlar, yaşanan değişimler ve etkileri incelenmiştir. Ayrıca görüşmeye katılan katılımcılar, yaş, cinsiyet, meslek, ekonomik durum ve eğitim yönlerinden çeşitlilik sağlayacak şekilde seçilmiştir.

2.2 Beğeni – Sınıf- Kültürel Sermaye İlişkisi

Kültürel sermaye sahip olunan bilgi, deneyim, alışkanlıklar, geleneklerle bağlantılıdır. Bu sermaye türü özellikle aile, yakın çevre ile etkileşimlerle kazanılır ve okullar, kilise, sağlık, hukuk, eğitim gibi sistemlerle desteklenir. Bireylerin sahip olduğu eğitim, yetenek, donanım, avantajlar kültürel sermayesini oluştururken, ona toplumda güçlü ve önemli bir konum kazandırır (Allen ve Anderson, 1994: 70).

Alanlar, rekabetin kendini belli ettiği yerlerdir. Alanlara hâkim olabilmenin gereği olan sermaye türlerinde, söz sahibi olmak için sürekli devam eden mücadeleler verilir. Bu mücadele sonucunda kazanan, iktidar alanında farklı sermaye türleri arasında dönüşümün ve hiyerarşik sıralamanın karar vereni olur (Bourdieu ve Wacquant, 2014: 26) . *“Seçkin gruplar, meşru ve meşru olmayan kültürel sermayeyi tanımlayarak kendi becerilerinin ve bilgilerinin değerini korur ve böylelikle statülerini sağlamlaştırırlar. Zarif, entellektüel, dayanıklı ve ciddi olan yüksek kültür, sıradan ve gelip geçici popüler kültür ile karşı karşıya konur”* (Smith, 2007: 190).

Kant'ın "beğeni" kavramı ile Bourdieu'nun beğeni kavramı farklılıklar içerir. Kant'ın beğenisi, bireylerin yeterli, nitelikli kültürel sermayeyle ve doğal yetenekle, yemek, giyim, kültürel tüketim gibi pek çok alanda toplumla uyumlu doğru tercihleri yapabilmesini sağlayan araçtır. Bourdieu ise kişisel beğenileri, insan aklının doğuştan ve bireyci seçimler sonucunda oluşturduğu fikrini reddeder. Bourdieu'ya göre kişisel beğeniler sosyal olarak sınıflandırılır, tüketicilerin seçimleri sembolik bir hiyerarşiyi yansıtır, tercihlerin belirlenmesi ve sürdürülmesinde egemen kesim sınıflar arasında ayırımı korur. Kant'ın kavramının bu detayları yansıtmadığını savunur. Bourdieu için kişisel beğeni, üstü alttan, dinsel dinsel olmayandan, meşruyu meşru olmayandan ayıran bir silahtır ve egemen sınıfın keyfi tercihleridir (Allen ve Anderson, 1994: 70). Bourdieu toplumun farklı unsurlarının farklı beğeniler üzerinden ayrışmasını ve bu ayrışmanın alışkanlık ve davranış kalıplarıyla sürekliliğini anlattığı en önemli yapıtlarından biri olan *Distinction*'da, beğeniye tanımlar. Beğeni, farklılaştırma ve onaylama için edinilen bir eğilimdir. Bireyin sosyal alan içerisindeki konumuyla nelerin uygun olacağını ve kendisinin hangi alışkanlık ve materyallere uygun olacağını sezebilen pratik bir dağıtım ustasıdır (1996: 466).

Bourdieu kişilerin beğenilerinin onların sınıflarını yansıttığını düşünür. Beğenip beğenmemenin o konudaki bilgiyle bağlantılı olduğunu vurgular. Beğenide ana belirleyiciler sosyal grup ve eğitimidir. Beğeni kültürleri içerisinde estetik standartlarla uyumlu olan kültürel ürünler paylaşılabilmektedir. Egemenliği mutlak kılmak için kurulan ilişkiler, farklı gruplar arası beğenileri oluştururlar (Fenster, 1989: 7–17). Bireylerin günlük yaşamlarında ne yiyecekleri, ne giyecekleri, hangi müziği dinleyecekleri gibi yaptıkları tüketim tercihleri, toplumdaki sınıflarının ve yerlerinin belirleyicileridir. Egemen sınıf, kendini diğer sınıflardan ayıran ve farklılığını ortaya koyan estetik değerlerini belirler. Bireyler dekorasyon, yemek, giyim gibi eğitim sistemi dışındaki, bireyin özüyle bağlantılı, uzun bir zaman dilimine yayılan eğilimleri sergileyerek sınıflarına ait tercih biçimleri geliştirirler (Bourdieu, 1996: 312). Bourdieu'ya göre beğeniler, sadece güzellik, gelişmişlik ya da diğer değer kalıplarını nesnel olarak değerlendirmeyi yansıtmaz. Bunun yanında sınıflama konusunda toplumun bazı üyelerinin sistematik olarak kazançlı çıktığı bir mücadelenin sonucu

ortaya çıkar. Alt sınıflar, zorunluluk faktörüyle seçimler yaparken, elitler daha keyfi tercihler sergilerler. Yani işçi sınıfı tercihi daha ‘gerçekçi’ sanattan yana olurken, elit sınıf daha ‘soyut’ sanatı seçer (Calhoun, 2014: 114).

Konig, Rebers ve Westerik, toplumda kabul gören genel kanıyı belirtir ve üst statü gruplarının meşru beğenilere (klasik müzik, müze, sinemada seçicilik vb.); orta statü grubunun orta seviye beğenilere; alt statü grubunun da popüler beğenilere sahip olduğunu söyleyip, bunların hayat tarzlarıyla da bağlantılı olduğunu vurgularlar. Bourdieu’nun hayat tarzlarındaki bu farklılıkların, ailenin sosyalleşme süreciyle ve okulda kazanıldığına vurgu yaptığını belirtirler. Üst statü gruplarındaki bireyler, sanatın karmaşık yapısını anlayabilmeyi mümkün kılan kurallar bütününe, yani kültürel sermayeye sahiptir. Ailenin sosyalleşme sürecinde ve okullarda kültürel sermaye birikimini artırabilen bireylerin, yüksek sanatı anlamlandırma becerileri de artmakta ve zevkleri de gelişmektedir. Üst statü gruplarındaki bireyler, konumlarının devamlılığını sağlayan elit ve rafine beğeniler sergiler. Bunlar da kültürel sermaye ve toplumsal statü arasındaki belirgin ve yoğun ilişkinin sonucudur (2006: 3–4).

Kültürel sermaye, sahip olunan bilgi ve beğenilerle birlikte sınıfların oluşumuna katkı koyar. Sınıflar hem diğer sınıflarla, hem de kendi içlerinde, kültürel beğenileri, bilgileri ve eğilimleri açısından ayrılmaktadır. Üst sınıf kendini diğer sınıflardan ayıran elitist bir tavırla hareket ederken, orta sınıf, detaylandırmak için yeterli kültürel sermayeye sahip olmadığı üst sınıfın kültürel tüketim ürünleri olan kapsamlı sanat ürünlerine hoşgörüyle yaklaşır. Örneğin klasik müzik, “kalitelidir”, “önemlidir”, “bu müziği anlamıyorum ama iyi birşey olduğunu düşünüyorum, başarılı insanlar dinliyor” şeklinde yorumlar bu hoşgörünün sonucudur (Göker, 1998: 12–13).

Aileler, çocuklarına iyi bir kültürel sermaye kazandırmak ve eğitim sisteminde başarıya ulaşabilmelerine yardımcı olacak gerekli alt yapıyı sağlama gayretindedirler. Güçlü kültürel sermaye ile donatılmış aileler, hızlı bir şekilde bunu çocuklarına geçirebilmektedir. Bourdieu, mecburiyet harici bireylerin müzeye, sanat galerilerine, tiyatroya, klasik müzik konserlerine gitmelerini, egemen sınıfın farklı kültürel

pratiklerinin göstergeleri olarak tanımlar. Kültürel sermaye, nesneler ve medya ile bağlantılanarak çalgılar, görsel, işitsel ve plastik sanatlarla aktarılabilir (1996: 118). Popüler kültürden uzakta olan, üst sınıfla bağlantılanan sanat ve spor aktiviteleriyle uğraşmak ve onlara ilgi duymak, toplumsal hiyerarşide üst sıralarda olmanın belirtileridir. Kültürel sermayeye olan erişimin zorluğu, onun değeriyle doğru orantılıdır (Bennett vd., 2006: 129).

2.2.1 Sanatın Ticari Hal Alması

Özerklik arttıkça, daha sınırlı bir üretime dayalı hareket edilir. Özerklik azaldıkça, daha geniş ölçekli bir üretim artar. Sanat ürünlerinin taleplerden uzak bir şekilde üretilmesi birinci duruma bir örnektir. Ticari sanat ürünlerinin geniş bir ağ için üretilmesi ya da talep karşılığında üretimin yapılması daha az özerkliği gösterir. İkinci gruba örnek olan bu ürünler, hızlıca üretilir ve dağıtılır. Başarıları da hızlarından ve kısa sürede ölçülebilir yapılarından kaynaklanır. Basit olanla eşleşen bu tarz çalışmalar, entellektüel sanatın karşısında yer alırlar (Bourdieu, 1993: 112-142'den aktaran Sam, 2007: 77). Kültürel ürünlerin oluşturduğu alanlar, yaşanan göçler ve basın yayın organlarının insanlar üzerindeki etkisinin artmasıyla, genişlemelere uğrar. Şehre göç eden insanlar, basın yayın organlarının da etkisiyle üst sınıfın ilgi alanına giren sanatsal ürünlerle tanışır (Bourdieu, 2006: 101). Büyüyen alanlarda artan ihtiyaçlara karşılık, sanat ticari bir hal almaya başlar.

“Bourdieu’ya göre kültür endüstrisi, sürekli tüketim yönünde hareket ettiğinden, toplumsal bir sınıfta tüketim kültürü ve kitle edebiyatına yeniden üretilebilen metinler, pazarlanabilen bir kültürün temel araçları ve sonuçları haline gelmiştir. Böyle bir ortamda ortaya çıkan sanat anlayışı, otonom bir sanatın karşısında kişisel olmayan bir heterojen kültür pazarını çıkarmıştır. Özellikle bazı sanat alanlarında ucuz zevk ve eğlencelerin debdebesinin yüreklendirdiği tikanıklık, halkın beklentilerine doğrudan bağlı olan bir ticari sanatın yayılmasına katkıda bulunmuştur” (Sam, 2007: 78).

2.2.2 Kültürel Omnivorluk

Kültürel omnivorluk tanımı yakın zamanda kültürel sermaye kavramının yeni belirleyicisi olarak ele alınmaya başlandı (Savage vd., 2005: 5). Kültürel yapıdaki omnivorlar her tür beğeniye uyum gösterebilen kişilerdir. Bu kişiler yüksek kültürle bağdaştırılan kültürel ürünlerle, popüler kültür ürünlerini aynı şekilde tüketmektedirler. Üst sınıfla bağlantılanan kültürel, ekonomik ve sosyal sermayelere sahip olsalar bile, beğeniler konusunda elitist bir duruş sergilemezler. Yani bir kültürel omnivor, operaya, baleye gidebileceği gibi, bununla birlikte popüler müzik de dinleyebilir, sanat filmleri izlerken, hollywood filmlerini de ilgi duyabilir. Kültürel omnivorlukta üst sınıf, alt sınıfın kültürel tüketimlerine ilgi duyabileceği gibi, alt sınıf da üst sınıfın kültürel tüketimlerine ilgi duyabilmektedir.

Günümüzde sınıflar arası hayat tarzı farkları gittikçe azalmakta ve hayat tarzları kişiselleşmekte ve çeşitlenmektedir. Omnivorluk kültürel anlamdaki tüketime, sınıflar üstü bir yeni bir anlam yüklemektedir. Yeni orta sınıf, birçok şeye ilgi duyan omnivorlar yetiştirmektedir (Gerro, 2002: 209'den aktaran Kip, 2010: 24).

2.3 Kültürel Elitizm

Sanatçıların eserlerinin üretirken parçası oldukları iki grup vardır. Birinci grup için üretilen eserlerin maddi kazanç, şöhret getirmesi ve sanatçının hayatını sürdürebilmesi için gerekli finansmanı sağlamak önemlidir. İkinci grup için ise, yarattığı eserlerin ekonomik getirisinden önce, ilgili sanat alanının ve onun yargı standartlarının oluşturduğu kalıplara uymak önemlidir. Sanatçı bu seçenekte onay alabilme kaygısı taşır. Birinci grup için eserde kullanılacak malzeme, piyasanın ve tüketim ihtiyaçlarının isteklerine göre şekillenirken, ikinci grupta eserlere yön çizen piyasanın istekleri değil, kendi özgün yaratıcılıkları ve amaçladıkları noktaya gelebilmeleri, gerekli yargı standartlarına uyabilmeleridir. Diğer sanatçılar tarafından

kabul görmek isteyen sanatçı, geçerli sanatsal değerler yanında diğer sanatçılardan farklarını da ortaya koymaya çalışır.

“Sanatsal habitus, sanatçının özgün yaratıcı gücünü ve bireysel iddialarını ifade etmek için eldeki sembolik materyallerden yararlanarak düzenli bir doğaçlama yapmasını mümkün kılar. Sanat alanı özerk olduğu için, onun çalışmaları sadece alanın iç iletişim formlarına vakıf olanlarca anlaşılabilir. Bu yüzden, sıradan insanlar, en azından sınıf atlayıncaya veya müze küratörlerinin açıklayıcı kitapçıklarını okuyuncaya kadar modern sanatı anlamakta oldukça zorlanırlar. Ondokuzuncu yüzyıl ortalarından itibaren sanat, basitçe güzelliğin üretilmesi veya dünyaya ayna tutmak değil, aksine sanatçılar arasında bir iletişim haline geldiği için giderek soyutlaşır, Bu iletişim farklı olma çabası ve sanat için sanat düşüncesi tarafından yönlendirilmiştir” (Calhoun, 2014: 110).

Sanatçının sanat için sanat anlayışını benimsemesi ekonomik kaygı ve hayatı devam ettirmek için gerekli maddi sorumluluğu ikinci plana atmasını gerektirebilir. Bu sebeple de sağlam ekonomik bir yapıya, aileye sahip olması, eserlerinde daha özgür olmasını sağlar. Calhoun, bu duruma bir örnek olarak edebiyat dünyasından Flaubert’i verir. Flaubert’in kendine maddi destek sağlayabilecek bir aileye sahip olması onun sanat için sanat etiğine bağlı kalmasını sağlamış, ancak onun kadar yetenekli olan diğer arkadaşları, ekonomik sıkıntıdan dolayı dergilere yazı yazarak geçimlerini sağlamaya çalışmışlardır. Bu sebeple kültürel sermayeyle bağlantılı değerlendirilen sanatsal mesleklerde, toplumsal eleştirmen rolüne soyunan kişiler, genellikle orta ve üst sınıftan bireyler olurlar. Aileden gelen ekonomik güçle birlikte, ekonomik sıkıntılardan uzaklaşarak, kültürel anlamda daha korkusuz, yenilikçi çalışmalar ortaya koyabilme şansına sahiptirler (2014: 111).

Sanatsal üretimde eserlerini belli bir üslup, seviye ya da grup yargısına göre tasarlayan ve sunanlar, bu konuda kendilerini daha üst noktada tutmaya yarayacak bir hiyerarşik yapının inşasına katkıda bulunurlar. Kendi eserlerini meşru kılmak için kendilerinden olmayanları dışlayan ve ötekileştiren bir dil geliştirirler. Bourdieu ve Wacquant’a göre sanatsal ve kültürel üretim alanındaki kişiler, bu alanlarda kendilerini söz sahibi yapmak ve kontrol sağlayabilmek için, potansiyel rakiplerinden farklılaşmaya

çalışırlar. Bu sayede ilgili sanatsal alanlara yeni katılmak isteyen kişileri kontrol altında tutmak, ya da elemek için yüksek nitelikler ve aidiyet kuralları sıralarlar (2014: 84–85). Sanatsal dilin dışlayıcılığı sayesinde birçok sanatçı sanatsal meşruluk alanında birbirleriyle samimi görünme gayretine girer. Alana yeni adım atan bir sanatçı, alanda söz sahibi olan kişilerin veya yetkin konumdaki kimselerin paralelinde bir davranış biçimi üretir. Bu davranış biçimi, bir parçası olmayı istedikleri sanatsal grup içinde söz sahibi kişilerle yakınlığı sağlarken, kullanılan sanatsal dilin dışlayıcılığı sayesinde kendilerinden olmayanlardan ayrılmasını sağlar. Böylelikle gerçek sanatçının kim olup olmadığına dair bildirimlerde bulunurlar ve kendilerinden olmayan düşüncelere alanda yaşam hakkı tanımazlar.

Bourdieu, *The Field of Cultural Production* (1993) başlıklı incelemesinde “yüksek” ve “alt” kültür arasında birçok dalda meşruiyet ve hâkimiyet uğruna sanatçılar arası çekişmeler olduğundan bahseder. Kültürel ürün değerlerinde anlaşmazlıklar, hiyerarşi sınırlarının çizilmesine ya da ona meydan okumaya sebep olur. Mücadele sürekli olarak yinelenir. Bu sanat için sanat veya sembolik değer uğruna bir mücadele olabileceği gibi, ödülü de hâkim sanatçının kültürel sermayesini ekonomik sermayeye dönüştürebilmesi olabilir (Smith, 2007: 193).

Bourdieu’ya *Sanatın Kuralları* (2006) başlıklı eseriyle, sanatsal beğeni değerlendirmelerinde çelişkiye neden olduğu eleştirisi yapılmıştır. Sam, Bourdieu’nun bu eserinde yaptığı açılım ve analizlerin özgünlüğünü başarılı bulmakla beraber, ona bazı eleştiriler de getirir. Alanda belirlenen kriterlerin, sanatçıları bilgi ve beceri açısından sürekli geliştirmeye yönelttiğine, gerçek sanatçı olan ve olmayanı birbirinden ayırdığına ancak gerçek hayatta her detayın bu estetik değerlendirme ve kriterler bazında kullanılmadığına vurgu yapar. Sanatsal duyarlılığı olan ve gerçek sanatçı olarak değerlendirilebilecek gençler, bazen tanınabilme amacıyla alandaki güçlü ama ekonomik değerlere sıkı sıkıya bağlı kişilere, alandaki oyunun kurallarının keyfiliğinden de faydalanarak boyun eğler. Sam, bir kişinin bir sözüyle değerliyi değersiz, değersiz değerli gösterebilme davranışına sessiz kalınmaması gerektiğini vurgular. Bu tacirlerle aralarındaki bu hassas ilişki, sanatçıların yaratıcılıklarındaki özgürlüğün sorgulanmasına

sebebiyet verir. Bir başka sorun da estetik değerlerin elitist bir tavıra bürünmesiyle benmerkezci, kendini beğenmiş ve başkalarını yok gören bir bakış açısının ortaya çıkmasıdır. Teoride belli elit bir sınıfla bağlantılanan sanatsal uğraşlar, kimin sanatsal üretimde bulunup, kimin bulunamayacağını iddia etmektir (2007: 81–82).

“Sanat için sanat” anlayışı bunalım ortamında ortaya çıkmıştır. Sanatçıların etraflarına uyum sağlayamamaları, sağlıklı ilişkiler kuramamaları ve toplumun değerlerine yabancılaşmalarıyla hayat bulup, sıradan olana atfedilen değere bir karşıt duruş olarak yer bulmuştur. Burjuva yaşam biçiminden kaçmak isteyenler, duygularını, heyecanlarını ortaya koyabilecekleri bu sanat anlayışına yönelmişlerdir. Burada amaç sanatın fayda sağlaması değildir. Çünkü sanatı faydalı yapmak onu burjuvazinin hizmetine sokacaktır. Bu amaçla, maddi kazanç ve burjuvanın sunduğu başarı göstergelerini önemsiz kılacak, daha saf ve kendilerine has yeni bir estetik anlayışın yaygınlaşmasını sağlamışlardır (Sam, 2007: 71–73).

2.3.1 Kültürel Elitizm ve Türkiye

Kültürel elitizmin günlük hayattaki etkilerini gözlemlemek onun etki boyutunu anlamamıza yardımcı olur. Bunu anlaşılır kılmanın yollarından biri, yakın coğrafyamızda olan, kültürel değerleriyle çeşitlilik sunan Türkiye örneğidir. Türkiye nüfus dağılımı, sınıfsal bölümlenmeleri, demografik yapısıyla zengin bir kaynaktır.

Türkiye’de kişilerin beğenilerini, tercihlerini, önyargılarını, yaşam biçimlerini, müzik türleri hakkında düşüncelerini inceleyen pek çok çalışma yapılmıştır. Çalışmalar Türk insanının yüksek kültürel etkinlikleri özümsemeye yönelik bir yönelimi olduğunu doğrulamıştır. Bu da toplumun geniş bir kesiminde etkili olan bazı kalıpyargıların neden oluştuğunu anlaşılır kılar. Örneğin klasik müzik dinleyen kişiler eğitim ve ekonomik özellikleri bakımından, iyi eğitilmiş ve gelir düzeyi yüksek şeklinde tarif edilirken, buna karşılık arabesk müziği dinleyen kişiler, eğitim yönünden kendini geliştirmemiş, düşük ekonomik gelirli kişiler olarak tanımlanır. Bu doktora tezi sırasında yapılan

görüşmelerde alınan yanıtlar, bu bakış açısını Kıbrıs için de doğrular niteliktedir. Şenel'in "*Müzik Algısı, Müzik Tercihi ve Sosyal Kimlik Bağlamında Müzikte Önyargı ve Kalıpyargı*" başlıklı doktora tezinde yaptığı görüşmelerden aldığı sonuçlar da özellikle Türkiye örneği için benzer kalıpyargılar olduğunu ortaya koyar.

Klasik müzik örneği başta olmak üzere üst sınıfla bağlantılanan kültürel ürünlerde, hem türün hem de korunmak istenen seçkin dinleyici profilinin desteklenmesi için muhafazakâr bir dil geliştirilmiştir. Bu da beraberinde toplumda ekonomik, kültürel, eğitim yönünden benzer seviyelerde olmayan kişilerin hayata ve sanata dair benzer tüketimler yapamayacağı görüşünün doğmasını sağlamıştır. Kültürel sermayesi yüksek bir profesör'ün ya da ekonomik sermaye yönünden güçlü bir kişinin hangi müzikleri dinleyeceği, nerede yemek yiyeceği, kimlerle sosyal iletişim içinde olacağı, yazılı olmayan ama insanların kafasında yer etmiş kurallarla bağlantılıdır. Bu sebeple "yakışmamak" ve "yozlaşmak" gibi tanımlamalar gelişmiştir. Birer üst kültür jargonu olan bu kelimeler, her ne kadar da müzikoloji disiplini içerisinde kendine yer bulmasa da, Türkiye'de kültürel elitizmin etki boyutu ve tespiti açısından önemli veriler içerirler. Bu konuda yapılan bilimsel çalışmalardaki görüşmelere katılan katılımcıların verdiği yanıtlar, popüler kültür ürünlerinin kendi konumlarıyla uygun olup olmadığı ikilemini yaşadıklarını gösterir. Değişen zaman sonucunda dünyadaki keskin sınırların esneklik kazanmasına, siyah ve beyaz yanında daha gri tonların da varolmaya başlamasına, kültürel omnivorların artmasına rağmen yine de bu ayrımlar ve çekingenlik yaşanır. Kişi kendisini, içinde bulunduğu sosyal veya ekonomik grubun hareket sınırlarıyla sınırlayıp, dışarıya karşı bu aidiyet duygusunu kanıtlamak ister. Hatta kendisi içerisinde olmasa bile, bazı davranış biçimlerini belli gruplarla bağlantılar.

Kültürel elitizm sadece müzikte değil, kültürel sermayede, yeme içme alışkanlıklarında, giyim alışkanlıklarında, insan ilişkilerinde, sinema tercihlerinde, tv program tercihlerinde kendini gösterir. Klasik müzik dinlemek, bestecileri tanımak, senfoni orkestrası konserlerini takip etmek, buna uygun giyinmek, müzik kültürü hakkında konuşmak, bu müzik türünün cd'sini almak, arabada klasik müzik çalan radyoları dinlemek, kimi zaman gerçekten bilinçli ve bu türe duyulan beğeniden

kaynaklanan davranışlar olurken, kimi zaman da kendisini daha alt sınıflardan ayıran en önemli özellikler olarak vurgulanan hareket kalıplarıdır. Bu farklı yaklaşımlar, kendi içlerinde ayrımlar olmasına da sebep olur. Örneğin bilinçli bir tüketicinin başarı derecelendirmesinde çok da ön plarlarda olmayan eserler ya da besteciler, bu tarzla yakın ilişkide olmayan ama öyleymiş gibi davranan kişilerce sıkça tekrarlanan isimler olabilir.

3. BÖLÜM

YÖNTEM, ARAŞTIRMA SONUÇLARI VE BULGULARIN YORUMLANMASI

3.1 Araştırmanın Amacı

Kıbrıs adasında Türk ve Rum toplumlarının birbirleriyle olan ilişkisini anlamak için, özellikle son altmış yılın incelenmesi gerekir. Bu süreç içerisinde ortak bir cumhuriyet çatısı altında yaşayan iki toplum, 1963 yılında çıkan olaylar ve 1974 yılında adanın ikiye bölünmesiyle ilişkilerini keserler ve 2003 yılına kadar sürecek bir kopukluk ve iletişimsizlik dönemine girerler. 2003 yılından itibaren tekrar iletişim kurmaya başlayan iki toplumda birbirlerini daha önce tanımamış olan yeni nesil, yeni ilişki ağları kurmaya başlar. 2003 yılından beri devam eden barış görüşmeleri, 2015 yılında hız kazanmış ve adada kalıcı bir barış anlaşmasının imzalanması için önemli bir fırsat yakalanmıştır. Türkler ve Rumlar arasında yaşanan bu gelişmeler ışığında farklılıkların olup olmadığının saptanması ya da müzik beğenisinin bir yerde buluşma olasılığının olması araştırmaya değerdir. Bu noktada kültürel sermayeyi iki toplumu karşılaştırarak inceleme ilginç sonuçlar çıkarmıştır. Kıbrıslılar, yaşanan savaş ve sonrasındaki zorunlu göç etkisiyle birbirlerinden zorunlu ve geçici olarak uzaklaşmışlardır. Bu süreçte de kültürlerini ve yaşam şekillerini, yakınlaştıkları garantörleriyle (Türkiye-Yunanistan) ilişki içine sokmuşlardır. Bu ilişkinin boyutu ve şekli toplumların yaşamlarında bazı etkiler yaratmıştır. Müzik beğenisi üzerinden değerlendirilmeye çalışılan iki toplumun birbirleriyle ve garantörleriyle geliştirdikleri ilişki biçimi, politik, sosyal, ekonomik, kültürel anlamda pek çok noktada veriler içerir. Bu çalışmada müzik beğenilerinden yola çıkarak iki toplumun üzerinde kültürel sermaye ve kültürel elitizm kavramlarının etki boyutunun ölçülmesi amaçlanmıştır.

3.2 Yöntem

Çalışmada iki toplumla ilgili veriler yüzyüze yapılan görüşmelerle toplanmıştır. Pilot çalışma için 10 Türk ve 10 Rum ile yapılan görüşmeler sonucunda alanın genel yapısı belirlenmiş ve görüşmeler için gerekli düzenlemeler yapılmıştır. Pilot çalışma sonrasında 120 Türk ve 102 Rum ile yapılan görüşmeler ile de değerlendirmede kullanılan veriler toplanmıştır.

Pilot çalışmada ve görüşmelerde alınan sonuçların benzerliliği çalışmanın veri toplama yönünden tutarlılığına işaret etmektedir. Adanın tüm bölgelerinde yaş, eğitim, gelir, meslek, cinsiyet ayrımı gözetmeksizin yapılan görüşmelerde, katılımcılarda aranan tek özellik adada yaşamaları ve sadece vatandaşlık yoluyla değil, köken olarak da Kıbrıs'ın yerlisi olmalarıdır. Bu sayede iki toplumu ve müzik beğenilerini etkileyebilecek tüm etkenler daha doğru bir şekilde değerlendirilebilmiştir. Kapalı ve açık uçlu sorulardan oluşan görüşmeler Türkler için Türkçe, Rumlar için ise İngilizce olarak hazırlanmıştır. Rumlar ile yapılan görüşmelerde katılımcıların kendilerini rahat hissetmeleri ve dil konusunda en doğru şekilde soruları anlayıp yanıtlayabilmeleri amacıyla Rum müzikolog Antigoni Kyriakidou da hazır bulunmuştur.

3.3 Pilot Çalışma

Anket yönteminin güvenilir olmaması ve özellikle müzikoloji disiplini içerisinde geçerli bir yöntem olarak görülmemesi, verilerin sağlıklı bir şekilde toplanması için bir ön çalışma yapmayı gerektirdi. İki toplumdan alınacak verilerde katılımcıların kendi görüşlerini ortaya koymalarına imkan vererek, bilgileri herhangi bir kısıtlama koymaksızın onların ağzından almak, çalışmanın güvenilirliği açısından önemli idi. Bu sebeple görüşmelere geçmeden önce kavramsal çerçeveye örtüşecek ve alanda işe yarar soruları belirlememize yarayacak bir pilot çalışma yapılmasının gerekli olduğu görüldü. İstatistiksel olarak hesaplanması daha zor olsa da, güvenilirliğinin daha fazla olması sebebiyle çoğunluğu açık uçlu sorulardan oluşan bir taslak kullanıldı. Pilot

çalışmada katılımcılara daha fazla soru yöneltildi. Çıkan sonuçların yanıtlarına bağlı olarak sorular görüşmeler için azaltıldı. Sorulara alınan yanıtlar sonucunda, önem derecesine göre benzer soruların çıkarılması prensibi benimsendi. Ayrıca alınan yanıtların yeterli veri içermemesi ya da yanıtların çok farklı değişkenlikler göstermiş olması, ilgili sorunun görüşmelerden çıkarılmasını sağladı Pilot çalışmada katılımcılara çeşitli müzik türleri üzerinden sorular sorulurken, görüşmelerde kültürel sermayenin en fazla işleyebileceği klasik müzik üzerinden sorular soruldu. Pilot çalışma sonucunda müzik beğenisi, kültürel sermaye, kültürel elitizm, adada yaşanan politik gelişmeler gibi pek çok başlıkta yeterli veriyi sağlayabilecek sorular, görüşmeler için belirlendi. Yani görüşme soruları, pilot çalışma soruları arasından oluşturuldu. İstenilen verileri toplamamıza yardım etmeyen sorular çıkarılıp, bazı sorular alınan yanıtlar sonucunda düzenlendi ve soru sıralaması anlamlı bir bütün oluşturacak şekilde tekrardan yapıldı. İki çalışma arasında alınan yanıtların benzerliği, seçilen soruların işlevselliğini ve güvenilirliğini gösterir.

Çalışmanın pilot bölümünde 10 Türk ve 10 Rum'a ekonomik durumları, yaşları, 1974 sonrasında adada zorunlu göç yaşayıp yaşamadıkları, müzik eğitimleri, müzik beğenileri, müzik türleri ve onları dinleyenler hakkındaki görüşleri, Türk / Rum ilişkileri, 1974 sonrası adaya getirilen taşıma nüfuslara bakış açıları hakkında sorular soruldu.

3.3.1 Pilot Çalışma Sonuçları

3.3.1.1 Pilot Çalışma Katılımcılarının Bilgileri

Çalışmaya her iki toplumdan 5 erkek ve 5 kadın katılımcı seçilmiştir. Çalışmada toplam 10 Türk ve 10 Rum yer almıştır.

3.3.1.2 Pilot Çalışma Katılımcılarının Yaş Aralıkları

Tablo 2. Pilot çalışma katılımcılarının yaş aralıkları.

	18–25	26–40	41–55	56–70
Türk	2	4	2	2
Rum	2	3	2	3
Toplam	4	7	4	5

3.3.1.3 Doğum ve Yaşam Yerleri

Katılımcılar Kıbrıs'ın kuzey ve güney bölgelerinde yaşayan Türkler ve Rumlardır. Adanın farklı bölgelerinden ve farklı şehirlerinden seçilmişlerdir. Bu şehirler Gazi Mağusa, Lefkoşa (kuzey –güney), Girne, Güzelyurt, İskele, Larnaka, Limasol ve Baf'tır. Katılımcıların %50'si evlilik, iş, eğitim ve 1974 yılında yaşanan zorunlu iç göç gibi sebeplerle doğdukları şehirden farklı bir şehirde yaşamlarını sürdürmektedirler.

3.3.1.4 Zorunlu İç Göç

İki grupta da 56–70 yaş arası olan katılımcılar, 1974 sonrası adanın bölünmesi sonucunda yaşadıkları bölgeden zorunlu göç etmişler ve sınırın diğer tarafında kendilerine yeni bir yaşam kurmuşlardır. Diğer yaş grupları, yaşlarından ötürü böyle bir zorunlu göç yaşamak zorunda kalmamışlardır. Ancak ailelerinde bu göçü yaşayan insanlar mevcuttur.

3.3.1.5 Pilot Çalışma Katılımcılarının Meslekleri

Tablo 3. Pilot çalışma katılımcılarının meslekleri.

	Öğretim Görevlisi	Bilgisayar Mühendisi	Tıp Doktoru	Spor Eğitmeni ve Beslenme Danışmanı	Anasınıf Öğretmeni	Müzik Öğretmeni	İlkokul Öğretmeni	Araba Satıcısı
Türk	1	1	1	1	1	1	1	
Rum							1	1
Toplam	1	1	1	1	1	1	2	1
	Halkla İlişkiler Uzmanı	Ev Hanımı	Öğrenci	Müzisyen	Resepsiyonist	Emekli	Psikolog	Gazeteci
Türk	1	1	1					
Rum		1	2	1	1	1	1	1
Toplam	1	2	3	1	1	1	1	1

3.3.1.6 Pilot Çalışma Katılımcılarının Eğitim Durumu

Tablo 4. Pilot çalışma katılımcılarının eğitim durumu.

	Ortaokul Mezunu	Lise Mezunu	Üni. Öğrencisi	Üni. Mezunu	Yük. Lisans Öğrencisi	Yük. Lisans Mezunu	Doktora Mezunu
Türk		1	1	2		3	3
Rum	2	1	3	1	1	1	1
Toplam	2	2	4	3	1	4	4

3.3.1.7 Pilot Çalışma Katılımcılarının Ekonomik Durumu

Tablo 5. Pilot çalışma katılımcılarının ekonomik durumu.

	Gelirimiz Giderimizden Azdır	Gelirimiz Giderimizle Eşittir	Gelirimiz Giderimizden Biraz Fazladır	Gelirimiz Giderimizden Çok Fazladır
Türk	3	2	5	
Rum	1	1	6	2
Toplam	4	3	11	2

3.3.1.8 Pilot Çalışma Katılımcılarının Müzikle İlişkisi

Tablo 6. Pilot çalışma katılımcılarının müzikle ilişkisi.

	Sadece Dinleyiciyim	Daha Önce Amatör Müzik Topluluklarında Yer Aldım	Hobi Olarak Bir Çalgı Çalıyorum veya Ders Alıyorum	Müzik Yaparak Para Kazanabilirim
Türk	4	2	2	2
Rum	5	2	2	1
Toplam	9	4	4	3

3.3.1.9 Pilot Çalışma Katılımcılarının Müzik Tercihini Etkileyen Faktörler

Tablo 7. Pilot çalışma katılımcılarının müzik tercihlerini etkileyen faktörler.

	Anne/ Baba	Kardeşler/ Eşim	Arkadaşlarım /Çevrem	Medya	Özel Müzik Eğitimi / Öğretmenlerim	Kimseden Etkilenmedim	Birden Çok İşaretleyen
Türk	3	2				3	2
Rum	2	1	1	1	2	1	2
Toplam	5	3	1	1	2	4	4

Birden çok seçenek işaretleyen iki Türk katılımcıdan bir tanesi, anne babasına ek olarak müzik öğretmeninin, diğer katılımcı da kardeşleri yanında arkadaş çevresinin müzik tercihlerinin belirlenmesinde etkili olduğunu söylemiştir. Birden çok seçenek işaretleyen Rum katılımcılardan bir tanesi eşine ek olarak medyanın ve arkadaşlarının, diğeri ise anne babasına ek olarak eş ve kardeşlerinin müzik tercihlerinin belirlenmesinde etkili olduğunu söylemiştir.

3.3.1.10 Müzik Eğitimi

Tablo 8. Ailede müzik eğitimi alma oranı.

Ailenizde herhangi bir birey müzik eğitimi aldı mı/?alıyor mu?		
	Evet	Hayır
Türk	8	2
Rum	6	4
Toplam	14	6

İki toplumda da ailesinde müzik eğitimi almamış kişiler, ileride torun ya da çocuklarının ders almasını istediklerini konuşma arasında belirtmişlerdir.

3.3.1.11 En Çok Sevilen Müzik Türünün Temel Özelliği

Katılımcılara “*En çok sevdiğiniz müzik türünü diğerlerinden ayıran temel özellik nedir?*” sorusu sorulmuştur. Yanıtlar şöyledir:

Türkler: İnsanları etkileyebilmesi (Klasik Müzik), Tını, kullanılan çalgıları (Klasik Müzik), Sözler anlamlı, çalgı çeşitliliği (Soft Rock), Dinledirip, mutlu ediyor (Rock), Ritm (Kıbrıs Folk Müzik), Müzik zenginliği (Kıbrıs Folk Müzik), Ezgi yönünden zenginlik (Türk Sanat Müziği), Ezgi Yoğunluğu-Duygusalılık (Türk Sanat Müziği), Müzikteki çalgı tınısı-ezgi (Pop/Rock), Sözlerde paylaşım-müzikte zenginlik (Akdeniz Müziği)

Rumlar ise; Ezgi (Klasik Müzik), Duygularına hitap edebilmesi (Klasik Müzik), Ezgi-Ritm-Sanatsallık (Kıbrıs Folk Müzik-Klasik Müzik), Hoş ezgisi (Kıbrıs Folk Müzik), Ezgisel yapı-Özel hatıraları anımsatması (Kıbrıs Folk Müzik), Ezgi güzelliği (Kıbrıs Folk Müzik), Ritm (Kıbrıs Folk Müzik-Yunan Halk Müziği), Etnik havası (Yunan Halk Müziği), Kendime yakın buluyorum (Pop), Güçlü ritm, güçlü vurgu (Pop) yanıtlarını vermiştir.

3.3.1.12 Klasik Müzik Beğeni Sıralaması

Katılımcılara “*Klasik müzik sevdiğiniz ve dinlediğiniz türler arasında kaçınıcı sırada yer alır?*” sorusu soruldu.

Tablo 9. Klasik müzik beğeni sıralaması.

Klasik Müzik Sıralama	1. sırada	2. sırada	3. veya 4. sırada	Son sırada
Türk	2 kişi	5 kişi	3 kişi	
Rum	3 kişi	2 kişi	3 kişi	2 kişi
Toplam	5 kişi	7 kişi	6 kişi	2 kişi

Klasik müziği hiç dinlemeyen katılımcılar, 18–25 ve 56–70 yaş aralığında olan yüksek lisans öğrencisi ve emekliye ayrılmış kişidir.

3.3.1.13 Klasik Müzik Eğitimi Almanın Avantajları

Katılımcılara “*Klasik müzik eğitimi almanın kişiye bir avantaj ve ayrıcalık sağladığını düşünüyor musunuz?*” sorusu soruldu.

Türk ve Rum katılımcıların hepsi klasik müzik eğitimi almanın kişiye bir ayrıcalık ve avantaj sağladığını belirtmişlerdir. Rum katılımcılardan klasik müzik dinlemeyi sevmeyen iki kişi de bu eğitimin insana katkı sağladığını düşünmektedir. Katılımcılar ayrıca klasik müzik eğitimi alan kişilerin bu eğitim sayesinde, diğer kişilerden daha ayrıcalıklı olduklarını, olaylara farklı bakış açılarından bakabildiklerini, duygu yoğunluğunu ve disiplin kazandıklarını, elit, klas bir havaya sahip olduklarını, sosyal çevre edinme yönünden avantajlı olduklarını, toplum tarafından kabul görüldüklerini, farklı görüşlere, seslere saygılı olduklarını, kolektif çalışma anlayışı kazandıklarını, daha iyi eğitilmiş olduklarını düşünmektedirler.

3.3.1.14 Çalgı Çalma Ayrıcalık Sağlar Mı?

Katılımcılara “*Belli bir müzik türü özelinde (örn. klasik müzik, Kıbrıs folk müziği, Türk sanat müziği vb.) çalgı çalma becerisine sahip olmanın kişiyi diğer kişilerden ayıran bir özellik olduğunu düşünüyor musunuz?*” sorusu soruldu. Bu soruya;

- Türk katılımcıların hepsi evet cevabını verdiler.
- Rum katılımcılardan sadece iki kişi bunun bir fark yaratmadığını belirtirken, diğer katılımcılar bunun kişiye artı bir özellik kattığını düşünmektedir.

İki toplumda da evet cevabı veren katılımcılar;

- Herhangi bir çalgı çalmanın, kişiyi daha olumlu etkilediğini, onu ayrıcalıklı kıldığını düşünmektedirler. Ayrıca belli müzik türlerinde uzmanlaşmanın, o müziğin temsil ettiği kültürel sınıf içinde “*kabul görmede*” etkili olduğunu da belirtmişlerdir.
- Klasik Müzik özelinde çalgı çalmanın ise, tüm sınıflar arası kabul görmede etkili olduğu ve tüm müzik türleri için gerekli teknik altyapının oluşmasına katkı sağladığı düşünülmektedir.

3.3.1.15 Müzik Türleri ve Sınıf Temsiliyeti

Katılımcılara “*Belli müzik türlerini dinleyen kişilerin toplumda belli sınıfları (kültürel-ekonomik) temsil ettiğine inanıyor musunuz ?*” sorusu soruldu.

Türklerden bir, Rumlardan iki kişi bu soruya hayır yanıtı verdi. Bunlar haricindeki diğer tüm katılımcılar bu soruyu evet olarak yanıtladılar. Evet, olarak yanıtlayan kişiler şu yorumları yaptılar:

- Arabesk dinleyen biri bana göre alt sınıfı temsil eder. Arabesk dinleyen kişilerin eğitim, ekonomik ve kültürel yönden daha az deneyimleri olduğunu düşünüyorum.

- Klasik müzik daha eğitilmiş ve sosyal statü kazanmış insanlar tarafından dinlenir.
- Klasik müzik dinleyen kişiler ekonomik olarak daha yüksek seviyededirler.
- Arabesk müzik dinleyen kişiler düşük gelir grubundandır.
- Kıbrıs folk müziğini kendi kültürüne sahip çıkan insanlar tercih eder.
- Eğitilmiş insanlar müzik tercihlerini daha bilinçli şekilde yaparlar ve sıradan insanların beğenilerini taşımazlar.
- Başarılı insanların birçoğunun dinlediği müzik türleri arasında klasik müzik yer alır.

3.3.1.16 Royal School of Music

Katılımcılara “Siz ya da aileniz *Royal Schools of Music* tarafından düzenlenen sınavlara katıldınız mı? Neden?” sorusu soruldu.

Tablo 10. Royal School of Music sınavlarına katılım.

	Evet	Hayır
Türk	7	3
Rum	5	5
Toplam	12	8

Tablo10’da da görüldüğü gibi *Royal School of Music* sınavlarına,

- Türklerden 7 katılımcı (4 kendi, 3 aile bireyi) sınavlara katılmıştır. Sınava katılma sebebi olarak da bu belgelerin ve tecrübenin işlerine yarayacağını düşündüklerini belirtmişlerdir.
- Rumlardan ise 5 katılımcı (1 kendi, 4 aile bireyi) sınavlara katılmıştır. Sınava katılma sebebi olarak 3 tanesi öğretmen teşviğini, 2 tanesi aile teşviğini göstermiştir.

3.3.1.17 1974 Öncesi ve Sonrasındaki Kültürel Değişim

Katılımcılara “1974 sonrasında Türk ve Rum toplumları arasında yaşanan kopukluk, kültürel anlamda özellikle müzik özelinde 1974 öncesine göre bir değişikliğe sebep oldu mu?” sorusu soruldu.

Tablo 11. 1974 öncesi ve sonrasındaki kültürel değişim.

	Evet	Hayır
Türk	7	3
Rum	8	2
Toplam	15	5

Hayır cevabı veren kişiler, bir değişiklik olmadığını sadece teknoloji ve adaya gelen farklı kültürler (Türkiye, Yunanistan) sebebiyle bazı değişiklikler yaşandığını belirttiler. Kıbrıslıları çok etkilemeyen bu durumun ada kültürünün yeni türlerle tanışmasına olanak verdiğini ancak değişikliğin Türkler ve Rumlar arası bir kültür farklılığından kaynaklanmadığını belirttiler.

Evet, cevabını veren kişiler de, iki toplumun kültürel farklılığı olmadığına vurgu yaptılar. Ancak kopukluk döneminde garantörler ve dış güçler tarafından uygulanan bilinçli politikalarla kültürel asimilasyonlar yaşatılmaya çalışıldığına işaret ettiler. Buna karşılık Kıbrıslıların kendi kültürlerine daha fazla sahip çıkmaları gerektiğini vurguladılar.

3.3.1.18 Taşıma Nüfus

“1974 sonrasında adanın bölünmesi, garantörlerle kurulan ilişkiler ve politikalar çerçevesinde adaya getirilen kişilerin kültürel anlamda bir değişikliğe sebep olduğunu düşünüyor musunuz? Neden?” sorusuna;

- Tüm katılımcılar *“evet değişikliğe sebep olmuştur”* cevabını vermişlerdir.
- Tüm katılımcılar Türklerin Türkiye, Rumların da Yunanistan’ın kültürel politikaları sonucunda, bu ülkelerin müzik kültürleriyle etkileşime girdiklerini belirttiler. Ancak bu durumun Türklerin ve Rumların ortak olan kültürlerine bağlılığını değiştirmedini vurguladılar.
- Rum katılımcılardan iki kişi, Türklerin garantör devleti olan Türkiye’den çok fazla etkilendiğini vurguladı.
- Türk katılımcılar taşıma nüfusun, kendi kültürel alışkanlıklarını ve pratiklerini adaya beraberlerinde getirdiklerini ve bu kültürlerin Kıbrıs kültürüyle benzerlik taşımadığını, hatta kabul görmediğini belirttiler. Bu tarz kültürel değerlerin, yine sayısı hergün daha da artan taşıma nüfus tarafından ilgi gördüğünü, Türklerin arabesk vb. tarzlarla ilgilenmeyip, kendi kültürlerine ve alışkın olduğu diğer müzik türlerine ilgilerinin devam ettiğini belirttiler.

3.3.1.19 Türklerin ve Rumların Müzik Beğenilerinde Ortaklık

Katılımcılara *“Türk ve Rum toplumlarının size göre müzik beğenileri ve tercihlerinde benzeyen ve benzemeyen yönleri nelerdir?”* sorusu soruldu. İki toplumun da benzer yanıtlar verdiği bu soruda alınan yanıtlar şöyledir:

- Yaşanan olumsuz gelişmelere, yıllar süren kopukluğa ve politikalara rağmen, Kıbrıs folk müziğinin yaşaması için iki toplum da uğraş vermektedir.
- Kopukluk sürecinde de tıpkı öncesinde olduğu gibi tüm eğlencelerde, yurtdışı temsillerde, kutlamalarda iki toplum ortak müzikleri kullanıp yeni nesillere bu kültürü aktarmaktadırlar.

- Beğeniler ve tercihler aynıdır. İki toplum da Kıbrıs folk müziğini ve danslarını severler, dil farklılığı dışında bir farklılık yoktur.
- Benzer tınılardan ve ezgilerden hoşlanırlar.
- Ortak kültür beraberinde ortak beğeniler getirir.

3.3.1.20 Dil

Katılımcılara “*Türkçe – Yunanca biliyor musunuz?*” sorusu soruldu.

Tablo 12. Diğer toplumun dilini bilme.

Dil	Evet	Hayır
Türk	2	8
Rum	2	8
Toplam	4	16

Türklerde 56–70 yaş grubunda olan iki kişi de, 1974 öncesinde iki toplumun birlikte yaşadığı dönemi gören kişilerdir. Bu kişiler iki dili de biliyorken, bu tecrübeye sahip olmayan daha genç yaş grubu Yunancayı bilmemektedir. Rumlarda ise 56–70 yaş grubunda olan kişilerin iki tanesi Türkçe bilmektedir.

3.3.1.21 Profesyonel- Sosyal İşbirliği

Katılımcılara “*Diğer Toplumla Profesyonel İşbirliğiniz var mı?*” sorusu soruldu.

Tablo 13. Diğer toplumla profesyonel-sosyal işbirliği.

Profesyonel/ Sosyal İşbirliği	Evet	Hayır
Türk	5	5
Rum	4	6
Toplam	9	11

3.3.1.22 2003 Sonrasında İki Toplumdaki Müzikal Etkileşimler

Katılımcılar, “2003 yılında sınır kapılarının karşılıklı geçişlere açılmasıyla iki toplumun müzik konusunda etkileşim içine girerek birbirini şekillendirdiğini düşünüyor musunuz? Neden?” sorusuna “evet” cevabı vermişlerdir. Katılımcılar özellikle müzisyenlerin yapmış olduğu ortak projelerin, sivil toplum örgütleri, barış yanlısı siyasi partiler ve Avrupa Birliği tarafından da desteklenerek, yeni nesillerin birbirini tanıma şansı yakalamasına önemli katkı sağladığını vurguladılar.

3.3.1.23 Müzik Türleri ve Dinleyici Profilleri

3.3.1.23.1 Kıbrıs Folk Müzik İçin Görüşler

Tablo 14. Kıbrıs folk müzik için görüşler.

KIBRIS FOLK MÜZİK			
Ne İfade Eder?	Eğitim Yönünden	Ekonomik Yönden	Kişilik Özellikleri
Kendi Müziğimiz	Lise ve üstü	Orta ve üstü	Orta yaş
Eğlence	Eğitilmiş	Orta sınıf	Köylü
Sade, yalın	Eğitilmiş	İyi gelirli	Nostaljik
Nerde olsam Kıbrıs'ı hissederim	Herkes	Her kesim	Kültürel değerlere önem veren, kültürüne bağlı
Kültürüm	Eğitimsizden eğitilmiş herkes	İyi gelirli	7-70'e herkes
Benim, Ruhum	Her kesimden	Her kesimden	Kıbrıslı, paylaşımcı
Kendi coğrafyamın müziği	Normal	Aldığıyla yetinen	Mutlu, neşeli, sıcak
Otantik	Her eğitim düzeyi	Her kazanç	Eğlenmeyi seven
Canlı, oynama işeği yaratan			Hayattan keyif alan ada insanı
Mutluluk			Her yaştan

3.3.1.23.2 Klasik Müzik İçin Görüşler

Tablo 15. Klasik müzik için görüşler.

KLASİK MÜZİK			
Ne İfade Eder?	Eğitim Yönünden	Ekonomik Yönden	Kişilik Özellikleri
Zengin müzik	Yüksek eğitilmiş	Geliri çok iyi	Toplumda saygın
Dinlendirici	Eğitilmiş	İyi	Daha içine kapanık
Huzur	Pek çok konuda eğitilmiş	Orta ve üst	Kollektif çalışabilen
Melodik zenginlik	Sanat eğitimi almış	Kazancı iyi	Dünya görüşü olan
İyi eğitim	Yüksek kültüre sahip	Paralı	Başarılı
Global müzik anlayışı	Eğitilmiş	Üst sınıf	Elit
Bilimsel		Zengin	Kültürlü
Saygın, Elit yaşam			Olgun
Ruh			Duygusal
Keyifli			
Zenginlik			

3.3.1.23.3 Arabesk Müzik İçin Görüşler

Tablo 16. Arabesk müzik için görüşler.

ARABESK MÜZİK			
Ne İfade Eder?	Eğitim Yönünden	Ekonomik Yönden	Kişilik Özellikleri
Olmasa da olur, Gereksiz	Az eğitilmiş	Gelir düzeyi düşük	Hayatta başarılı olamamış
Alkol, Üzüntü	Eğitimsiz	Ekonomik durumu kötü	Varoş
Tahammül edemem	Eğitim alamamış	Düşük	Sorunlu
Basit, Çirkin	Yeterince eğitim almamış	Orta ve altı	Kıro
Kalitesiz	Eğitimsiz	Zayıf	Başarısız
Kasıntı		Kötü	Kültürsüz
Bunalım		Oldukça kötü	İçine kapanık
Acı, Sıkıntı		Dar gelirli	Depresif
Estetik dışı			Cahil
Değişik, uzak			Problemlili
Sinir bozucu			Ümitsiz-umutsuz
İsyen, Depresif			
Yıkım, Kasvetli, İtici,			(2 Rum bilmiyorum cevabı verdi)

3.3.1.23.4 Türk Sanat Müziği İçin Görüşler

Tablo 17. Türk sanat müziği için görüşler.

TÜRK SANAT MÜZİĞİ			
Ne İfade Eder?	Eğitim Yönünden	Ekonomik Yönden	Kişilik Özellikleri
Yoğun duygu	İyi eğitilmiş	Zengin	Ağır başlı
Kalite, Hoş	Orta ve üstü	Orta sınıf ve üstü	Orta yaş ve üstü
Anlamlı ezgi ve söz	Normal	Ekonomik durumu iyi	Yaşlı insanlar
Zengin müzik	Herkes	Her sınıftan	Olgun
Ruha hitap eden	Eğitilmiş		Düzenli
Zengin tını, İşlemeli			Paylaşımçı
Duygulu lirizm ve Estetizm			Bu müziğe gönülden bağlı
Edebi ve ezgi yönünden zengin			Soylu
Duygu yüklü			Kişiliği oturmuş
Saraylı, Soylu, osmanlı			Köklerine bağlı
Huzur			Sanat sever
Karışık ama zengin			(2 kişi bilmiyorum cevabı verdi)

3.3.1.23.5 Yunan Halk Müziği İçin Görüşler

Tablo 18. Yunan halk müziği için görüşler.

YUNAN HALK MÜZİĞİ			
Ne İfade Eder?	Eğitim Yönünden	Ekonomik Yönden	Kişilik Özellikleri
Samimi	Orta	Orta gelir	Normal
Eğlenceli	Herkes	Herkes	Eğlenmeyi sevenler
Dans, Tabak kırmak	Tümü	Orta sınıf ve üstü	Kendini bu tınıya yakın hisseden, kendinden bişey bulan
Hoş	Her sınıftan	Her sınıftan	Oynamayı seven
Deniz, balık	Eğitimsiz	Alt gelir grubu	Yunanlılar
Renkli müzik		Orta sınıf	Yaşlı
Enstrüman ve tınısıyla farklı ve güzel			
Buzuki			
Kıpırtı, Eğlence			

3.3.1.23.6 Pop Müzik İçin Görüşler

Tablo 19. Pop müzik için görüşler.

POP MÜZİK			
Ne İfade Eder?	Eğitim Yönünden	Ekonomik Yönden	Kişilik Özellikleri
Sıkça duyulan	Eğitilmiş	Her sınıftan	Sürekli gelişen, kişilik tam oturmamış
Hareket	Eğitim almakta olan	Orta	Genç
Kaliteli olursa güzel	Her düzeyden	Ekonomik durumu iyi	Özel bir zevke sahip olmayan
Boş ve gürültü	Her kesim	Her kesim	Tüketime yatkın
Gençlik	Herkes	Herkes	Anlık zevk duyan
Kısa sürede tüketilen	Eğitimsiz		Sıradan insanlar
Geçici, dönemlik			
Tüketim müziği			
Eğlenceli			
Bir faydası yok			
Genç işi			

3.4 Görüşmeler ve Sonuçları

Pilot çalışmada alınan sonuçlar incelendiğinde çalışmanın varmak istediği amacı da göz önünde bulundurarak görüşmelerde gerekli olmayan sorular listeden çıkarıldı. Bu, zaman ve istenilen bilgiye ulaşma yolunda görüşmelerin daha verimli geçmesine imkân sağladı. Görüşmelerde kişisel bilgilerin toplanabileceği, iki toplumun karşılıklı ilişkileri hakkında bilgiler veren, müzik eğitimiyle ve müziğe bakış açılarıyla ilgili veriler sunan, 1974 yılında yaşanan adadaki iç göç ve yurtdışından getirilen taşıma nüfusların ada halkının müzik beğenileri ve yaşamına olan etkileri hakkındaki sorulara yer verildi. Klasik müziğin yüksek kültürün ögesi olduğu ve yüksek sosyo-ekonomik statü grupları tarafından tercih edildiği şeklindeki düşünce birçok deneysel bulgu ile doğrulanmıştır. Sosyal sınıf, beğeni ilişkilerinde belirgin değerlendirmenin yapılabileceği ve kültürel sermayenin en rahat kendini gösterebileceği müzik türü klasik müzik olduğu için, katılımcılara klasik müziğin hayatlarındaki yeri, bu müzik türü ve

dinleyicileri hakkında görüşler içeren sorular sorulmuş ve alınan yanıtlarla bu müzik türü ile kültürel sermaye ilişkisi ortaya konulmaya çalışılmıştır. Ayrıca pilot çalışmada iki toplumda da yüksek oranda çıkan müzik eğitimi ve “*Royal Schools of Music*” tarafından düzenlenen sınavlara katılım oranı dikkat çekici bulunmuş ve bu sorular görüşme sorularında da yerini almıştır. Yüz yüze yapılan görüşmelerde Türk katılımcılara Türkçe hazırlanan sorular yöneltilirken, Rum katılımcılara aynı soruların İngilizce çevirileri sorulmuştur. Görüşme soruları Ek 1 ve Ek 2’de verilmiştir.

3.4.1 Sonuçlar

3.4.1.1 Katılımcı Bilgileri

Tablo 20. Görüşmeye katılan katılımcılar hakkında bilgiler.

Görüşmeye Katılan Katılımcı Sayısı	Türk	Rum	Kadın/Erkek Toplamı
Kadın	68	53	121
Erkek	52	49	101
Toplam Türk/ Rum	120	102	222

Toplamda 222 kişi ile yapılan görüşmelerde, 120 (68 Kadın–52 Erkek) Türk ile ve 102 (53 Kadın–49 Erkek) Rum ile görüşülmüştür.

3.4.1.2 Katılımcıların Yaş Aralıkları

Tablo 21. Görüşmeye katılan katılımcıların yaş aralıkları.

YAŞ ARALIĞI	18–25	26–40	41–55	56–70
Türk Kadın	12	24	25	7
Türk Erkek	3	24	15	10
Rum Kadın	15	20	9	9
Rum Erkek	9	12	17	11
Toplam	39	80	66	37

Bourdieu'nun yapmış olduğu çalışmalarda ona yöneltilen eleştirilerden biri de yaş konusunu göz önünde bulundurmamasıydı. Çalışmada bu sebeple müzik beğenisinde kişinin tercihleri konusunda değerlendirmeye alınabileceği ve etkileşim içinde olunabileceği tüm yaş gruplarına yer verilmiştir. Katılımcıların %17,60'ı (18–25) yaş aralığında, %36,03'ü (26–40) yaş aralığında, %29,72'si (41–55) yaş aralığında ve %16,66'sı (56–70) yaş aralığındadır.

3.4.1.3 Doğum ve Yaşam Yerleri

Katılımcılar Kıbrıs'ın kuzey ve güney kesiminde yaşamaktadırlar. Özellikle 56–70 yaş aralığındaki kişiler, yaşlarından dolayı 1974 yılında adanın bölünmesiyle doğdukları yerden farklı bir şehirde ikamet etmektedirler. Ancak aynı yaş grubundan olan fakat 1974 yılında yaşanan iç göçte yer değişmeyenler de mevcuttur. Bunun dışında bazı katılımcıların doğdukları yerle, yaşadıkları yer aynı olurken, bazı katılımcılar da eğitim, iş, evlilik gibi sebeplerle şehir değişikliği yapmışlardır. Katılımcılar, Lefkoşa (kuzey – güney), Gazi Mağusa, Girne, Güzelyurt, İskele, Larnaka, Limasol, Baf ilçelerinde ya da onlara bağlı yakın köylerde kalmaktadırlar. Kıbrıs'ın coğrafik yapısı dolayısıyla şehirlerin birbirine olan yakınlığı, şehirlerarası önemli kültürel farklılıkları ortadan kaldırmaktadır. Köylerde yaşayan Kıbrıslılar bile hemen hemen her gün çeşitli nedenlerle şehirlerde oldukları için, köyler ya da şehirlerarası çok büyük farklılıkların hayata yansması söz konusu değildir.

3.4.1.4 Zorunlu İç Göç

1974 yılında Kıbrıs'ta yaşanan savaşın ardından daha önce birlikte yaşayan Türk ve Rum toplumları, günümüze kadar süren bir ateşkese imza atmışlardır. 1974 yılından önce adanın her bölgesinde birlikte yaşayan Türkler ve Rumlar, 1974 sonrasında sadece kendilerine ayrılan tarafta yaşamak zorunda bırakıldılar. Anlaşmalar gereği Türkler Kıbrıs'ın kuzeyine yerleşirken, Rumlar ise Kıbrıs'ın güneyine yerleştiler. Bu değişim bazı Türklerin ve Rumların evlerini terk etmelerine ve göçmen konumuna düşmelerine sebep oldu. Bu durum ada tarihinde çok önemli bir dönüm noktasını işaret

eder. Kültürel, politik, ekonomik anlamda pek çok değişikliğe sebebiyet verecek bu gelişmeyi, katılımcılarımızdan yaşları sebebiyle 1974 yılı sonrası doğan kişiler yaşamamışlardır.

Katılımcılar, “1974 yılından sonra adanın ikiye bölünmesiyle yaşadığınız bölgeden zorunlu olarak göç ettiniz mi?” sorusuna aşağıdaki şekilde yanıtlar vermişlerdir.

Tablo 22. Zorunlu iç göç yaşayan ve yaşamayan katılımcı sayısı.

Göç Sorusu	Göç Ettim	Göç Etmedim
Türk Kadın	17	51
Türk Erkek	15	37
Rum Kadın	9	44
Rum Erkek	15	34
Toplam	56	166

Zorunlu iç göç yaşayan nüfus, göçün yaşandığı tarihle bağlantılı olarak 41–55 ve 56–70 yaş grubudur. Ancak bu yaş grubunda bulunan herkes göç yaşamamıştır. Adanın önceden de kuzey kesiminde yaşayan Türkler ve güney kesiminde yaşayan Rumlar göçmen konuma düşmemişler, evlerini ve yaşam alanlarını bırakmak zorunda kalmamışlardır.

3.4.1.5 Meslek

Katılımcıların meslekleri çeşitlilik göstermektedir. Tablo 23’te bu dağılım meslek gruplarına göre gruplandırılmıştır.

3.4.1.6 Eğitim Durumu

Katılımcılar eğitim durumlarıyla alakalı soruya aşağıdaki yanıtları verdiler.

Tablo 24. Görüşmeye katılan katılımcıların eğitim durumları.

Soru 1. Eğitim Durumu	İlköğretim Mezun	Lise Mezun	Üniversite Öğrencisi	Üniversite Mezun	Lisansüstü Öğrenci ya da Mezun
Türk Kadın	1	21	6	24	16
Türk Erkek	2	6	4	17	23
Rum Kadın	4	4	7	21	17
Rum Erkek	2	7	3	18	19
Toplam	9	38	20	80	75

Tablo 24’te de görüldüğü gibi Kıbrıs örneği incelendiği zaman adanın her iki kesiminde de çok yüksek bir okuma oranı olduğu görülmektedir. Adada Güney Kıbrıs’ta 8 (3 devlet- 5 özel), Kuzey Kıbrıs’ta ise toplam 12 (9 yerel [1 devlet–2 yarı devlet yarı vakıf–6 vakıf], 3 yurtdışı merkezli) üniversite vardır. Bunlara ilaveten 4 üniversite daha Kuzey Kıbrıs’ta eğitim hayatına başlamak için hazırlık yapmaktadır. Küçük yaşlardan başlayan eğitimlerle, iki toplumun da eğitime verdiği değer yüksek oranlardadır. Görüşme yapılan 120 Türk ve 102 Rum toplam 222 kişiden sadece 9 tanesi ilköğretim mezunuyken, 38 tanesi lise mezunu, 20 tanesi üniversite öğrencisi, 80 tanesi üniversite mezunu ve 75 tanesi de lisansüstü mezun ya da öğrencidir. Rakamların dağılımına bakıldığında iki toplum arasında çok yakın bir benzerlik görülür. Bu rakamlar da, adada eğitime verilen önemi onaylamaktadır. Adada bulunan üniversite sayısı ve özellikle Kuzey Kıbrıs’ın önemli gelir kaynaklarından birinin de üniversiteler olması bu noktada önem kazanmaktadır.

Adadaki gençlerin bazıları, Türkiye – Yunanistan – Avrupa - Amerika gibi ülkelerdeki üniversiteleri tercih ederken, büyük bir kesim de Kıbrıs’ta olan üniversiteleri tercih etmektedir. Resmi verilere göre Güney Kıbrıs’ta lise ve üniversite derecelerinde eğitim gören Türk öğrenciler varken, Kuzey Kıbrıs’ta henüz eğitim gören

Rum öğrenci bulunmamaktadır. Gençlerin üniversite eğitimindeki tercihlerini etkileyen çeşitli faktörler vardır. Bunlar akademik tercih, eğitim kalitesi, öğrenci başarısı, ekonomik şartlar, sosyal ve kültürel şartlar olarak sıralanabilir. Gençlerin çok büyük bir oranı üniversite, yüksek lisans, doktora düzeyinde eğitim almışlardır. Güney Kıbrıs'ta bulunan 3 devlet üniversitesinde 11344 öğrenciden 9096'sı Rum öğrencilerdir. Toplam 11961 öğrencileri bulunan 5 özel üniversitede ise 10232 Rum öğrenci bulunmaktadır (Kıbrıs Cumhuriyeti İstatistik Kurumu, 5 Haziran 2015, Güney Lefkoşa Görüşme).

Kültürel sermaye kavramıyla eğitim arasında önemli bir ilişki vardır. Bourdieu ve Passeron, *Varisler* başlıklı çalışmalarında, eğitimsel başarıdaki toplumsal farklılaşmayı açıklarken, toplumsal sınıflar ve sınıflar arası okul bırakma oranlarından söz ederler. Ekonomik yetersizliklerin eğitimi bırakma yönünden toplumsal sınıflar arasındaki farklılığı açıklamaya yetmeyeceği iddasında bulunurlar (2014: 16–21). Bourdieu ve Passeron, orta sınıftan gelen öğrencilerin okul ve üniversitede avantajlı olduklarını düşünürler. Bu avantaj, ailelerinden görüp öğrendikleri kültürel sermayenin yanında, sahip olunan sermayenin temsil ettiği davranış ve düşünce kalıplarını kullanmalarından da kaynaklanır. Bir tarafta önceden kazandığı donanımlarla öğretmenlerin beklentilerini kolayca karşılayabilen ve para kazanma konusunda aceleci davranma gerekliliği olmayan öğrenciler, diğer tarafta da işçi sınıfından gelen, bir an önce para kazanma kaygıları olan ve tüm bilgiyi okulda öğrenmesi gereken öğrenciler sistemde karşı karşıya gelir. Bourdieu ve Passeron işçi sınıfından gelen çocukların bu sebepler yüzünden hayal gücünden yoksun olduklarını düşünürler ve üniversitelerin gizli kodlarına ayak uyduramayarak eğitim hayatlarını sonlandırdıklarını savunurlar (2014: 39–51).

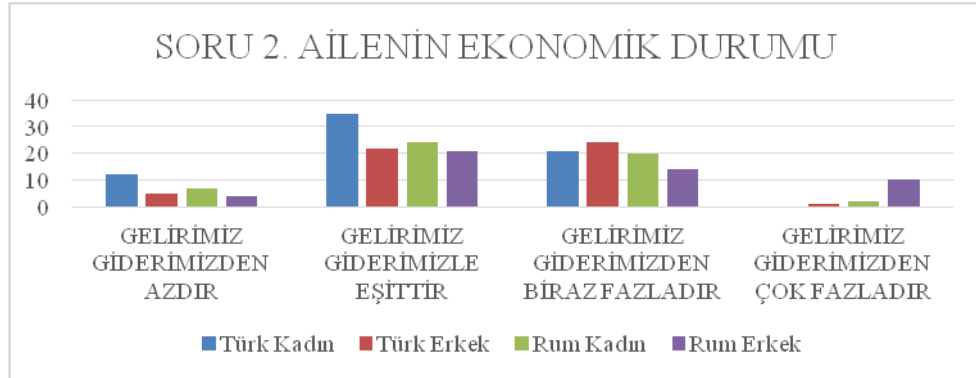
Bourdieu ve Passeron'un bu yaklaşımları 1960'lar Fransa örneğinden yola çıkarak önemli bir durum tespiti yapar. Değişen zaman, toplumlar arası farklılıklar ve ekonomik sınıflararası ayrımın oranı gibi detayları göz önüne alarak, günümüz Kıbrıs'ında eğitime verilen değer ve rekabet ortamı dolayısıyla, tüm ekonomik gelir düzeyinden ailelerin, çocuklarının yeterli eğitimi alması için çaba sarfettiklerini söyleyebiliriz. Bunun sonucunda da yukarda tabloda görülen eğitim oranı ortaya çıkar.

Ancak eğitimin süresi, niteliği ve kalitesi bireyler ve ekonomik avantaja göre de farklılık göstermektedir. Bourdieu ve Passeron'un da belirttiği gibi ekonomik olarak endişe duymayan öğrenciler eğitim çeşitliliği ve üst eğitimler için daha istekli olmakta ve pahalı sayılabilecek bu eğitimlere devam edebilmektedirler. Ekonomik durumu çok iyi olmayan ya da yarı zamanlı çalışıp eğitim almak isteyen öğrenciler de, üniversitelerin ya da Milli Eğitim Bakanlığı'nın verdikleri burs olanaklarıyla eğitimlerine devam edebilmektedirler. Bunun yanında alt gelir grubundan aileler de, imkânlarını zorlayarak eğitim için çocuklarına önemli destek olmaktadır. Kıbrıs örneğinde hangi sosyal sınıftan olursa olsun genellikle öğrenci eğitimini tamamlayıp okulundan mezun olmaktadır.

Kıbrıs'ta ailelerin çocuklarının eğitime verdiği bu değer, kültürel sermayenin önemine işaret eder. Çocuklarını yeterli kültürel sermayeye sahip yapma isteğiyle aileler maddi ve manevi tüm desteklerini kullanırlar. Her sosyal ve ekonomik sınıftan aile bunu kendi gücü çerçevesinde ortaya koymaya çalışır. Böylece çocukları hem toplum içinde kabul görebilecek, hem de rakiplerin fazla olduğu mesleki alanlarda farkını ortaya koyup, daha iyi pozisyon elde edebilecektir.

3.4.1.7 Ekonomik Durum

Kültürel sermaye kavramının işleyişinde önemli bir yer kaplayan bir diğer değişken, sosyal statüler ve ekonomik sermayeyle yakından ilişki içinde olan ekonomik durumdur. Katılımcılara “*Aşağıdakilerden hangisi sizin ya da ailenizin ekonomik durumunu betimler?*” sorusu soruldu. Yanıtlar aşağıdaki grafikte ve tabloda şu şekilde listelenmiştir:

Grafik 1. Ekonomik durum.

Tablo 25. Görüşmeye katılan katılımcıların ekonomik durumları.

Soru 2. Ailenin Ekonomik Durumu	Gelirimiz Giderimizden Azdır	Gelirimiz Giderimizle Eşittir	Gelirimiz Giderimizden Biraz Fazladır	Gelirimiz Giderimizden Çok Fazladır
Türk Kadın	12	35	21	0
Türk Erkek	5	22	24	1
Rum Kadın	7	24	20	2
Rum Erkek	4	21	14	10
Toplam	28	102	79	13

Dünyanın pek çok yerinde olduğu gibi Kıbrıs'ta da belli gelir grubundaki kişiler, benzer yaşam tarzını benimserler ve özellikle çocuklarını da bu yaşam biçiminin sunduğu imkanlarla yetiştirmeye çaba sarfederler. Özel okullarda alınan eğitim, hayata dair pek çok alanda lüks sayılabilecek tüketim anlayışı, özel aktiviteler, bale, müzik, binicilik, spor vb. alanlarda alınan özel eğitimler için ciddi bir zaman ve maddi kaynak yaratılıp, çocukların bu yaşam tarzlarında ve bu sosyal çevrelerde erken yaşlarda yerlerini almaları için imkan yaratmaya çalışırlar. Maddi gücü bunları karşılamaya yetmeyen ailelerin bile, çeşitli sebeplerle (çocuklar için daha iyi şartlar oluşturma çabası, benim çocuğum eksiklik hissetmesin vb.) ekonomik şartlarını zorlayıp bu yaşam şeklini takip edebilmek için benzer adımlar attığı görülür.

Burada dikkat çeken nokta sadece o benzer gelir grubundaki kişilerin değil, o grup dışında kalan kişilerin de şartlarını zorlayarak o gruptaymış gibi davranma çabalarının altında yatan sebepler olmasıdır. Bu noktada da, Bourdieu'nun kültürel sermayenin bir fark yarattığı ve toplumsal bölünmelerin ve eşitsizliklerin sürmesine yardımcı olduğu noktasındaki iddiası önem kazanmaktadır. Bourdieu'ya göre, seçkin gruplar, neyin kabul edilebilir olduğunu, neyin değerli kültürel sermaye olduğunu, neyin değersiz olduğunu tanımlar (Smith, 2007: 190).

3.4.1.8 Dil

İki toplumun birbiriyle iletişimini anlayabilmek ve 1974 öncesi dönemle, 1974 sonrasında günümüze gelen süreçte, iki toplumun ilişkisini yorumlayabilmek adına Türklere Yunanca, Rumlara da Türkçe bilip bilmedikleri soruldu.

Tablo 26. Diğer toplumun dilini bilme.

SORU 3.	Türkçe / Yunanca biliyor musunuz?				
	Türk		Rum		
	Kadın	Erkek	Kadın	Erkek	Toplam
Evet	4	7	16	8	35
Hayır	64	45	37	41	187

Çıkan sonuçlardan da anlaşılacağı gibi, görüşme yapılan Kıbrıslıların büyük bir çoğunluğu diğer toplumun dilini bilmiyor. İletişim ağırlıklı olarak İngilizce ile sağlanıyor. Adada iki toplumun tekrar birleşmesinin gündeme geldiği bu günlerde, toplumları yakınlaştırmak için birçok aktivite düzenlense de, toplumlar arası yaşanan kırk yıllık iletişimsiz süreç, dil konusunda birbirlerinden kopmalarını sağlamıştır. Bu soruya evet cevabını veren Türk ve Rumların %75'i 1974 öncesi, iki toplumun birlikte yaşadığı yıllarda bu dilleri öğrendiler. Kapıların açılmasıyla tekrar yakınlaşmaya çalışan ve birbiriyle iletişime giren yeni nesil %25 oranında karşı tarafın dilini bilmektedir. Ancak geline süreç, adadaki barış umutlarının artması ve yavaş yavaş hayat bulmaya başlayan diğer toplumun dilini öğrenme isteği, bu oranın ileriki yıllarda artacağını göstermektedir.

3.4.1.9 Profesyonel-Sosyal İşbirliği

Kapıların açılmasıyla birlikte iki toplum birbiriyle tekrar iletişime geçerek, gerek profesyonel alanda, gerekse sosyal içerikli etkinliklerle sıkça bir araya gelmeye başlamışlardır. Özellikle kültür, sanat alanında yaşanan yakınlaşma bu konuda ayrı bir öneme sahiptir. Müzik konusunda müzisyenler profesyonel olarak, sivil toplum kuruluşları veya dernekler de sosyal içeriklerle bir araya gelerek müziğin uzlaşma amacıyla kullanılmasını sağlayıp, bu kavramın bir farkındalık yaratması için uğraş vermektedirler.

Tablo 27. Diğer toplumla profesyonel-sosyal işbirliği.

Soru 4.	Rumlarla/Türklerle, sosyal ya da profesyonel işbirliğiniz var mı?				
	Türk		Rum		
	Kadın	Erkek	Kadın	Erkek	Toplam
Evet	28	20	31	26	105
Hayır	40	32	22	23	117

3.4.1.10 Müzikle İlişki

Katılımcılar'a müzikle olan ilişkilerini anlamak amacıyla “*Müzikle ilişkinizi nasıl tanımlarsınız?*” sorusu soruldu.

Tablo 28. Katılımcıların müzikle ilişkisi.

SORU 5.	Müzikle ilişkinizi nasıl tanımlarsınız?				
	Sadece dinleyiciyim	Daha önce amatör müzik gruplarında yer aldım	Hobi olarak bir çalgı çalıyorum veya ders alıyorum	Müzik yaparak para kazanabilirim	Birden çok seçenek işaretleyen
Türk Kadın	52	8	3	1	4
Türk Erkek	41	1	4		6
Rum Kadın	24	12	8	4	5
Rum Erkek	26	7	7	8	1
Toplam	143	28	22	13	16

Tablo 28’de de görüldüğü gibi katılımcılar %64,4 oranında dinleyici olarak müzikle ilgilenir. Bunu %12,6 oranıyla amatör müzik gruplarında yer almak, %9,9 oranıyla hobi amaçlı çalgı çalmak veya ders almak, %5,85 oranıyla müzik yaparak para kazanmak takip eder. Bu oranlar tek seçenek seçen katılımcıların oranıdır. Ayrıca %7,2’lik bir grup ise, birden çok şıkkı işaretleyen kesimi işaret eder. Birden çok seçeneği işaretleyen katılımcılar ağırlıklı olarak, “hobi olarak çalgı çalıyorum/ders alıyorum- amatör müzik gruplarında yer aldım”, “hobi olarak çalgı çalıyorum/ders alıyorum- amatör müzik gruplarında yer aldım- müzik yaparak para kazanabilirim” ve “amatör müzik gruplarında yer aldım- müzik yaparak para kazanabilirim” seçeneklerini tercih ettiler.

3.4.1.11 Müzik Tercihini Etkileyen Faktörler

Katılımcıların müzik tercihleri bu tezin önemli noktalarından birini oluşturur. Bu sebeple müzik tercihlerini etkileyen faktörleri içeren bir soru sorulmuştur.

Tablo 29. Katılımcıların müzik tercihlerini etkileyen faktörler.

SORU 6.	Müzik tercihlerinizin belirlenmesinde aşağıdakilerden hangisi etkili olmuştur?						
	Annem-Babam	Kardeşlerim-Eşim	Arkadaşlarım-Çevrem	Medya (TV, Radyo, İnternet)	Özel Müzik Eğitimi - Öğretmenim	Kimseden Etkilenmedim	Birden çok işaretleyen
Türk Kadın	5	4	13	14		26	6
Türk Erkek	2	1	14	10	1	17	7
Rum Kadın	5	4	11	2	6	6	19
Rum Erkek	10	2	5	5	5	8	14
Toplam	22	11	43	31	12	57	46

Burada çıkan sonuçlarda büyük oranda katılımcılar kimseden etkilenmedim cevabını vermişlerdir. Bunu çoklu tercih yapanlar ve arkadaşlar, medya, anne baba, öğretmenler, kardeşler seçenekleri izlemiştir. Kişinin müzik tercihlerinin belirlenmesinde bazı etkenler vardır. Tercihler, önce aileyle şekillenir. Sonrasında çevre, arkadaşlar tercihler üzerinde etkili olmaya başlar. Kişiliğin oturması ve

deneyimler sonucu tercihler kişinin kendisi tarafından şekillenir. Çocuğun ilk iletişim kurduğu yapı ailesidir. Uzun süreli ve kişiliğin oluşumuna etki eden bir beraberlik sürecinde, çocuk ailesinden görüp öğrendiği ve edindiği sermayelerden sonra hayatını ve tercihlerini şekillendirecek olan diğer etkenlerle yani çevre, arkadaş ve okulla tanışır. Bu sebeple aileden elde ettiği alt yapı ve görüp deneyimlediği alışkanlıklar önem kazanır. Klasik müzik dinleyen, müzeler, sanat galerileriyle erken yaşta tanışan çocuklar, bu tür sanatsal değerlere olumlu anlamlar yüklerler.

Ailenin müzik tercihleri üzerindeki etkisine dair farklı araştırmacıların ve kendi yorumunu Şenel şöyle aktarır:

“Ailenin çocuğun benlik hissinin oluşmasında hayati öneme sahip olması, müzik kimliğinin oluşumundaki etkisinin önemini de göstermektedir” (Hargreaves, Miell ve MacDonald, 2002: 16’dan aktaran 2013: 67).

“Geleneksel toplumlarda aile bağlarının güçlü oluşu aile ve müzik arasındaki ilişkiyi de arttırmaktadır” (Boer vd., 2012: 358’den aktaran 2013: 68).

“Aidiyet ihtiyacının ve kültürel değerlere verilen önemin arttığı durumlarda da ailenin müzik zevki çocuğun müzik zevki üzerinde önemli bir etkiye sahip olmaktadır” (2013: 68).

3.4.1.12 Müzik Eğitimi

Katılımcılara *“Ailenizde herhangi bir birey müzik eğitimi aldı mı / alıyor mu?”* sorusu soruldu.

Tablo 30. Ailede müzik eğitimi.

Soru 7.	Ailenizde herhangi bir birey müzik eğitimi aldı mı/ alıyor mu?				
	Türk		Rum		
	Kadın	Erkek	Kadın	Erkek	Toplam
Evet	72		35	34	141
Hayır	48		18	15	81

Adada eğitime verilen önemi çalışmamızda çıkan sonuçla da doğruladık. Genel eğitimin yanında, adada iki toplumun da müzik eğitimi konusuna önem verdiği görülür. Bu soruda katılımcıların kendileri ya da ailelerinden herhangi birinin müzik eğitimi alma oranları %63,5 olarak çıkmıştır. Bu önemli bir veridir. Adada müzik eğitimi çeşitli özel müzik okullarının, özel müzik öğretmenlerinin, derneklerin, üniversitelerin, belediyelerin, bakanlıkların sunduğu hizmetlerle sağlanır. Ama en önemli yeri özel müzik okulları ve müzik öğretmenleri tutar. Ağırlıklı olarak müzik eğitimleri klasik müzik üzerinden yapılır. Ancak son zamanlarda buna farklı türlerin müzik eğitimi de eklenmiştir. “Klasik müzik eğitimi alan bir insan, diğer türleri daha rahat öğrenir”, “klasik müzik, müziğin temelidir” gibi düşünceler hala daha yaygınlığını korumaktadır. Hem Türkler, hem de Rumlar daha önce de belirttiğim gibi, özel müzik eğitimi alırlar. Aileler ekonomik şartlarını ayarlayarak, zaman zaman zorlayarak çocuklarının sanat eğitimi almalarına yardımcı olurlar. Bunun sebepleri çok çeşitli olabilir. Bu sebepler, “daha donanımlı, bilinçli müzik tüketicisi olmak”, “çevrenin etkisinde olup herkes yapıyor ben de yapmalıyım düşüncesinde olmak”, “sanat eğitimi alarak toplumda daha iyi insanlar ve fırsatlarla tanışma şansını artırmak”, “sosyalleşme sürecine katkı sağlamak”, “müziği doğru öğrenmek” gibi değişik şekillerde sıralanabilir. Bu noktada önemli olan iki şey vardır. Birincisi sebep ne olursa olsun müzik eğitime verilen bu yüksek önem, ikincisi ise kültürel sermayenin etkisiyle ailelerin çocuklarını çalgı çalan, müziği bilinçli tüketen bireyler olarak görmek istemesidir. Bu durumda bilinçli bir tüketici nesil yaratıldığı bir gerçektir.

Müzik beğenisinin oluşmasında müziği anlamamanın, anlamlandırmanın ve bilinçli, eğitilmiş tüketici olmanın önemi vurgulanır. Örneğin; Zenker’in “*Understanding Music Cross-Culturally: A Philosophical Examination*” başlıklı doktora tezinde bilinçli bir müzik dinleyicisi elde etmek için müzik eğitiminin önemli bir göreve sahip olduğunu vurgular. Çünkü okullardaki öğrenciler müziği sadece beğenip beğenmediklerini ifade etmek yerine, müzikle ilgili bilgili seçimler ve muhakemeler yapabilmeli, duydukları müziği anlayabilmelidirler. Öğrenciler aynı zamanda radyo dinleyen, konserlere giden ve cd alan müzik tüketicileridir. Yani onlar gelecekteki müzik tüketiminin şeklini verecek kişilerdir. Bu sebeple sanatta, müzikte yaptıkları

tercihlerle, dünyayı etkileyecek seçimler yapacaklardır. Bundan dolayı müzik hakkında bir anlayışa sahip olmak zorundadırlar. Bu sebeple öğrencilere dinlemeyi seçtikleri müzik tarzı hakkında en iyi kararı vermelerini sağlayabilecek bir müzik eğitimi verilmelidir (2000: 146).

“Çocukların küçükken mümkün olduğunca çalgı çalmaları, şarkı söylemeleri gerekmektedir. Böylece büyüdüleri zaman çocuklarında edindikleri bilgi sayesinde, müzikten zevk almayı ve bu konuda iyi eleştirmenler olmayı becerirler” (Aristoteles, 2013: 265).

3.4.1.13 Sevilen Müzik Türleri

Katılımcılara “En çok sevdiğiniz müzik türü nedir?” diye sorulmuştur.

Tablo 31. En sevilen müzik türü.

Soru 8.	En sevdiğiniz müzik türü nedir?									
	Slow	Jazz	Rock	Klasik Müzik	Kıbrıs/ Akdeniz	Pop	T.S.M.	Özgün/ Etnik	Commercial House	Blues
Türk Kadın	2	3	7	10	6	20	10	3	1	1
Türk Erkek		1	8	10	3	10	8		1	
Rum Kadın		3	9	17	7	5		2		1
Rum Erkek			1	12	14	5		1	1	
Toplam	2	7	25	49	30	40	18	6	3	2

	Slow Rock	Country	Arabesk / Fantazi	Protest	Reggae	New Age	Rembetico	Trans	Alternative
Türk Kadın									
Türk Erkek	1	1	2	1	1	1			
Rum Kadın		1					2		
Rum Erkek				1			1	1	1
Toplam	1	2	2	2	1	1	3	1	1

	Hip Hop	Her Tür	Soft Rock	Enstrümantal	Greek Popular	Soul	Latin	R&B	Macar Müziği
Türk Kadın		4					1		
Türk Erkek		1					2	1	
Rum Kadın		1	1		1	1	2		
Rum Erkek	1	4		1	1		2	1	1
Toplam	1	10	1	1	2	1	7	2	1

Tablo 31’de de dikkat edilmesi gereken birkaç nokta vardır. Birincisi klasik müzik için çıkan yüksek orandır. Kültürel sermayenin kendini gösterebileceği ve kültürel sermaye olarak eşleştirilebilecek müzik türünün klasik müzik olduğuna daha önce değinmiştim. Bu sebeple pilot çalışmada hakkında veri toplanan farklı müzik türleri, görüşme sorularından çıkarılmış ve alanda yapılan görüşmelerde, klasik müzik üzerinde durulmuştur. Adadaki klasik müzik zeminli müzik eğitimi ve klasik müzik hakkındaki genel yargılar, sonucun bu kadar yüksek çıkmasını anlaşılır kılar. Rumlardaki değerlerin daha yüksek çıkması, devletlerin de bu konuda yürüttükleri politikalarla bağlantılıdır. Güney Kıbrıs’ta aktif olarak hizmet veren *Cyprus Symphony Orchestra* yıllık 2,5 milyon euroluk bir bütçeye sahip kurumdur. Kuzey Kıbrıs’ta ise yıllardır kağıt üstünde var olan, ama inaktif olan senfoni orkestrası ile bu eksikliğin aşılamayacağı anlaşıncı, *Cumhurbaşkanlığı Senfoni Orkestrası* projesini hayata geçirmek için çalışmalara başlanmıştır. Kuzey Kıbrıs’ta *Bellapais Müzik Festivali* çerçevesinde yurtdışından ve adadan sanatçıların performans sergilediği festivaller, halkı klasik müzikle buluştursa da, tek başına yeterli değildir. Ülkede bulunan müzik okullarının ve yurtdışında müzik eğitimi alan Türk öğrencilerin, kendi ülkelerinde iş imkânı bulamaması ve iş sahalarının kısıtlı olması da ayrı bir sorundur.

Tablo 31’de dikkat edilmesi gereken ikinci nokta, Kıbrıs müziklerinin de yüksek bir oranda olmasıdır. Yıllardır ortak kültürle hayatlarını geçiren Kıbrıslılar, kırk yıllık kopukluk sürecinde bile, ortak olan kültürlerini devam ettirmişler ve özellikle bu müzikleri kendi kültürleri olarak dünyayla buluşturmuşlardır. Bu aidiyet duygusu ve bu müzikleri kimlikleriyle birleştirmeleri, her yaş grubundan Kıbrıslıların bu müziklere ilgi duymasına ve onlar için bu müziği değerli kılmaya yarar. Kıbrıslılar kültürleri ve kimlikleriyle alakalı bir kültürel sermaye geliştirmişlerdir.

Tablo 31’de dikkat çeken üçüncü nokta ise çok fazla müzik çeşidinin olmasıdır. İki toplum için de gelişen teknoloji, internet, yurtdışına gidebilme, dünyada neler olup bittiğini görme, farklı kültürlerle iletişime geçebilme, müzik eğitimi gibi pek çok farklı etken, bu tabloda birçok müzik türünün olmasının sebebidir.

3.4.1.14 Klasik Müzik Sıralaması

Bir önceki soruyla bağlantılı olarak, en sevdiği müzik türüne klasik müzik cevabını vermeyen katılımcıların, bu soruyla klasik müziği sevdikleri ve dinledikleri türler arasında kaçınıcı sıraya koydukları öğrenilmek istenir. Bir önceki soruya klasik müzik cevabını veren kişiler bu soruyu yanıtlamamışlardır. Yanıtlarda çıkan 2. ve 3. sıra için yüksek oranlar, klasik müziğin ada halkı üstündeki etkisini ortaya koyar.

Tablo 32. Klasik müzik beğeni sıralaması.

Soru 9.	Klasik müzik sevdiğiniz ve dinlediğiniz türler arasında kaçınıcı sırada yer alır?						
	2. sıra	3. sıra	4. sıra	5. sıra	6 ve sonrası	Dinlemiyorum	Sırası yok
Türk Kadın	9	19	12	6	8	3	1
Türk Erkek	9	12	6	9	4	2	
Rum Kadın	9	5	7	6	6	3	
Rum Erkek	7	7	5	6	10	2	
Toplam	34	43	30	27	28	10	1

3.4.1.15 Klasik Müzik Eğitimi Almanın Avantajları

Katılımcılara yöneltilen “*Klasik müzik eğitimi almanın kişiye bir avantaj ve ayrıcalık sağladığını düşünüyor musunuz?*” sorusuna alınan yanıtlar şöyledir:

Tablo 33. Klasik müzik eğitimi avantaj sağlar mı?

Soru 10.	Klasik müzik eğitimi almanın kişiye bir avantaj ve ayrıcalık sağladığını düşünüyor musunuz?				
	Türk		Rum		
	Kadın	Erkek	Kadın	Erkek	Toplam
Evet	61	41	37	37	176
Hayır	4	10	16	12	42
Fikrim Yok	3	1			4

Sonuçlardan da anlaşılacağı gibi ada halkının %79,27'si bu eğitimi almanın faydalı olduğunu düşünürken, %18,91'i avantaj sağlamayacağını düşünmektedir. Geriye kalan %1,8'lik kesim ise bu konuyla alakalı fikirlerinin olmadığını belirtmişlerdir. Bu sonuçlar da önceki sorulardaki yanıtlarla uyumlu bir şekilde verilerek katılımcıların kendi içinde tutarlılığına işaret etmektedir.

3.4.1.16 Çalgı Çalma Ayrıcalık Sağlar mı?

Katılımcılara, “*Belli bir müzik türü özelinde çalgı çalma becerisine sahip olmanın, kişiyi diğerlerinden ayıran bir özellik olduğunu düşünüyor musunuz?*” sorusu soruldu.

Tablo 34. Belli bir tür üzerinde çalgı çalma ayrıcalık sağlar mı?

Soru 11.	Belli bir müzik türü özelinde çalgı çalma becerisine sahip olmanın, kişiyi diğerlerinden ayıran bir özellik olduğunu düşünüyor musunuz?				
	Türk		Rum		
	Kadın	Erkek	Kadın	Erkek	Toplam
Evet	65	46	36	40	187
Hayır	3	5	17	9	34
Belki		1			1

Katılımcılar bu soruya %84,23 gibi büyük bir oranla evet cevabını vermiştir. %15,31 hayır cevabı verirken, %0,46 belki cevabını vermiştir. Çalgı çalma statüyü başkalarına göstermeye yardımcı olmaktadır. Bourdieu, seçkin bir çalgı çalmaktan daha güçlü bir sınıflayıcı pratik olmadığını belirtir. Bu da kültürel pratiklerin ayrıştırıcı işlevine işaret eder. Sanat üretmek ve bir çalgı çalabilme yeteneği, sanat yolunda hem uzun bir süreci kapsayan bir takım eğitimi, hem de ekonomik zenginliği ve zamanı da gerektirmektedir. Yani çalgı çalabilmek için, yeterli ekonomik ve kültürel sermayeye sahip olmak gereklidir (2011: 86).

Müzik dinlemenin yanında onu icra eden kişi olmak, kültürel sermayenin gözlemlenebileceği daha belirgin bir özelliktir. Belli bir müzik türü üzerinde bir sanatı icra etmek ve sanatçı sıfatını elde etmek, kişiyi daha ayrıcalıklı kılmaktadır. Çalgı çalan ya da şarkı söyleyen kişi, yaptığı işte kendini ispatlayarak ve belirli bir altyapıya sahip olarak karşımıza çıkar. Bir tür özelinde bir çalgı çalmak ya da şarkı söylemek, bilgi ve beceri gerektiren bir durumdur. Bu noktada kişi sanatını icra ederken, aynı zamanda sosyalleşerek de daha geniş kitlelerle düşüncelerini ve müziğini buluşturur. Müziğin çeşitli anlamlarla kullanımının olduğundan daha önce de bahsetmiştim. Bu bazen otoriteye karşı bir tutum olarak kendini gösterebileceği gibi, bazen de mevcut düzenin devamını olumlama olarak anlaşılabilir. Otoriteye karşı olunan durumlarda bireyler otorite karşıtı söylemlerle kendi otoritelerini yaratırlar. Her iki durumda da sanat aracılığıyla hiyerarşi üretimine katkıda bulunurlar.

3.4.1.17 Royal Schools of Music

Katılımcılara “Siz ya da aileniz Royal Schools of Music tarafından düzenlenen sınavlara katıldınız mı?” sorusu soruldu.

Tablo 35. Royal Schools of Music sınavları katılım.

Soru 12.	Siz ya da aileniz Royal Schools of Music tarafından düzenlenen sınavlara katıldınız mı?				
	Türk		Rum		Toplam
	Kadın	Erkek	Kadın	Erkek	
Evet	26	25	28	29	108
Hayır	42	27	25	20	114

Adanın her iki tarafında da verilen özel müzik eğitimlerinde, öğrenciler belirli bir eğitim sürecinin sonunda İngiltere’den hocaların Kıbrıs’a gelip gerçekleştirdiği *Royal Schools of Music* sınavlarına katılır. Bu sınavların içeriğini, ilgili çalgıdaki (keman, piyano, gitar vb.) seviyeyi gösteren eserler, kulak testleri, armoni bilgileri, arpejler, teknik beceriler ve deşifreler oluşturur. Zorluk seviyesi 1–8 arası değişen bu

sınavları veren öğrencilere kurumun sertifikaları verilir. Bu sertifikalar, yirmi beş yıl önce müzik öğretmenliğindeki eksikliği gidermek amacıyla ilköğretimde öğretmen olan bir kişiye müzik öğretmeni olabilme imkân vermektedir. Ancak günümüzde böyle bir imkan sağlamayan sınavlar, daha çok alınan eğitimde kendini sınama yolu olarak görülmektedir. Müzik okulları ve öğretmenleri arasında da popüler olan bu sınavlara belli bir ücret karşılığı katılına. Bu çalışmadaki katılımcıların %51,35'i bu sınavlara katılmazken, %48,65'i kendileri ya da ailelerinin bu sınava katıldıklarını belirterek, sınavlara adanın her iki tarafında da verilen önemini gösterirler. Türkler ve Rumlar arasındaki yakın oranlar da iki toplumun bu konuda benzer bakış açısında olduğunu gösterir.

3.4.1.18 1974 Öncesi ve Sonrasındaki Kültürel Değişim

Katılımcılara “Sizce 1974 sonrasında Türk ve Rum toplumları arasında yaşanan kopukluk, kültürel anlamda özellikle müzik özelinde öncesine göre bir değişikliğe sebep oldu mu? ” sorusu soruldu.

Tablo 36. 1974 öncesi ve sonrasındaki kültürel değişim.

Soru 13.	Sizce 1974 sonrasında Türk ve Rum toplumları arasında yaşanan kopukluk, kültürel anlamda özellikle müzik özelinde öncesine göre bir değişikliğe sebep oldu mu?				
	Türk		Rum		Toplam
	Kadın	Erkek	Kadın	Erkek	
Evet	44	35	31	33	143
Hayır	23	17	19	16	75
Fikrim Yok	2		2		4

Katılımcılar, 1974 sonrasında iki toplum arasında yaşanan kopukluğun, kültürel anlamda özellikle müzik özelinde öncesine göre bir değişikliğe sebep olduğunu

düşünmektedir. Bir sonraki soruda verilen yanıtlar bu düşüncelerini de açıklar niteliktedir.

3.4.1.19 Taşıma Nüfus

Katılımcılara, “1974 sonrası uygulanan politikalar sonucunda adaya getirilen kişilerin kültürel anlamda bir değişikliğe sebep olduğunu düşünüyor musunuz? Neden?” sorusu soruldu.

Tablo 37. Taşıma nüfus kültürel değişikliğe sebep oldu mu?

Soru 14.	1974 sonrası uygulanan politikalar sonucunda adaya getirilen kişilerin kültürel anlamda bir değişikliğe sebep olduğunu düşünüyor musunuz?				
	Türk		Rum		Toplam
	Kadın	Erkek	Kadın	Erkek	
Evet	67	46	37	39	189
Hayır	1	6	8	8	23
Fikrim Yok			8	2	10

1974 yılından sonra adadaki bölünmeyle birlikte iki toplum da kendi garantör devletleri olan Yunanistan ve Türkiye ile yakın ilişkiler içine girdi. Bu ayrılıktan sonra taraflar kendilerine yeni düzenlerini kurarken, Türkiye’nin bilinçli politikaları sonucu Türkiye’den Kıbrıs’ın kuzey tarafına nüfus taşındı. Bu taşınan nüfusta, getirilen kişilerin ve getirilecekleri bölgelerin kültürel altyapıları, yaşam şekilleri, hayat bakış açıları gibi pek çok detay göz önüne alınmadı. Taşınan nüfusun sayı dengelerindeki orantısızlık da, “taşıma nüfus” ve “yerli nüfus” arasındaki kültür farklılıklarını artırdı. % 85,13 oranında bu değişimin olduğunu ve bundan memnun olmadıklarını belirten Türkler ve Rumlar, getirilen bu nüfusla Kıbrıs’ın kültürel anlamda bir uyum sorunu yaşadığını ortaya koymaktadır. Soruyla alakalı yapılan yorumlarda, gelen kişilerin Kıbrıs kültürüne uyum sağlamak yerine, kendi kültürel yapılarını buraya empoze etmelerinden şikâyetçi olan katılımcılar, bunun bilinçli politikalar çerçevesinde kültürel

asimilasyon amacıyla yapıldığını sıkça dile getirmişler. Değişiklik Türkiye ve Yunanistan’la kurulan ilişkiler sonucunda zaman zaman eğlencelere, televizyon kültürlerine, müziklere ya da yemeklere yansımıştır. Ancak çalışmaya katkı koyan Kıbrıslılar yaptıkları yorumlarda her gün azalan Kıbrıslı nüfusuna rağmen, ısrarla orjinal Kıbrıs kültürünün korunması için çaba sarfettiklerini belirtmişlerdir.

Katılımcılar tarafından bu soruda sıkça vurgulanan ve dikkat çeken yorumlar şöyledir:

- Nüfus olarak artan ve hayatın her alanında etkin olmaya başlayan bu nüfus, Kıbrıs kültürüyle pek de bağlantılı olmayan kültürel pratiklerle ülkeyi tanıştırmıştır.
- 1974 sonrası adanın kuzeyine gelen nüfus, çok kültürlülüğün aksine zorunlu bir kültür değişimi getirmiştir.
- Türkler asimile olmaya başlamıştır.
- Gelen nüfus Kıbrıs’a uyum sağlamayıp her geçen gün kendi yaşayış şeklini ülkeye uygulamış ve ada dışı politikalarla da desteklenmiştir.
- Adanın kuzeyine taşınan nüfusun fazlalığı, kültürel pratiklerde farklılıklar yaratmaya başlamıştır.
- Getirilen nüfusların getirildiği bölgeler itibariyle hayat bakış açıları, eğitim seviyeleri Kıbrıs toplumundan tamamen farklıdır ve bu sıkıntılara sebep olmaktadır.
- Türkler, bu zorunlu kültürel değişime ısrarla “hayır” deyip, kendi kültürlerine daha da bağlanmışlardır.
- Bu kişiler adadaki kültürel dokunun bozulmasına sebep olmuşlardır.

3.4.1.20 Türklerin ve Rumların Müzik Beğenilerinde Ortaklık

Tablo 38. Türk ve Rumların ortak müzik beğenileri.

Soru 15.	Adadaki iki toplumun müzik beğenilerinde benzer yönler var mıdır?				
	Türk		Rum		Toplam
	Kadın	Erkek	Kadın	Erkek	
Evet	66	48	46	45	205
Hayır		2	3	3	8
Fikrim Yok	2	2	4	1	9

Önceki sorunun cevabını da göz önüne aldığımız zaman bu sorudaki %92,34 oranındaki açık “evet müzik beğenilerinde benzerlik vardır” cevabı beklenen bir yanıt olarak karşımıza çıkar. İki toplumdan katılımcıların bu soruya en sık verdiği yanıtlar aşağıda belirtilmiştir:

- Ortak kültürü olan insanlar benzer şeylerden hoşlanırlar.
- Kıbrıs müzikleri iki toplumun da vazgeçilmezi, milli kültürüdür.
- İki toplum da Kıbrıs folk müziği yanında, klasik müziği de eğitim konusunda referans olarak almışlardır. Eğitim ikisi için de önemlidir.
- Türkiye ve Yunanistan’ın önemli sanatçıları da ülkede takip edilmekte ve popüler olmaktadır.
- Ortak ritimler, ezgiler, çalgılar benzeyen yönlerdir.
- İki toplumun kendi müzikleri ve beğenileri benzerlik göstermektedir. Müziklerde ezgiler aynı olmasına rağmen, garantörler sebebiyle çalgılarda (buzuki-ud- lavta) çok küçük farklar olabilmektedir.
- İki toplum da buzukiyi, kemani sevmektedir.
- Aynı ezgilerle oynayıp eğlenen insanlar, dil farklı olsa da benzer şeylerden hoşlanırlar.

3.4.1.21 2003 Sonrasında İki Toplumdaki Müzikal Etkileşimler

Katılımcılara, “2003 yılında sınır kapılarının karşılıklı geçişlere açılmasıyla iki toplumun müzik konusunda etkileşim içine girerek birbirini şekillendirdiğini düşünüyor musunuz? Neden” sorusu soruldu.

Tablo 39. 2003 sonrasında iki toplumdaki müzikal etkileşimler.

Soru 16.	2003 yılında sınır kapılarının karşılıklı geçişlere açılmasıyla iki toplumun müzik konusunda etkileşim içine girerek birbirini şekillendirdiğini düşünüyor musunuz? Neden?				
	Türk		Rum		Toplam
	Kadın	Erkek	Kadın	Erkek	
Evet	44	21	41	36	142
Hayır	23	31	7	11	72
Fikrim Yok	1		5	2	8

Tablo 39’da da görüldüğü gibi katılımcıların %63,96’sı, sınır kapılarının karşılıklı geçişlere açılması ile iki toplumun tekrar iletişim kurmaya başlamasının, müzik konusunda etkileşim yarattığını düşünmektedir. Özellikle iki toplumun müzisyenlerinin bir araya gelerek ortak kültür üzerinden yürüttüğü iletişim yolu, bu konuda önemli olarak görülmektedir. Birbirini tanımayan yeni neslin, bir araya gelip, müzik yoluyla iletişim kurmaya çalışması sırasında birbirlerini şekillendirdikleri düşünülmektedir. Katılımcıların % 32,43’lük bir kesimi ise, iki toplumun henüz istenilen seviyede iletişim kuramadığı için gerektiği gibi birbirini şekillendiremediğini belirtmiştir. % 3,60’lık bir kesim ise, bu konuda herhangi bir görüşe sahip değildir.

Etkileşim olduğunu düşünen katılımcıların en sık yapmış oldukları yorumlar aşağıdaki gibidir:

- Ortak kültürü yaşatmak için ortak çalışmalar yapıp, yeni neslin de birbirleriyle etkileşime geçerek birbirlerini ilk elden tanınması sağlanmıştır.

- Uzun yıllar kitaplarda öğretilen düşmanca bilgilerin gerçekte olmadığı ispatlanmıştır.
- Ortak etkinlikler yapılıp, kaybedilen zaman telafi edilmeye çalışılmıştır.
- Çok fazla yapılması gereken şey vardır. Çünkü bu sayede daha güçlü bağlar oluşacaktır.
- Özellikle müzik alanında ortak etkinlikler yapılarak ortak kültür önem kazanmaktadır.
- Kesinlikle etkileşim söz konusudur. Özellikle Türkler yıllarca süren ve hala daha devam eden izolasyonlar sayesinde kendi içinde amatör bir müzik yaşamı sürerken, kapıların açılmasıyla dünyayla daha fazla kucaklamış, seyahat, eğitim ve profesyonellik konusunda kendine daha fazla imkân bulmuştur.
- İki toplumlu konserler, korolar, festivaller, etkinlikler sıkça düzenlenmeye başlanmıştır. Bu etkinlikler sivil toplum örgütleri, sanat platformları, Avrupa Birliği, yerel yönetimler, siyasi partiler ve hükümetler tarafından da desteklenmektedir.

3.4.1.22 Klasik Müzik Dinleyicileri Profili

Kültürel sermayenin en çok kendini gösterdiği müzik türü olan klasik müzik ve onun dinleyici kitlesiyle alakalı eğitim, ekonomik ve kişilik özellikleri üstünden yapılan bu sorgulama, çalışmanın önemli sorularından biridir. Kültürel sermayeyle birlikte işleyen ve bağlantılanan kişilik özellikleri, ekonomik durum ve eğitim hakkındaki görüşler, bu müzikle alakalı kültürel sermaye bağlantısını görünür kılar. Tablo 40'ta koyu belirtilen tanımlamalar en sık alınan yanıtları gösterirken, diğerleri ise en az verilen yanıtlardır. Görüldüğü gibi, genel kanı olarak klasik müzik dinleyicileri için kalıp olmuş olan tanımlama şekilleri burada da karşımıza çıkmıştır. Bu da kültürel sermayeyle bağlantılanan noktaları işaret etmektedir.

Tablo 40. Klasik müzik dinleyicileri profili.

Soru 17.	Sizce klasik müzik dinleyenler eğitim, ekonomik ve kişilik özellikleri yönünden nasıl insanlardır?	
	Türk	Rum
Eğitim	Yüksek Lisans, İyi Eğitim, Üniversite Mezunu, Düzeyi İyi, Kültürlü, En az Lisans Seviyesi, Birikimli, Müzik Eğitilmiş, İlgisi Yok, Müziğin Eğitimle Bir İlgisi Yok, Yaşın Etkisi var, Ada Dışında Okuyan İnsanlar	Yüksek Lisans, Yurtdışı Eğitimi, En Az Lisans Mezunu, Her Kesimden, Zayıf
Ekonomik	Orta ve Üzeri, Durumu İyi, Yüksek Gelirli, Zenginler, Rahat Geçinen, Varlıklı, Özel Müzik Eğitimini Karşılayabilecek Durumda, Ekonomiyle Değil Bilgiyle Alakası Var, Ekonomi ile ilgisi yok, Bu ülkede etkisi yok	Daha zengin, Maddi durumu iyi olmanın verdiği avantajla daha çok etkileşim içindedirler, Orta ve üzeri seviye, Her kesimden, Yaşam Tarzı Olarak Benimsenebilir, Zayıf
Kişilik	Kültürlü ama Kasıtlı, Kibirli, Kendine Güvenen, İş Bitirici, Sakin, Kendini Beğenmiş, Kuralcı, Bakış Açısı Geniş, Klas Kişilik, Kaliteli ve Görgülü, Yaratıcı, Kendini Geliştirmiş, Muhafazakar, İçer Dönük, Daha Sosyal ve Modern, Aristokrat, Aydın, Kendini rahat ifade edebilen, Üst sınıf, Elit, Entellektüel, Hevesli, Farklılıkları önemseyen, Toplumsal ayrımcılığa önem veren, Kendince elit bir grup, Toplumdan kendini soyutlamış	Yeniliklere Açık ve Batı Kültürüne Yakın, Sanat İnsanı, Yüksek Sınıf, Katı, Her tür kişilikten insan klasik müzik dinleyebilir, Zeki, Kibirli, Saygıdeğer, Açık fikirli, Hassas, Entelektüel, Sakin, Elit, Sofistike, Olgun, Kendini ayrıcalıklı gören, Anlayışlı, Ego, Sosyal, , Sıkıcı, Güçlü Kişiliğe Sahip, Agresif, Kibar, Disiplinli, İyi yetiştirilmiş, Prestij sahipli, Tutkulu, Seyahati seven

SONUÇ

Bu tez çalışmasında müzik beğenisinin şekillenişinde kültürel sermaye ve kültürel elitizm kavramları, iki toplum özelinde etki boyutu ortaklıkları gözetilerek incelenmiştir. Bu inceleme Kıbrıs'ta yaşayan Türk ve Rum toplumları üzerinden yapılmıştır. Bu iki toplum uzun yıllar adada birlikte yaşamış bunun sonucunda da ortak bir yaşam ve kültür oluşturmuşlardır. Ancak 1963 ve 1974 olayları sonucunda adada yaşanan savaş ve 1974 yılı sonrasında adanın ikiye bölünmesiyle birbirleriyle iletişime son vermişlerdir. Bu süreç içerisinde birbirlerine yabancı gibi yaşayan bu iki toplum, ortak olan geleneklerini ve kültürel değerlerini kendi içlerinde ya da yurtdışı temsiliyetlerinde sergilemeye devam etmişlerdir. 2003 yılında iki toplum arasındaki sınır kapılarının karşılıklı geçişlere açılmasıyla kopukluk son bulmuş ve bu süreçte yetişen birbirini daha önce hiç tanımamış yeni nesil, ilk defa diğer toplumla ilişki kurmuştur. 2003 yılından günümüze kadar geçen sürede iki toplumun tekrar yakınlaştırılması ve yıllardır yaşatmaya çalıştıkları ortak kültürü tekrar beraberce koruyup, sürdürmeleri için pek çok etkinlik yapılmış ve platformlar kurulmuştur. İki toplumla da gerçekleştirilen görüşmelerde alınan yanıtların benzerlik taşıması, aradaki kopukluk yıllarına rağmen ortak kültür ve yaşam biçiminin etkisinin kaybolmadığını göstermektedir. Benzer bakış açıları, ada insanının değişen zaman ve koşullara benzer tepkiler verdiğini ve yeni nesili de yetiştirirken benzer adımlar attıklarını ortaya koymaktadır.

Çalışmada müzik beğenisi, kültürel sermaye ve kültürel elitizm kavramları açıklanıp kuramsal çerçeve belirlenmiştir. Bu kuramsal çerçeveye bağlantılı olarak katılımcılarla, müzikle ilişkileri, görüşleri, Kıbrıs'ta yaşanan gelişmeler ve iki toplumla ilgili bilgi sahibi olmamızı sağlayacak açık uçlu soruların da yer aldığı görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Açık uçlu sorular istatistiksel olarak daha zor yorumlansalar bile, güvenilirlik ve görüşmeye katılan kişilerin tamamen kendi görüşlerini yansıtmaları yönünden önemlidir.

Çalışma içerisinde Bourdieu'ya yöneltile ve çalışmasında yer vermediği için eksik kaldığı belirtilen görüşler olduğundan bahsetmiştim. Bunlardan biri yaş, faktörünü hesaba katmaması, bir diğeri de kendi yaşadığı entellektüel çevre ile genelleme yapmaya çalışmasıdır. Müzikoloji disiplininin gereği olarak daha önce yapılmış çalışmalardan faydalanıp eksiklerini giderek yeni çalışmalar ortaya koymamız gerekmektedir. Bu sebeple bu doktora tezinde görüşmeler gerçekleştirirken katılımcılarda yaş, cinsiyet, meslek, ekonomik gelir yönünden hiçbir kısıtlama yapılmamış ve bu çeşitliliğin verdiği yanıtların çalışmanın sonucuna daha güvenilir veriler kattığı görülmüştür. Farklı yaş grupları ya da ekonomik gelir dilimindeki insanların iki toplumda da benzer yanıtlar vermesi bu konuda önemli benzerlikler olduğunun ispatıdır. Böylece literatürde önemli bir etkiye sahip Bourdie'nun kültürel sermaye kavramı, Bourdie'nun eksik kalmakla eleştirildiği noktalara dikkat edilerek uygulanmıştır.

Yapılan görüşmelerde çıkan sonuçlar önemli verileri işaret etmektedir. İki toplumun gerek kopukluk dönemi öncesi ortak kültürel yapısı, gerek çevresel etkenlerden ortak etkilenmesi, gerekse değişen şartlara gösterdikleri tepkiler, benzer değişim süreçleri yaşamalarına neden olmuştur. Görüşme sorularına verdikleri uyumlu yanıtlar bunu doğrular niteliktedir. Eğitim, müziğe verilen değer, çalgı çalabilme hakkındaki görüşler, taşıma nüfus için yapılan yorumlar iki farklı toplumda bile ortak yanıtlar olarak karşımıza çıkar.

Kültürel sermayenin en fazla kendini gösterebileceği müzik türü olan klasik müziğin en çok dinlenilen türlerde ilk sırada yer alması, ilk tercihi olmayanların da ikinci ve üçüncü beğeni sıralarına klasik müziği koyması dikkat çekici bir sonuçtur. Benzer şekilde bu müzik dinleyicisi için yapılan ekonomik, kişilik ve eğitim yönündeki yorumlar, iki toplumda da insanların aklında belirli kalıplar olduğunu ortaya koyar. Adadaki eğitime ve sanat eğitimine (özellikle müzik) verilen önem, sonuçlardan açıkça anlaşılmaktadır. Aileler çocuklarına güçlü bir kültürel sermaye kazandırmak için gerekli alt yapıyı sağlamaya çalışmaktadırlar. Kıbrıs örneği üzerinde de farklı ekonomik sınıftaki ailelerin tümünün bu gayret içinde olduklarını görülür. Çocukların bu

sermayeye sahip olma hızları, kendi ailelerindeki kültürel sermayenin oranına göre değişiklik göstermektedir. Aileler, çocuklarının hedefledikleri noktaya gelebilmesi için ve rakiplerinden farklarını ortaya koyabilmesi için, bu tür donanımların gerekli olduğunu düşünürler. Sonuçlar iki toplumun da, kültürel sermayenin diğer işaretleyicileri olan çalgı çalmayı ve klasik müzik eğitimi almayı önemsediklerini gösterir. Çalgı çalmanın o müziğin temsil edildiği sosyal sınıflarda kabul görmede etkili olduğu düşünülür. Bourdieu'nun, egemen sınıfın kültürel pratiklerinin göstergeleri olarak tanımladığı bu tarz aktiviteler, kültürel sermaye açısından üst düzey bir kişide olması beklenen özelliklerdir. *Royal School of Music* sınavlarına verilen değer de bunu doğrular niteliktedir. Kültürel ve ekonomik olarak güçlü aile yapısından gelen bireyler bu pratikleri alışkın olmaları, sevmeleri, kendini ayrıcalıklı kılarak diğerlerinden ayırmak istemeleri gibi farklı sebeplerle sürdürürler. Orta sınıftan gelen kişiler ise bu üst kültürle bağlantılanan pratiklere saygı ve sempatiyle yaklaşarak, kendileriyle çok bağdaştırmaları da tercihlerinde ön sıralarda bulundurulur. Kıbrıs'ın iki kesiminde de ekonomik sınıflar arası ayrımların çok derin olmaması bu farklılıkların belirli ölçülerde kalmasına bir sebeptir.

Sonuçlarda çıkan müzik çeşitliliği dikkat çeken bir başka noktadır. Klasik müzik, Kıbrıs folk müzik ve pop müzik seçeneklerinin birçok müzik türü arasında üst sıralarda yer alması önemlidir. Klasik müzik kültürel sermaye kazanmada ve onu ortaya koymada önemli bir belirteç olarak kabul edilmektedir. Kıbrıs folk müzik ise tüm Kıbrıslılar için milli duygularla bağlı oldukları ve korudukları bir kültürel değerdir. Farklı ekonomik ve eğitim düzeyindeki insanların ilk sıra tercihleri incelendiğinde benzer türler üzerinde yanıtlar vermeleri, günümüzde öne çıkmakta olan “*kültürel omnivorluk*” tezini de haklı kılmaktadır.

Türkler ve Rumların özellikle kendi kültürlerine karşı korumacı bir yapıları olduğu gözlemlenmiştir. Savaş süreci ve ülkeye getirilen taşıma nüfuslar sonrasında ağırlıklı olarak kültürel dokuda bir değişim olması, iki toplumu da mutlu etmemiştir. Kalıcı bir barışın yakalanması, ortak olarak yaşatılan bu kültürün daha da

gelişebilmesi, müziklerin ve kültürel değerlerin yeni nesillere aktarılabilmesi için iki toplum da çalışmaktadır.

EKLER**EK-1. Çalışma Türkçe Soruları*****Cinsiyetiniz:**

- ☐ Kadın
☐ Erkek

***Yaşınız:**

- ☐ 18–25
☐ 26–40
☐ 41–55
☐ 56–70

Doğduğunuz şehir:**Yaşadığınız şehir:**

***1974 yılından sonra adanın ikiye bölünmesiyle yaşadığınız bölgeden zorunlu olarak göç ettiniz mi?**

- ☐ Evet’ dan’ya göç ettim.
☐ Hayır

Mesleğiniz:*1- Eğitim durumunuz**

- ☐ İlköğretim mezunu
☐ Lise mezunu
☐ Üniversite öğrencisi
☐ Üniversite mezunu
☐ Lisansüstü öğrenci ya da mezun

2- Aşağıdakilerden hangisi sizin ya da ailenizin ekonomik durumunu betimler?

- ☐ Gelirimiz giderimizden azdır.
☐ Gelirimiz giderimizle eşittir.
☐ Gelirimiz giderimizden biraz fazladır.
☐ Gelirimiz giderimizden çok fazladır.

3- Yunanca biliyor musunuz?

- ☐ Evet
☐ Hayır

4- Rumlarla, sosyal ya da profesyonel bir işbirliğiniz var mı?

- ☐ Evet
☐ Hayır

5- Müzikle ilişkinizi nasıl tanımlarsınız? (Birden çok seçenek işaretlenebilir)

- ☐ Sadece dinleyiciyim.
☐ Daha önce amatör müzik topluluklarında (koro, grup vb.) yer aldım.
☐ Hobi olarak bir çalgı çalıyorum veya ders alıyorum.
☐ Müzik yaparak para kazanabilirim.

6- Müzik tercihlerinizin belirlenmesinde aşağıdakilerden hangisi etkili olmuştur?

- ☐ Annem - Babam
☐ Kardeşlerim-Eşim
☐ Arkadaşlarım- Çevrem
☐ Medya (TV, Radyo, İnternet)
☐ Özel müzik eğitimi - Öğretmenlerim
☐ Kimseden etkilenmedim

7- Ailenizde herhangi bir birey müzik eğitimi aldı mı / alıyor mu?

- ☐ Evet
☐ Hayır

8- En çok sevdiğiniz müzik türü nedir?

9- Klasik müzik sevdiğiniz ve dinlediğiniz türler arasında kaçınıcı sırada yer alır?

(Bu soru, 8. soruya klasik müzik haricinde yanıt verilirse yanıtlanacak)

10-Klasik müzik eğitimi almanın kişiye bir avantaj ve ayrıcalık sağladığını düşünüyor musunuz?

11- Belli bir müzik türü özelinde çalgı çalma becerisine sahip olmanın, kişiyi diğerlerinden ayıran bir özellik olduğunu düşünüyor musunuz?

12- Siz ya da aileniz Royal Schools of Music tarafından düzenlenen sınavlara katıldınız mı?

☐ Evet

☐ Hayır

13- Sizce 1974 sonrasında Türk ve Rum toplumları arasında yaşanan kopukluk, kültürel anlamda özellikle müzik özelinde öncesine göre bir değişikliğe sebep oldu mu?

☐ Evet

☐ Hayır

14- 1974 sonrası uygulanan politiklar sonucunda adaya getirilen kişilerin kültürel anlamda bir değişikliğe sebep olduğunu düşünüyor musunuz? Neden?

15- Adadaki iki toplumun müzik beğenilerinde benzer yönler var mıdır?

16- 2003 yılında sınır kapılarının karşılıklı geçişlere açılmasıyla iki toplumun müzik konusunda etkileşim içine girerek birbirini şekillendirdiğini düşünüyor musunuz? Neden?

17-Sizce klasik müzik dinleyenler eğitim, ekonomik ve kişilik özellikleri yönünden nasıl insanlardır? (Kendi cümlelerinizle ifade edin)

Eğitim	
Ekonomik	
Kişilik	

EK-2. Çalışma İngilizce Soruları

***Gender:**

- ☐ Female
☐ Male

***Age**

- ☐ 18–25
☐ 26–40
☐ 41–55
☐ 56–70

***City of Birth:**

***City of Residence:**

***After 1974, with the division of the island, did you migrate from where you used to live?**

- ☐ Yes I migrated from to
☐ No

***Profession:**

1. Level of Education

- ☐ Elementary Graduate
☐ High School Graduate
☐ Undergraduate Student
☐ Graduate
☐ Postgraduate student or postgraduate

2. Which of the following defines your or your family's economic status?

- ☐ Our income is lower than our expenditure.
☐ Our income is equal to our expenditure
☐ Our income is slightly higher than our expenditure
☐ Our income is much more higher than our expenditure

3. Do you know Turkish?

- ☐ Yes
☐ No

- 4. Do you have any professional or social collaboration with Turkish Cypriots?**
- ☐ Yes
- ☐ No
- 5. How do you define your relationship with music? (Multiple Choice)**
- ☐ I'm just a listener
- ☐ I took part in amateur music groups (choir, orchestra etc..)
- ☐ I play an instrument / take lessons as a hobby
- ☐ I can earn money doing music.
- 6. Which of the following has been effective in determining at your music choices?**
- ☐ Parents
- ☐ Siblings-Partner
- ☐ Friends, Acquaintances
- ☐ Media (TV, Radio, Internet)
- ☐ Private music lessons / Teachers
- ☐ No one affected my music choices
- 7. Has anyone taken or is taking music education in your family?**
- ☐ Yes
- ☐ No
- 8. What is your favourite type of music?**
- 9. Where does classical music rank among the music types you like and listen?**
(Answer if your answer for the 8th question was not classical music)
- 10. Do you think classical music education give the person an advantage and privilege?**

11. Do you think to be able to play an instrument in a specific music type give the person a privilege, separating them from others?

12. Have you or someone in your family participated in exams organised by Royal School of Music?

☐ Yes

☐ No

13. Do you think disconnection between Turkish and Greek communities after 1974 have caused a change in the cultural sense especially in music compared to pre-1974?

☐ Yes

☐ No

14. Do you think that people brought to the island by the policies established after the division of the island in 1974 have caused a change in the cultural senses? Why?

15. Are there similarities in the music preference of the two communities in the Island?

16. Do you think that the opening of the borders to mutual passage in 2003 and the interaction of the two communities in musical senses have resulted in shaping each other? Why?

17. In your opinion, how are those who listen to classical music in the means of education, finance and personality traits? (Please describe with your own words)

Education	
Finance	
Personality	

KAYNAKÇA

Kitaplar

- ARİSTOTELES (2014). *Politika*, çev. F. Akderin, İstanbul: Say Yayınları, 272 s.
- BENNETT, T., EMMISON, M., ve FROW, J. (1999). *Accounting for Taste*. Melbourne: Cambridge University Press, 328 s.
- BLACKING, J. (1995). *Music, Culture and Experience*, Chicago: University of Chicago Press, 277 s.
- BOURDIEU, P. (1990). *In Other Words: Essays Towards a Reflexive Sociology*. Stanford, CA: Stanford University Press, 236 s.
- BOURDIEU, P. (1993). *The Field of Cultural Production*, Cambridge: Polity Press, 236 s.
- BOURDIEU, P. (1996). *Distinction: A Social Critique of the Judgement of Taste*, çev. R. Nice, Massachusetts: Harvard University Press, 613 s.
- BOURDIEU, Pierre (2005). *Hukukun Gücü: Yasal Alanın Sosyolojisine Doğru*, çev. Siber Demir, Ankara: Kalan Yayınları, 62 s.
- BOURDIEU, P. (2006). *Sanatın Kuralları: Yazınsal Alanın Oluşumu ve Yapısı*, çev. N.K. Sevil, İstanbul: Yapı Kredi Yayınları, 536 s.
- BOURDIEU, P. (2015). *Pratik Nedenler*, çev. H. Tanrıöver, İstanbul: Hil Yayınları, 245s.
- BOURDIEU, P. ve PASSERON, J.C. (2014). *Varisler, Öğrenciler ve Kültür*, çev. L. Ünsaldı, Aslı Sümer, Ankara: Heretik, 182 s.
- BOURDIEU, P. ve PASSERON, J.C. (2015). *Yeniden Üretim, Eğitim Sistemine İlişkin Bir Teorinin İlkeleri*, çev. A. Sümer, L. Ünsaldı, Ö. Akkaya, Ankara: Heretik Yayınları, 276 s.
- BOURDIEU, P. ve WACQUANT, L. (1992). *An Invitation to Reflexive Sociology*, Chicago: University of Chicago Press, 348 s.
- BOURDIEU, P. ve WACQUANT, L. (2014). *Düşünümsel Bir Antropoloji İçin Cevaplar*, çev. N. Ökten, İstanbul: İletişim Yayınları, 295 s.

- CALHOUN, C., LİPUMA, E., ve POSTONE, M. (1993). *Bourdieu: Critical Perspectives*, Chicago: University of Chicago Press, 288 s.
- DENORA, T. (2000). *Music in everyday life*, Cambridge: Cambridge University Press, 181.s.
- HAGE, G. (1998). *White Nation: Fantasies of White Supremacy in a Multicultural Society*. London: Routledge, 281 s.
- HARGREAVES, D. J. (1987). *The Development Psychology of Music*, Cambridge: Cambridge University Press, 272 s.
- KAĞITÇIBAŞI, Ç. (1998). *Yeni İnsan ve İnsanlar: Sosyal Psikolojiye Giriş*, İstanbul: Evrim Yayınevi, 463 s.
- KAPLAN, A. (2008). *Kültürel Müzikoloji*, İstanbul: Bağlam Yayıncılık, 173 s.
- LAMONT, M. (1992). *Money, Morals and Manners*. Chicago: Chicago University Press, 350 s.
- MERRIAM, P. A. (1964). *The Anthropology of Music*, Illinois: Northwestern University Press, 358 s.
- MARSHALL, G. (1999). *Sosyoloji Sözlüğü*, çev. O. Akınhay, D. Kömürcü, Ankara: Bilim ve Sanat Yayınları, 917 s.
- MIDDLETON, R. (1997). *Studying Popular Music*, Philadelphia: Open University Press, 328 s.
- NORTH, A. ve HARGREAVES, D. (2008). *The Social and Applied Psychology of Music*, Oxford: Oxford University Press, 488 s.
- SHUKER, R. (1998). *Key Concepts in Popular Music*, London: Routledge Publication, 400 s.
- SMITH, P. (2007). “*Kültürel Kuram*”, çev. Selime Güzelsan, İbrahim Gündoğdu, İstanbul: Babil Yayınları, 353 s.
- TURNER, J. H. (1991). “*Constructivist Structuralism: Pierre Bourdieu*” *The Structure of Sociological Theory*, 5. Baskı, Wasdworth Publishing Company, 661 s.

Makaleler

- BOER, D., FISCHER, R., TEKMAN, G.H., ABUBAKAR, A., NJENGA, J., ve ZENGER, M. (2012). “Young People’s Topography of Musical Functions: Personal, Social and Cultural Experiences with Music Across Genders and Six Societies”, *International Journal of Psychology*, Sayı 47, No 5, Ekim 2012, ss.355–369.
- BOER, D., FİSCHER, R., STRACK, M., BOND, M. H., LO, E., ve LAM, J. (2011). “How Shared Preferences in Music Create Bonds Between People: Values as the Missing Link”, *Personality and Social Psychology Bulletin*, Sayı 37, No 9, Mayıs 2011, ss. 1159–1171.
- BOURDİEU, P. (1979). “Les Trois états du Capital Culturel” *Actes de la Recherche en Sciences Sociales*, Sayı 30 No 30, Kasım 1979, ss. 3–6.
- EROL, A. (2002). “Türkiye’nin Sosyo-Kültürel Ve Müziksel Değişim Atmosferinde Bir Aşık: Mahsunî”, *Folklor/Edebiyat Dergisi*, Nisan 2002, ss. 32.
- HARGREAVES, D. J., NORTH, A. C. (1999). “The Functions of Music in Everyday Life: Redefining the Social In Music Psychology”, *Psychology of Music*, Sayı 27, No 1, Nisan 1999, ss. 71–83.
- GERRO, K. T. (2002). “Highbrow Cultural Consumption and Class Distinction in Italy, Israel, West Germany, Sweden and the United States”, *Social Forces*, Sayı 81, No 1, Eylül 2002, ss. 207–229.
- NORTH, A. C., ve HARGREAVES, D. J. (2007). “Lifestyle Correlates of Musical Preference: 3 Travel, Money, Education, Employment and Health” *Psychology of Music*, Sayı 35, No 3, Temmuz 2007, ss. 473–497.
- ÖZSÖZ, C. (2007). “Pierre Bourdieu’nun Temel Kavramlarına Giriş”, *Sosyoloji Notları Dergisi*, Sayı 1, Nisan 2007, ss. 15–21.

- PETERSON, A. R. (1992). "Understanding Audience Segmentation: From Elite and Mass to Omnivore and Univore", *Poetics*, Sayı 21, No 4, Ağustos 1992, ss. 243–258.
- RENTFROW, P. J., ve GOSLING, S. D. (2003). "The Do Re Mi's of Everyday Life: The Structure and Personality Correlates of Music Preferences", *Journal of Personality and Social Psychology*, Sayı 84, No 6, Haziran 2003, ss. 1236–1256.
- RENTFROW, P. J., ve GOSLING, S. D. (2007). "The Content and Validity of Music-Genre Stereotypes Among College Students", *Psychology of Music*, Sayı 35, No 2, March 2007, ss. 306–326.
- RENTFROW, P. J., ve McDONALD, J. A., ve OLDMEADOW, J. A. (2009). "You Are What You Listen To: Young People's Stereotypes about Music Fans", *Group Processes Intergroup Relations*, Sayı 12, No 3, Mayıs 2009, ss. 329–344.
- SAGER, T. ve İMİK, Ü. (2008). "Müziksel Beğenide Sosyal Statünün Rolü", *Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Sayı 24, Ocak 2008, ss. 273–291.
- SAM, R. (2007). "Pierre Bourdieu ve Sanatın Kuralları Üzerine Özet", *Kaygı: Uludağ Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Felsefe Dergisi*, Sayı 8, Bahar 2007, ss. 69–83.
- SİLVA, B. E. (2006). "Homologies Of Social Space and Elective Affinities: Researching Cultural Capital", *Sociology*, Sayı 40, No 6, Aralık 2006, ss. 1171–1189.
- ÜNAL, A. Z. (2013). "Yerinden Olmuşlar'ın Yoksulluğunu Yeniden Üreten Habitus", *KMÜ Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, Sayı 15, No 25, ss. 105–112.

Kitap İi bölüm

- BOURDİEU, P. (2011). “The Forms of Capital”. *Cultural Theory: An Anthology* (ed. I. Szeman, T. Kaposy), ev. R. Nice, Wiley-Blackwell, ss. 81–93.
- CALHOUN, C. (2014). “Bourdieu Sosyolojisinin Ana Hatları”. *Ocak ve Zanaat: Pierre Bourdieu Derlemesi* (ed. G. eğın, E. Göker, ve A. Arlı), ev. G. eğın, İstanbul: İletişim Yayınları, ss. 77–129.
- CALHOUN, C. (2015). “Şimdiki Zamanın Sosyolojik Analizi İçin: Tarihsel Sosyolog Olarak Bourdieu”. *Bourdieu ve Tarihsel Analiz* (der. P. S. Gorski), ev. Ö. Akkaya, Ankara: Heretik Basın Yayın, ss. 65–109.
- D’ANDREA, V., ve ROBBINS, P. T. (2000). “British Sociology”. *Encyclopedia of Sociology* (ed. E. F. Borgatta, R. Montgomery), 2. Baskı, New York: Macmillan Reference, ss. 224–229.
- GÖKER, E. (2014). “Ekonomik İndirgemeci Mi Dediniz?”. *Ocak ve Zanaat* (der. G. eğın, E. Göker, A. Arlı ve Ü. Tatlıcan), İstanbul: İletişim Yayınları, ss. 277–302.
- HARGREAVES, J. D., MİELL, D., ve MACDONALD, A. R. (2002). “What are Musical Identities, and Why are They Important?”. *Musical Identities*, Oxford University Press. ss. 1–20.
- KAYA, A. (2014). “Pierre Bourdieu’nun Pratik Kuramının Kilidi: Alan Kavramı”. *Ocak ve Zanaat* (der. G. eğın, E. Göker, A. Arlı, ve Ü. Tatlıcan), İstanbul: İletişim Yayınları, ss. 397–419.
- RUSSEL, P. A. (1997). “Musical Tastes and Society”. *The Social Psychology of Music* (ed. D. J. Hargreaves ve A. C. North), Oxford University Press, ss. 141–158.

WACQUANT, J. D. L. (2014). “Pierre Bourdieu: Hayatı, Eserleri ve Entellektüel Gelişimi”. *Ocak ve Zanaat: Pierre Bourdieu Derlemesi* (ed. G. Çeğin, E. Göker, ve A. Arlı), çev. Ü. Tatlıcan, İstanbul: İletişim Yayınları, ss. 53–76.

Basılmamış Kaynaklar (tezler, görüşmeler, bildiriler, vb.)

ÇEVİK. S., SAĞER T., CAFOĞLU. Z. (2002). *Üst Düzey Kamu ve Özel Sektör Yöneticilerinin Yaşamlarında Müziğin Etkileri*, 21. Yüzyıl Başında Türkiye’de Müzik Sempozyumu, Mart 2002, Ankara.

ERDAL, B. (2009). *Müzik Türlerinin Tercih Edilmesinde Kişilik Özellikleri ve Beğeni İlişkisi*, Yayınlanmamış Doktora Tezi, dan. Prof. Dr. M.Fırat Kutluk, Dokuz Eylül Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü, Müzik Bilimleri Anabilimdalı, İzmir.

FENSTER, M. (1989). *The Problem of Taste Within the Problematic of Culture*, 39. Uluslararası İletişim Derneği Yıllık Toplantısı Bildirisi, Mayıs 1989, San Francisco: California.

GEDİK, C. A. (2007). *Popüler Müzikte Beğeni Farklılıkları: Bir fMRI Çalışması*, Yayınlanmamış Doktora Tezi, dan. Prof. Dr. M.Fırat Kutluk, Dokuz Eylül Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü, Müzik Bilimleri Anabilimdalı, İzmir.

İMİK, Ü. (2007). *Sosyal Statünün Müziksel Beğeniye Etkileri*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, dan. Doç. Dr. Turan Sağer, Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Müzik Bilimleri Anasanat Dalı, Kayseri.

KARŞICI, G. (2007). *Müzik Beğenisinde Kültürel Etkenler: Bir fMRI Çalışması*, Doktora Tezi, dan. Prof. Dr. M.Fırat Kutluk, Dokuz Eylül Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü, Müzik Bilimleri Anabilim Dalı, İzmir.

- KAYA, A. (2005). *Din Sosyolojisi Bağlamında Fransız Sosyolog Pierre Bourdieu-Klasik Sosyoloji İlişkisi*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, dan. Doç. Dr. Besim Dellaloğlu, Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Genel Sosyoloji ve Metodoloji Anabilim Dalı, İstanbul.
- KIBRIS CUMHURİYETİ İSTATİSTİK KURUMU, 5 Haziran 2015, Güney Lefkoşa Görüşme.
- KİP, M. S. (2010). *Kültürel Sermaye ve Televizyon İzleme Alışkanlıkları*, Yayınlanmamış Doktora Tezi, dan. Prof. Dr. Demet Gürüz, Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Halkla İlişkiler ve Tanıtım Anabilim Dalı, İzmir.
- KONİG, P. R., REBERS, C. H., ve WESTERİK, H. (2006). *Television Omnivores? Snob and Slob Taste for Television Programs in the Netherlands in 2000*, 56. Uluslararası İletişim Derneği Yıllık Toplantısı Bildirisi, Haziran 2006, Dresden.
- ŞENEL, O. (2013). *Müzik Algısı, Müzik Tercihi Ve Sosyal Kimlik Bağlamında Müzikte Önyargı ve Kalıpyargı*, Yayınlanmamış Doktora Tezi, dan. Prof. Dr. Fırat Kutluk, Dokuz Eylül Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü, Müzik Bilimleri Anabilim Dalı, İzmir.
- ORANSAY, G. (1988). *Musikinin Toplumla Etkileşimi*, Birinci Müzik Kongresi Bildirileri, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayını, Haziran 1988, Ankara.
- ÖZSÖZ, C. (2009). *Pierre Bourdieu Sosyolojisi ve Simgesel Şiddet*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, dan. Doç. Dr. Aslıhan Ögün Boyacıoğlu, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sosyoloji Anabilim Dalı, Ankara.
- ZENKER, A. R. R. (2000). *Understanding Music Cross-Culturally: A Philosophical Examination*, British Columbia Üniversitesi, Eğitimlik ve Öğretmenlik Bölümü, Vancouver.

İnternet Kaynakları

- Allen, D. E., ve Anderson, P. F. (1994). Consumption and Social Stratification: Bourdieu's Distinction. *Advances in Consumer Research*, 21 1, ss: 70–74.
<http://www.acrwebsite.org/search/view-conference-proceedings.aspx?Id=7565>
[2 Ağustos 2015].
- Anheier, K. H., Gerhards, J., ve Romo, P. F. (1995). Forms of Capital and Social Structure in Cultural Fields: Examining Bourdieu's Social Topography. *The American Journal of Sociology*, 100, 4, 859–903.
<http://www1.geo.ntnu.edu.tw/~moise/Data/Books/Social/08%20part%20of%20theory/forms%20of%20capital%20social%20structure%20in%20cultural%20fields%20examining%20bourdieu.pdf> [28 Temmuz 2015].
- Bennett, T., Savage, M., Silva, E., Warde, A., Gayo-Cal, M., ve Wright, D. (2006). The Social Organization of Media Practices in Contemporary Britain: A Report for the British Film Institute, *British Film Institute*, Kasım 2006,
https://www.academia.edu/1482465/Media_Culture_The_social_organisation_of_media_practices_in_contemporary_Britain [2 Ağustos 2015].
- Bourdieu, P. (2002). On Marriage Strategies. *Population and Development Review*, 28, 3, 549–558
http://www.jstor.org/stable/3092841?seq=10#page_scan_tab_contents
[26 Temmuz 2015].
- Göker, E. (1998). Alacakaranlık Kuşağının Puslu Bir Muhasebesine Giriş: Gençlik Bölü Sınıf Çarpı Kültür. *Mürekkap*, Sayı 10/11, ss. 1–28.
<https://istifhane.files.wordpress.com/2010/04/genclik.pdf> [2 Ağustos 2015].
- McCrone, D. (2005). Cultural Capital in an Understated Nation: The Case of Scotland. *British Journal of Sociology*, 56, 1, ss. 65–82
<http://onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1111/j.1468-4446.2005.00047.x/abstract>
[2 Ağustos 2015].

- Özsöz, C., ve Baran, G. A. (2011). Pratik, Kültür, Sermaye, Habitus ve Alan Teorileriyle Pierre Bourdieu Sosyolojisi, Prof. Dr. Aylin Görgün Baran ile birlikte, Sosyolojide Yakın Dönem Gelişmeler. *Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi Yayınları*, Ünite 1, ed. S. Suğur., A. G. Baran, https://www.academia.edu/2200040/Pratik_K%C3%BClt%C3%BCr_Sermaye_Habitus_ve_Alan_Teorileriyle_Pierre_Bourdieu_Sosyolojisi [24 Temmuz 2015].
- Savage, M., Gayo-Cal, M., Warde, A., ve Tampubolon, G. (2005). Cultural Capital in then UK: A Preliminary report Using Correspondence Analysis. *Centre for Research on Social-Cultural Change*, No 4, ss 1–38. <http://www.cresc.ac.uk/medialibrary/workingpapers/wp4.pdf> [2 Ağustos 2015].
- Silva, B. E., ve Edwards, R. (2004). Operationalizing Bourdieu on Capitals: A Discussion on ‘The Construction of the Object’. *Centre for Research on Social-Cultural Change*, No 7, ss 1–20. https://www.researchgate.net/publication/266160636_Operationalizing_Bourdieu_on_Capitals_A_Discussion_on_%27The_Construction_of_the_Object%27 [28 Temmuz 2015].

ÖZGEÇMİŞ

Adı soyadı: Umut ALBAYRAK

Doğum tarihi ve yeri: 1982 - İzmir

Yabancı Dil: İngilizce

Yüksek Lisans: 2008, Dokuz Eylül Üniversitesi, Güzel Sanatlar Enstitüsü, Müzik Bilimleri Anabilim Dalı

Lisans: 2003, Dokuz Eylül Üniversitesi, Buca Eğitim Fakültesi, Müzik Öğretmenliği Anabilim Dalı

Lise: 1999, Gazi Mağusa Namık Kemal Lisesi- Kıbrıs

İş Deneyimi:

2014-Halen Uluslararası Kardiyometabolik Sendrom Doğu Akdeniz Kongresi ve Doğu Akdeniz Sağlık Bilimleri Öğrenci Sempozyumu Sanat Danışmanlığı Görevi

2013-Halen Doğu Akdeniz Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Spor Bilimleri Bölümü Öğretim Görevliliği

2011-Halen Doğu Akdeniz Üniversitesi Eğitim Fakültesi Müzik Öğretmenliği Bölümü Öğretim Görevliliği

2006- Halen Art Factory Sanat Okulu Direktör ve Öğretim Görevlisi

2001- Halen Profesyonel, Uluslararası Sanat Kariyeri

Üye Olunan Dernekler:

2010 – Halen Jeunesses Musicales International